

dessamme ei ole eturistiriitoja, koska kaikki olemme köyhiä, ja niin ollen se katkaisee myös kärjen väitteeltä, että olemme halunneet tehdä ohjelman ainoastaan yhtä ryhmää varten. On liioiteltua sanoa, että erikoisesti pienviljelijäin asema olisi pulan johdosta heikentynyt. Kuinka se sitä olisi voinut tehdä, sen asemahan on aina ollut heikko.

Kun nyt hyväksymme oman talouspoliittisen ohjelmamme, sukeltautunee monelle mieleen kysymys, miten sen panemme käytäntöön.

Nyt me voimme vaatia työpäivän lyhentämistä, varatyömäärärahojen lisäämistä ja palkkojen koroittamista niissä, asutustoiminnan edistämistä ja sen asianmukaiselle kannalle saattamista, uudisraivauspalkkioiden koroittamista, pakkohuutokauppojen keskeyttämistä, korkokannan alentamista, pankkikontrollia y.m.

Voidaan tietysti sanoa, ettei ohjelma ole paras mahdollinen, eikä täydellinenkään. Mutta se on joka tapauksessa parempi kuin ei mitään, joten puolestani toivon ehdotuksen tulevan hyväksytyksi.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi, jonka jälkeen toimitetussa äänestyksessä voitti valiokunnan mietintö Pusan ehdotuksen yli-vo ma sesti. Kokous oli siis hyväksynyt valiokunnan mietinnön n:o 1.

Yksimielisesti hyväksyttiin sen jälkeen valiokunnan mietintö n:o 2, joten puoluekokous päätti siis kehoittaa puolueuuvostoa asettamaan talouspoliittisen neuvottelukunnan.

Tervehdys väkivallan uhrilta.

Puoluekokouksen puolesta oli tov. *Lumijärvi* ollut tapaamassa Tampereen sairaalassa helatorstaina lapualaisten väkivallan uhriksi joutunutta tov. *Nokelaista*. Toveri Lumijärvi antoi selostuksen käynnistään sairaalassa, tuoden samalla väkivallan uhrin tervehdyksen kokoustovereille. Selostuksesta kävi ilmi, ettei toveri Nokelainen vielä ainakaan sunnuntaina pääse pois sairaalasta ja että vielä on epä-tietoista, onko hänet mahdollisesti leikattava.

Samassa yhteydessä tov. Lumijärvi painosti, kuinka selvästi tapaus osoittaa, että meidän on asetuttava voimakkaaseen puolustusasemaan sellaisia huligaaniaineiksia vastaan, joiden uhriksi toveri Nokelainen on joutunut. Meidän on vaadittava, että valtion on taattava kaikille kansalaisille lain takaama suoja.

Sivistyskysymyksiä.

Toveri *Ernest Lähde* esitteli suullisesti kokoukselle valistus- ja järjestömuotovaliokunnan mietinnön n:o 2, joka koski Helsingin kunnallisjärjestön esitystä puolueen sivistystyön tehostamisesta.

Kokous hyväksyi sen puoluetoimikunnan esittämällä lisäyksellä. Samalla hyväksyttiin Käpylän, Pasilan ja Vallilan sos.-dem. yhdistysten ja Jyväskylän pitäjän ty:n samaa asiaa tarkoittavat aloitteet puoluetoimikunnan esittämässä muodossa. Vielä hyväksyttiin Tampereen Urheilijain sos.-dem. yhdistyksen ponnet.

Lisäksi tov. Lähde ilmoitti, että kun puolueen järjestömuotoa koskeva esitys tuli eilen hyljätyn, ehdottaa valiokunta, että siitä johdonmukaisena seurauksena hylättäisiin myös kaikki sääntöjen muutoksia koskevat esitykset.

Samoin ehdotti valiokunta, että Lahden sos.-dem. ty:n ja kunnallistoimikunnan sekä Kajaanin, Naapurivaaran ja Puolangan ty:n piirijakoa ja -muutosta koskevista esityksistä hyväksyttäisiin puoluetoimikunnan kanta.

Kokous hyväksyi valiokunnan ehdotukset keskustelutta sellaiseenaan.

Puolueen talousohjelma vv. 1933—1935.

Järjestösihteeri *Emil Sallila* esitti raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 5, joka oli seuraavansisältöinen:

Kun puoluekokous jätti järjestömuotokysymyksen ennalleen, jolloin siis piirien asema ja veronkanto säilyy muuttumatta, on valiokunnan mielestä puolueveron suuruus pidettävä nykyisen suuruisena, eli 9 markkana jäseneltä vuodessa.

Talousohjelma-alustuksessaan esittää puoluetoimikunta, että kun puolueeneuvosto on kuluvalle vuodelle jo hyväksynyt tulo- ja menoarvion ja kun näin on meneteltävä seuraavinakin vuosina, ei yksityiskohtaisen menoarvioehdotuksen laatiminen -näytä tarpeelliselta, joten puoluekokous voinee tyytyä lähemmin arvioimaan vain tulopuolen. Valiokunta on asiasta samaa mieltä ja arvioi puolueen tulot kolmivuotiskautena 1933—1935 seuraavan suuruisiksi:

Tulot:

Puolueveroja 23,000 jäseneltä k 9: —.....	621,000: —
Kalentereista ja julkaisuista sekä vappumerkistä	150,000: —
Tuloja kiinteistöstä.....	450,000: —
Korkotuloja.....	75,000: —
Sekalaisia tuloja arpajaisista y.m.....	300,000: —

Yhteensä Smk. 1,596,000:

Edelläolevan perusteella ehdottaa valiokunta,
että puoluekokous hyväksyy edelläolevan tuloarvion
kolmivuotiskauden talousohjelmaksi ja jättää puolueeneuvos-

ton tehtäväksi lähemmin määrätä tulo- ja menoarvion suuruuden vuosittaisten talousarvioitten yhteydessä. Puoluekokous hyväksyi mietinnön keskustelutta.

Työväenyhdistysten talouden turvaaminen.

Järjestösihteeri *Emil Sallila* esitteli raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 6, joka kuului seuraavasti:

Valiokunta on todennut, että usea työväenjärjestö on joutunut vaikeaan taloudelliseen asemaan ja usea järjestön yksityinen jäsen vielä lisäksi yhdistysten puolesta takaussitoumuksiin, aiheuttaen täten paljon huolia ja epävarmuutta järjestöjenkin toimintaan.

Valiokunta ei ole kuitenkaan löytänyt mitään yleispätevää ja jokaiseen tapaukseen soveltuvaa keinoa asian auttamiseksi, joten vastaisuudessaakin on tapaus kerrallaan harkittava miten järjestöjen uhanalaista tilaa olisi helpoitettava ja miten maassa olevat työväentalot olisi parhaiden työväen käsissä pidettävä. Yhteistoiminnan avulla järjestöjen, puoluetoimikunnan ja luottolaitosten kanssa onkin tässä suhteessa saatu aikaan huomattavia tuloksia. Myöskin on muitten järjestöjen taholta oltu vuorovaikutuksessa eräitten asiain järjestämiseksi.

Näin olisi edelleenkin tehtävä ja olisi työväen koko luokkavoimallaan ryhdyttävä tukemaan ahdinkoon joutuneita yhdistyksiämme ja käytettävä siinä kaikkia sopivia keinoja.

Tässä mielessä ja yhtyen puoluetoimikunnan ehdotukseen ehdottaa valiokunta puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

Puoluekokous kehoittaa puoluetoimikuntaa suunnittelemaan tavalla ja sopivaa yhteistoimintaa harjoittaen edelleenkin tekemään voitavansa työväenyhdistysten talouden turvaamiseksi ja niiden talojen säilyttämiseksi työväen käsissä.

Samalla kokous toivoo, että kaikkialla tätä toimintaa tuettaisiin sekä rahallisesti että muullakin tavoin.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta.

Puolueen omistamien talojen myynti ja niitten kiinnittäminen.

Järjestösihteeri *Emil Sallila* esitti seuraavan raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 7:

Puoluekokous päättää ottaa kolmen (3) miljoonan markan suuruisen lainan ja sen vakuudeksi myöntää kiinnityksen puolueen omista-

maan taloon ja tonttiin Helsingin kaupungin X:ssä kaupunginosassa korttelissa 299 Sirkuskatu 3:n varrella.

Puoluekokous päättää valtuuttaa puoluetoimikunnan myymään määräämäänsä hintaan puolueen omistaman talon ja talonaseman sijaitseva Helsingin kaupungin X:ssä kaupunginosassa korttelissa 299 Sirkuskatu Nro 3:n varrella.

Puoluekokous päättää ottaa kahdensadantuhannen (200,000: —) markan suuruisen lainan ja sen vakuudeksi myöntää kiinnityksen puolueen omistamaan taloon ja kulmatonttiin n:o 33 Aleksanterinkadun ja n:o 13 Postikadun varrella Kotkan kaupungin kolmannen kaupunginosan 57:ssä korttelissa.

Raha-asiaain valiokunnan mietintö hyväksyttiin keskustelutta.

Pöytäkirja tältä osaltaan luettiin kokoukselle ja sellaisenaan hyväksyttiin.

Puoluekokouksen lopettaminen.

Puheenjohtaja *Harvala* ilmoitti, että työjärjestyksessä olleet asiat olivat tulleet loppuunkäsittellyiksi. Tämän jälkeen hän antoi puheenvuoron Ruotsin veljesjärjestön edustajalle tov. *Greitzille*, joka lausui:

Puoluetoverit!

Pyydän lausua sydämellisen kiitokseni siitä ystävyydestä, joka on tullut osakseni täällä näinä päivinä. Nämä päivät ovat olleet, kuten te kaikki ymmärrätte, minulle varsin mielenkiintoisia ja opettavaisia. Se yhteys ja edesvastuuntunne, joka on ollut leimaa antavana koko teidän edustajakokouksellenne, on varma lupaus siitä, että Suomen sosialidemokratia tulee onnellisesti selviytymään siitä myrskystä, joka nyt näyttää olevan käynnissä. Me toivomme, että myöskin ne vaalit, jotka teillä ovat edessä, tulevat edelleen lujittamaan puolueen asemaa. Minä saavuin tänne eräänä varsin pimeänä päivänä. Tänäpäin, jolloin me eroamme, paistaa jälleen aurinko. Olkoon se hyvänä merkinä tulevaisuudesta.

Lopuksi tahdon käyttää tätä tilaisuutta hyväkseni kiittäakseni toveri Ahlströmiä, joka näinä päivinä on selostanut minulle edustajakokouksenne kulkua ja yleensä maanne oloja. Samoin tahdon kiittää toveri Kettoa, joka kerta kerran jälkeen on tulkinut puheeni suomeksi.

Henkilökohtaisesti tulen jatkuvasti suurella mielenkiinnolla seuraamaan olojen kehitystä Suomessa, ja nyt päättyneen kokouksen jälkeen kykyjeni mukaan ruotsalaisessa puoluelehdistössä selostamaan teidän vaikeata ja antautumuksella käytyä taistelua sosialismin puolesta.

Sydämelliset kiitokseni! •

Kokouksen puheenjohtaja tov. *K. Harvala* lausui m.m.:

Tämä puoluekokous on osoittanut sellaista tyyneyttä ja harkintaa, mutta myöskin joukkotahtoa, että se on syytä merkitä muistiin. Tiedän, että puolueessamme on eri mielipiteitä. Meidän ei ole syytä sitä salata. Mutta edustajakokouksemme tekemät päätökset ja edustajakokouksessa käytetyt puheenvuorot ovat selvittäneet meille, että me tiedämme, mitä meidän on tehtävä. Ne ovat osoittaneet, ettemme me tahdo riidellä, kun meitä vastaan hyökätään, vaan että me tahdomme koota voimamme yhteen ja taistella hyökkääjiä vastaan. Yksimielisyys onkin voimaa.

Minun tehtävänäni on kiittää siitä luottamuksesta, jonka Puoluetoimikunta on saanut suorittamastaan kolmen vuoden työstä ja myöskin siitä yksimielisestä entisen puoluetoimikunnan uudelleen valitsemisesta, joka täällä eilen suoritettiin. Puoluetoimikunta ei ollut tahtonut itse millään tavalla vaikuttaa valtakautensa jatkumiseen. Sen päämääränä oli ainoastaan se, että lähdetäisiin tästä kokouksesta vahvempina kuin siihen oli tultu.

Me tiedämme hyvin, minkälainen tilanne tällä hetkellä on. Me tiedämme myöskin, että työmme tulee tuottamaan tuloksia vain siinä tapauksessa, että järjestöt pitkin linjaa suorittavat kohdaltaan velvollisuutensa. Meidän on nyt todellakin puhallettava yhteen hiileen. Puoluetoimikunta on omalla tahollaan tekevä kaiken voitavansa.

Pyydän lopuksi kiittää ulkomaalaisia tovereita Greitziä ja Reitä, jotka ovat kiinnostuksella seuranneet kokoustamme. Myöskin tunnen tarvetta Puoluetoimikunnan puolesta lausua kiitokset tamperealaisille isännillemme. Tamperelaiset toverit ovat tehneet olomme näinä päivinä meille viihtyisäksi ja hauskaksi. En myöskään muista puoluekokousta, joka olisi joutunut sellaisen huomion kohteeksi koko maassa kuin tämä kokous. Siis vielä kerran: Sydämeelliset kiitokset.

Tämän jälkeen pyysi puheenvuoron Mäntän edustaja tov. *Herman Leinonen*. Hän kiitti maaseutulaisten puolesta tamperealaisia tovereita, jotka ovat valmistaneet heille monta nautintorikasta hetkeä. Toveri Leinonen mainitsi, että kun hän vuonna 1916 tuli ensi kerran kokoukseen Tampereelle, niin silloinkin oli kaupunki liputettu niinkuin nytkin oli. Siitä asti hän on tamperealaisia tovereita pitänyt vierasvaraisimpma ja toverillisimpma ja sen vuoksi Tampere on myös niin miellyttävä kokouspaikka.

Me olemme näinä päivinä saaneet havainnollisesti kokea, että tällä hetkellä jos koskaan meiltä vaaditaan rohkeutta. Tamperealaiset ovat osoittaneet sekä rohkeutta että mielenmalttia. Toivottavasti tämä

kokous on sitä antanut runsain mitoin meille kaikille. (Suosionosoituksia.)

Tämän jälkeen, laulettiin yhteisesti »Vala».

Sosialidemokraattisen Puolueen XVI edustajakokous päättyi sunnuntaina toukokuun 28 päivänä 1933 klo 13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Kokouksen puheenjohtajat:

Väinö Tanner.

Kaarlo Harvala.

Vihtori Kanto,

Albin Koponen.

Kokouksen ylisihteeri:

Jussi Raitio.

Edelläolevan pöytäkirjan olemme tarkastaneet ja havainneet sen kokouksen päätösten kanssa yhtäpitäväksi:

Matti Turhia.

Yrjö Räisänen.

Jalmari Vuorinen.

Nämä kaikki aikaisemmin hyväksytyt periaatteet huomioon-
ottaen ja kiinnittäen erikoista huomiota sodanjälkeisen ajan ja v.
1928 alkaneen pulan antiimiin kokemuksiin puolue hyväksyy se-
uraavat talouspoliittiset suuntaviivat ohjeeksi palkkatyöväenluokan
ja pienviljelijäväestön taistelulle:

I. Palkkatyöväki.

1. Joko kokonaan tai osittain palkkatyöstä elävät kansalaiset muodostavat maamme väestöstä niin huomattavan osan, voidaanpa sanoa enemmistön, että heidän taloudellinen asemansa ei voi olla vaikuttamatta maan koko kansantalouden kehittymiseen ja muodostumiseen. Mitä alhaisempi työtätekevän luokan elintaso on, sitä vähäisemmät ovat kotimaiset menekkimarkkinat sekä maataloudellisella että teollisuustuotannolla ja sitä takapajuisempi on kansan yleinen kehitys. Sen vuoksi pitää Suomen sosialidemokraattinen puolue ei vain sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, vaan kansantaloudellisten kokonaisetujenkin vuoksi työtätekevien kuluttajapiirien elintason kohottamista välttämättömänä. Taistelua tämän päämäärän puolesta puolue käy tietoisena siitä, että palkkatason kohottaminen ei yksinään riitä, vaan monet muut talouselämään vaikuttavat toimenpiteet sekä työväen vapaiden järjestöjen että valtion taholta ovat tarpeen työväen elintason kohottamiseksi ja vakiinnuttamiseksi.

II. Työpalkka.

1. Suomen sosialidemokraattinen puolue taistelee työtätekevien palkkatason kohottamisen puolesta tietoisena siitä, että se on koko yhteiskunnan edistyksen pohja ja koko kansantalouden sisäisen tasapainon edellytys.

2. Taistelussa työväen palkkatason korottamisen ja vakaannuttamisen puolesta pitää puolue tehokkaimpana keinona työväen vapaata ammatillista järjestäytymistä ja pitää senvuoksi erittäin tärkeänä työväen järjestäytymisoikeuksien puolustamista ja laajentamista tässäkin suhteessa.

3. Suurina työnantajina on valtiolla sekä eräillä kunnilla ja osuustoiminnallisilla liikkeillä mahdollisuus vaikuttaa palkkatason kehittymiseen. Puolue vaatii, että nämä toimivat esikuvallisina työnantajina tässä suhteessa.

4. Erinäisissä tapauksissa on tarpeen myöskin turvautua palkkatason säännöstelyyn suoranaishalla lainsäädännöllä. Asettamalla erikoisia palkkalautakuntia ja määrittelemällä kohtuullinen vähin palkka on turvattomimpia palkkatyöväen osia pyrittävä turvaamaan yleensä sellaisissa ammateissa, missä työväki vapaan toimintansa avulla ei voi itse valvoa oikeutettuja etujaan ja lamakausina mahdollisesti muissakin tapauksissa.

III. Työaika.

1. Puolue toteaa, että työajan yleinen lyhennys 48-tuntista työ-

viikkoa lyhemmäksi ainakin teollisuudessa ja siihen liittyvässä tuotannossa on käynyt välttämättömäksi nopean teknillisen edistuksen supistaessa yhä enemmän tuotannossa tarvittavaa elävää työvoimaa ja siten aiheuttaessa vakavia järkytyksiä työväen asemassa ja julkisessa taloudessa.

2. Suomen sosialidemokraattinen puolue yhtyy niihin eri maissa esitettyihin vaatimuksiin ja suosittelee näiden pohjalla jo osaksi toteutettujakin uudistuksia, joiden kautta 48-tuntinen työviikko lyhennetään korkeintaan 40 tuntiseksi samoin palkkaeduin kuin aikaisemminkin. Sopivimpana keinona tämän uudistuksen toteuttamiseen puolue pitää tätä tarkoittavaa kansainvälistä lainsäädäntöä.

IV. Sosiaalinen lainsäädäntö ja palkkatyöväen taloudellinen asema.

1. Kansallistulojen väärä jakaantuminen on aiheuttanut nykyaikaisessa talouselämässä monenlaisia häiriöitä, joiden seuraukset erittäin raskaina ovat kohdistuneet työtätekevään luokkaan. Kansallistulojen jakaantumisen kehittämistä oikeudenmukaiseksi voidaan edistää myöskin tehokkaasti yleisellä sosiaalisella lainsäädännöllä.

2. Paitsi toisissa kohdissa mainittuja puolueen välttämättömiksi katsomia sosiaalisia lainsäädäntötoimenpiteitä, puolue pitää erittäin tärkeänä, että vähävaraisille varataan tilaisuus terveytensä hoitamiseen tehokkaan sairausvakuutuksen avulla, että vanhoille ja työkyvyttömille taataan kunnollinen toimeentulo, että nuoret henkilöt turvataan liian aikaisesta riistosta pidentämällä kouluaikaa ja varaimalla heille ilmainen ammattiopetus.

3. Sosiaalisen lainsäädännön, työttömyyspolitiikan y.m. tässä ohjelmassa mainittujen valtion toimenpiteiden rahoittamista silmälläpitäen velvoitetaan sos.-dem. eduskuntaryhmä laatimaan sopivana ajankohtana ehdotus valtion talousarvion tasapainoon saattamisesta ottamalla huomioon, että varoja näihin tarkoituksiin on pyrittävä hankkimaan ei köyhää kansaa rasittamalla, vaan tuottamattomia menoja kuten sotilasmenoja vähentämällä ja hankkimalla lisätuloja rikkaita veroittamalla esim. perintö- ja pääomaveron, ylellisyysveron j.n.e. muodossa.

V. Työttömyyspolitiikka.

1. Sosialidemokraattinen puolue toteaa, että kapitalistiseen tuotantjärjestelmään liittyy olennaisena piirteenä työttömyys. Sellainen työttömyys, joka ei johdu työkyvyttömyydestä tai muista sellaisista seikoista, voidaan jakaa syynsä puolesta pääasiallisesti kausi-

työttömyyteen, rationalisoimisesta johtuvaan työttömyyteen ja konjunkturi työttömyyteen.

Työttömyyden kuullessa olennaisena piirteenä kapitalistiseen tuotantojärjestelmään täytyisi myöskin työttömyydestä johtuvien kustannusten kuulua kapitalistisiin kustannuslaskelmiin. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita, vaan työttömyydestä johtuvat kustannukset asetetaan ilman muuta yhteiskunnan kannettaviksi ja tällöinkin niin, että työttömien huolto mahdollisimman vähän rasittaa kapitalistisia tuottajapiirejä.

2. Puolue vaatii, että työttömiä turvataan yhteiskunnan taholta yleisellä pakollisella työttömyysavustuksella, jonka kustannuksiin työnantajat osallistuvat.

3. Puolue pitää välttämättömänä, että tuotannon teknillisen kehityksen vuoksi työttömiksi joutuneille ja toisiin ammatteihin siirtymään pakotetuille työläisille varataan tilaisuus uuden ammatin oppimiseen. Myöskin on työttömyyttä torjuttaessa otettava huomioon ne mahdollisuudet, joita työttömiksi joutuneiden sijoittaminen asutustilallisiksi maaseudulle tarjoaa.

4. Kausityöttömyyttä vastaan on julkisten talouksien taisteltava järjestämällä yleisiä töitä pahimmiksi työttömyyskausiksi.

5. Konjunkturi työttömyyden torjumista silmälläpitäen on julkisten talouksien välttävä laajojen töiden järjestämistä hyvien työkonjunkturi-aikana ja pantava alulle sellaisia lamakausien sattuessa.

Jotta tämä kävisi mahdolliseksi on valtion ja kuntain varattava itselleen tähän tarkoitukseen koottuja käyttörahastoja.

Koko tässä toiminnassa on noudatettava suunnitelmallisuutta ja ennakkoharkintaa.

Tällaisissa yleisissä töissä on välttävä polkemasta palkkatasoa ja työläisille taattava oikeus omien järjestöjensä avulla valvoa oikeuksiaan.

Taistelu laajaa työttömyyttä vastaan kuuluu valtiolle ja valtion velvollisuutena on ensisijaisesti vastata työttömyyden torjumisesta.

6. Puolueen asianomaisten elinten on suunniteltava ehdotuksia töiden järjestämisestä nuorille työläisille, joita pulan samoin kuin yleensä työttömyyden fyysiset ja siveelliset kärsimykset pahasti uhkaavat. Niille nuorille, jotka eivät voi tällaisiin töihin osallistua, on annettava avustuksia ammattiopetuksen saamista varten ja järjestettävä säännöllisiä työkursseja.

7. Puolue on sitä mieltä, että työvoiman on sallittava vapaasti siirtyä työn etsintään toisiin maihin, sikäli kuin sellaisia mahdollisuuksia avautuu.

VI. Pienviljelijät ja maatyöläiset.

1. Suomen sosialidemokraattinen puolue ei voi pitää oikeina eikä maan etujen mukaisina niitä toimenpiteitä, joilla keinotekoisesti ja etusijassa toisten kansanluokkien kustannuksella yritetään kohottaa viljantuotantoa yli sen, minkä järkipäiväinen maanviljelys ehdottomasti vaatii m.m. viljelysten hyväksikäytön ja työvoiman työssäpitämisen vuoksi.

Puolue vastustaa siis viljan suojatulleja ja niihin liittyviä jauhatusta ja sekoituspakkoja tai muita palkkiojärjestelmiä.

Sensijaan on puolue sitä mieltä, että viljanviljelijöitä on suojeltava häiritseviltä hinnatilaheilahteluksilta ja että tällöin voidaan turvautua m.m. valtion viljamonopoliin, joka hoitaisi viljan maahantuonnin ja kotimaisen tukkukaupan.

Puolue huomauttaa tämän ohessa työtätekevien luokkien ostokyvyn ratkaisevasta merkityksestä kotimaiselle maataloustuotannolle.

2. Itsenäisten tilallisten suurimman joukon, pienviljelijäin, tuotanto on pyrittävä kehittämään sellaiseksi, että se kykenee mahdollisimman hyvin mukautumaan kunkin tilan aseman ja ajankohtaisten olosuhteiden asettamiin vaatimuksiin. Keski- ja suurtilain viljelysmuotojen orjallista jäljittelyä on pientilojen talouden järjestämisessä vältettävä.

Tässä mielessä on pienviljelijäin ammattitaidon kehittämiseen kiinnitettävä jatkuvaa huomiota.

Samalla on kiinnitettävä huomiota pienviljelyksen tuotteiden menekkimahdollisuuksien parantamiseen pyrkimällä päämäärään: mahdollisimman vähän välikäsiä ja mahdollisimman halvat välityskustannukset tuotteiden kulkiessa tuottajilta kuluttajille.

3. Niitä pienviljelijöitä, jotka eivät voi tulla toimeen oman tilansa tuotolla, vaan joiden on käytävä ansiotoissa tilansa ulkopuolella, kehoittaa puolue välttämään työehtoja huonontavaa kilpailua työmarkkinoilla sekä liittymään palkkatyöväen rintamaan taistelemaan parempien palkka- ja työehtojen puolesta työmarkkinoilla.

4. Puolue pitää tärkeänä lisäämään hankkimista niille pienviljelijöille, jotka sitä tarvitsevat toimeentulonsa parantamiseksi.

Samoin puolue kiinnittää huomiota asutustoiminnan edistämiseen siinä mielessä, että kasvatukseltaan ja taipumuksiltaan maanviljelykseen sopiva väestönlisäys ja maaseudun tilaton väestö saisi tilaisuuden sijoittua pienviljelijöiksi.

Lisämaata hankittaessa ja asutustiloja perustettaessa on käytettävä täydessä määrässä hyväksi jo voimassaolevan lainsäädännön suomia mahdollisuuksia valtion pakkotoimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Maata on hankittava asutustarkoituksiin ensi sijassa suurtilojen viljelemätöntä tai huonosti viljeltyä maata pakkoluovuttamalla ottaen huomioon, että maasta maksettava hinta ei nouse korkeammaksi maan tuottoarvoa.

Lisämaata hankittaessa ja asutustiloja perustettaessa on pidettävä huolta siitä, että pienviljelijä pyrkiessään itsenäiseksi viljelijäksi ei joudu velkaorjuuteen. Pitämällä maan luovutushinta kohtuullisena hankkimalla helppokorkoisia maanosto-, viljelys- ja rakennuslainoja ja myöntämällä riittävästi vapaavuosia ja tarpeeksi pitkä maksuaika maan hinnan suorittamisessa sekä valvomalla käytettävänä olevien varojen järkipäristä käyttämistä on asutustilallinen turvattu tapavasta velkataakasta.

Puolue pitää myöskin tärkeänä, että tilansiirtoa perinnön jaossa, pien viljelyksen ollessa kysymyksessä, helpotetaan siinä mielessä, että tilan pitäminen asianomaiselle tulee kohtuullisen kannattavaisuuden puolesta mahdolliseksi.

5. Lamakauden paljastamaa pienviljelijäin heikkoa rahataloudellista asemaa on pyrittävä vahvistamaan. Puolue suhtautuu kuitenkin tuotteiden hintojen keinotekoiseen kohottamiseen periaatteessa kielteisesti ja on sitä mieltä, että pienviljelijöitä on tuettava tarpeen tullen suoranaisiin pula-avustuksiin.

6. Maatyöläisten takapajuisten olojen parantamista pitää puolue eräänä tärkeimmistä tehtävistään.

Maatyöläisten työaika on pyrittävä lainsäädäntöteitse säännöstellämään ja lyhentämään.

Maatyöläisten palkkausoloja on tarkkailtava virallisten elinten välityksellä, joilla on oleva oikeus sopivin toimenpitein estää maatyöläisten työvoiman liiallinen riisto.

Maatyöläisten asunto-oloja on parennettava siten, että ne tulevat sekä sosiaalisessa että terveydellisessä suhteessa tyydyttäväiksi.

Erikoista huomiota on kiinnitettävä lapsi- ja naistyövoiman suojeluun maataloudessa.

Kunnallinen asunto- ja ammattien tarkastus on näitä näkökohtia silmälläpitäen järjestettävä ja toimeenpantava.

Vuokralaisten itsenäistymistä on edistettävä ja mäkityöläisten oman kotitalouden tarpeita palvelevaa karjanpitoa ja juurikasviljelystä helpotettava m.m. hankkimalla tarpeellisia laiduntamis- ja viljelysmahdollisuuksia.

VII. Metsätalous.

1. Suomen sosialidemokraattinen puolue pitää tarpeellisena uudeleen korostaa sitä puolueen metsätalousohjelmassa esitettyä peri-

aatetta, että valtion metsänomistusta on lujitettava ja edelleen laajennettava.

2. Metsänomistus ja puuraaka-aineen hankinta valtion metsissä tarjoaa valtiolle keinoja, joiden avulla se voi vaikuttaa kansantalouden kokonaisuutujen mukaisen tasapainon ylläpitämiseen, m.m. torjumalla liialliset heilahdukset raakapuun hinnoissa ja estämällä liiallisen metsätyöläisten työpalkkojen alenemisen. Valtion on metsäpolitiikassaan senvuoksi otettava huomioon nämä näkökohdat.

VIII. Kauppapolitiikka.

1. Suomen sosialidemokraattinen puolue toteaa, että Suomi on tärkeiden elintarvikkeiden ja raaka-aineiden suhteen suuresti riippuvainen toisten maiden tuotannosta ja että jo tämän vuoksi pyrkiminen n.s. autarkiaan, omavaraisuuteen, keinotekoisella pohjalla on epäviisasta ja terveiden kansantaloudellisten periaatteiden vastaista.

2. Puolue pitää velvollisuutenaan myöskin omassa maassaan taistella n.s. taloudellista nätsionalismia vastaan, joka näennäisesti koko kansantaloutta suojellen, mutta itse asiassa määrättyjen tuottajapiirien ryhmäetuja palvellen eristää maat ja kansat hedelmällisestä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä.

3. Puolue vastustaa periaatteellisesti suojatullijärjestelmään nojautuvia kotimaisen tuotannon keinotekoista suojaamista tarkoitettavia toimenpiteitä. Myöskin verotulleihin nähden puolue vaatii, että niitä asetettaessa, sikäli kuin niitä ei voida korvata toisilla verotusjärjestelmillä, otetaan huomioon, ei yksityisten tuottajaryhmien yksityisedut, vaan kansantalouden kokonaisedut.

4. Puolue ottaa kuitenkin huomioon, että vapaakauppajärjestelmä, jota yleensä on voitu vain harvoissa maissa vähänkin vallitsevana järjestelmänä toteuttaa, on vielä vähemmin nyt ja lähimmässä tulevaisuudessa toteutettavissa ja ettei se myöskään voi olla sosialistisen kauppapolitiikan lopullinen päämäärä. Sensijaan puolue pitää välttämättömänä, että ulkomaankauppaa aletaan järjestää valtionkauppamonopolioiden puitteissa, aluksi siten, että tärkeät ja vähälaatuiset joukkotavarat ensin alistetaan tällaisten valtion monopolien hoitoon. Näistä tavaroista mainittakoon m.m. leipävilja, eli siis ruis ja vehnä, sokeri, tupakka, kahvi, raakapuuvilla, kivihiili, alkoholijuomat j.n.e.

5. Puolue suosii viennin edistämistä tarkoittavia toimenpiteitä, mutta tuomitsee politiikan, joka tahtoo perustaa viennin työväestön alhaiseen elintasoon tai vientipalkkiojärjestelmään. Tällaisen politiikan torjumiseksi puolue kannattaa kaikkia sellaisia pyrkimyksiä, joiden tarkoituksena on yhteistyön kehittäminen mahdollisesti sa-

moja etuja harrastavien toisten pienten maiden kanssa ja yleensä keskinäisen vuorovaikutuksen edistäminen kauppasuhteissa olevien maiden kesken.

IX. Raha- ja luottopolitiikka.

1. Suomen sosialidemokraattinen puolue vastustaa kaikkia sellaisia rahapoliittisia toimenpiteitä, jotka vaarantavat hintatason vakavuuden ja voivat aiheuttaa haitallisia heilahduksia rahan arvossa.

2. Puolue kannattaa kaikkia sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat omansa yksinkertaistuttamaan luottokoneistoa ja kehittämään sen tarkoituksenmukaisemmaksi m.m. eri luottolajeja silmälläpitäen ja siten siis myös kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka johtavat luotonvälityksen kustannusten vähenemiseen.

3. Luotonjakelulla voidaan ratkaisevalla tavalla vaikuttaa tuotannollisen elämän suuntaan, samalla kun se antaa sille, jolla on luotonjakelu hoidettavanaan, sangen suuren taloudellisen vallan. Sen vuoksi puolue vaatii, että yhteiskunnalle varataan entistä suuremmat mahdollisuudet luotonjakelun tarkkailemiseen.

Tätä silmälläpitäen on toisaalta toimeenpantava luottokontrolli ja toisaalta on pankkilaitokset valtiollistettava. Ensi sijassa on pyrittävä ottamaan liikepankit valtion haltuun.

Luottopolitiikan päämääränä on tällöin pidettävä ei suinkaan luottolaitoksen omaa voittoa, vaan yhteiskunnan kokonaisuutta.

Yllälueteltujen toimenpiteiden avulla päästään puolueen mielestä parhaiten myöskin lainauskoron alentamiseen.

X. Ei-kapitalistiset yrittäjät nykyisessä talouselämässä.

1. Suonien sosialidemokraattinen puolue toteaa, että sellaiset yrittäjät, jotka perusolemukseltaan eivät ole yksityiskapitalistisia, ovat varsin laajalle levinneitä ja sangen huomattavassa asemassa Suonien kansantaloudessa. Tämänluontoisista yrittäjistä mainittakoon tärkeimpinä valtio, kunnat, kulutusosuuskunnat ja maataloudelliset tuotanto-osuuskunnat. Nämä yrittäjät edustavat omistussuhteiltaan uusia muotoja, mutta kapitalistisessa talouselämässä toimien ja yleensä myöskin kapitalistisia periaatteita noudattaen johdettuina ne toimintansa ja vaikutustensa puolesta jäävät liian usein lähinnä yksityiskapitalistisia yrityksiä muistuttaviksi.

2. Puolue pitää tärkeänä, että tällaista kollektiivista omistusta jatkuvasti talouselämässä laajennetaan. Puolue taistelee myös sen

puolesta, että tämantapaisten yritysten toimintaa aletaan käytännössä ohjata ei-kapitalistisessa hengessä.

3. Puolue pitää erittäin tärkeänä, että tämänluontoiset yritykset eivät pyri yhteisrintamassa yksityiskapitalististen yrittäjiin kanssa painamaan työläistensä työehtoja, vaan toimivat esikuvallisina työnantajina.

4. Myöskin on puolue sitä mieltä, että varsinkin suurten ei-kapitalististen yrittäjien, kuten valtion ja kuntien, on suunnattava toimintansa niin, etteivät suhdanteiden heilahtelut tule ainakaan niiden osalta kärjistetyiksi, vaan että ne mahdollisuuksiensa mukaan pyrkivät tasoittamaan vakavia häiriöitä talouselämässä.

5. Jotta edellisessä kohdassa mainitut valtion toimenpiteet samoin kuin yleensä valtion suunnitelmallinen sekaantuminen talouselämän kulkuun olisi tarkoituksenmukaista, on perustettava julkinen konjunktuuritutkimuslaitos.

XI. Valtiokapitalismi — suunnitelmatalous — sosialistinen yhteiskunta.

1. Suomen sosialidemokraattinen puolue toteaa valtiokapitalististen virtausten vahvistumisen kapitalistisessa yhteiskunnassa. Tietoisena siitä, että liberalistinen kapitalismi alkuperäisessä muodossaan kuuluu menneisyyteen ja nähden kapitalististen yksityisyritteliäisyyden kykenemättömyyden ratkaisemaan aikamme suuria taloudellisia ja yhteiskunnallisia pulmia, puolue pyrkii edistämään esille pyrkiviä ei-kapitalistisia voimia ja myöskin valtion ohjaavan käden sekaantumista taloudelliseen elämään.

2. Puolue tukee valtiokapitalistisia pyrkimyksiä täysin tietoisena siitä, että valtiokapitalismi ei ole mikään sosialistinen päämäärä, vaan enintään välttämätön väliaste, jonka kautta voidaan kulkea kohti sosialistista suunnitelmataloutta. Tällä tavoin puolue korostaa sitä käsitystään, että yhtä tärkeätä kuin on kollektiivisen omistuksen laajentaminen — valtiollistaminen, kunnallistaminen, osuustoiminnallisen tuotannon edistäminen — varsinkin perustavaa laatua olevilla tuotannon aloilla — kuten vesivoiman käytössä, puunjalostusteollisuudessa y.m., on keskitetyn johdon alaisen suunnitelmallisuuden periaatteen voittoonvieminen koko talouselämässä.

3. Koko tämä toiminta nojautuu kuitenkin siihen puolueen peruspyrkimykseen, että kapitalistinen, yksityisomistukseen ja voitontavoitteluun perustuva talousjärjestelmä kehitetään sosialistiseksi, kollektiiviseen omistukseen perustuvaksi ja yhteiskunnan kokonais-etuja palvelevaksi talousjärjestelmäksi.

Tällöin puolue toteaa, että yksityisomistukseen perustuva talon-

poikaistalous yhtä vähän kuin pienyritteliäisyys käsiteollisuudessa ja sitä lähellä olevilla aloilla ei ole ristiriidassa näiden puolueen sosialististen pyrkimysten kanssa.

XII. Työväen talouspolitiikan toteuttamisen valtiolliset edellytykset.

1. Kaikki ne sekä nykyhetken että tulevaisuuden pyrkimykset, joita näissä suuntaviivoissa on viitoiteltu, ovat mahdollisia vain jatkuvasti lisäämällä työtätekevien luokkien vaikutusvaltaa valtiollisessa elämässä. Työtätekevät luokat ovat oman luonteensa ja yhteiskunnallisen asemansa vuoksi uuden kehityksen liikkeellepanevina voimina. Senvuoksi niiden myöskin täytyy päästä johtavaan asemaan yhteiskunnassa nimenomaan valtiollisessa elämässä.

2. Työtätekevien luokkien valtiollisen vaikutusvallan kestävä lujittaminen on meidän maassamme kuitenkin mahdollinen vain säilyttämällä valtiollinen demokratia ja sitä laajentamalla ja kehittämällä. Vain demokraattisin keinoin voi Suomen työtätekevä luokka johtaa maamme talouselämän sosialistisia muotoja kohti.

Senvuoksi sopiikin Suomen sosialidemokratian tunnuslauseeksi: demokraattista tietä demokraattiseen sosialismiin.

SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNNAN
JA
PIIRITOIMIKUNTIEN

KERTOMUKSET

vv. 1929—1932

HELSINKI 1934
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

KERTOMUS

Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan toiminnasta
vv. 1930—1932.

Yleiskatsaus. — Poliittiset asiat.

Sisäpoliittinen tilanne maassamme oli jo syksyllä 1929 kiristynyt. Tammikuussa 1930 pidetty puoluekokous oli tästä selvästi tietoinen. Taantumukselliset voimat olivat katsoneet ajan tulleen aloittaa hyökkäys kansanvaltaista valtiojärjestystä vastaan. Tällaisen hyökkäyksen kohteeksi joutuu aina ensiksi työväenluokka. Tämä hyökkäys on sen jälkeen jatkunut ja vaatinut puolueeltamme kokonaisuudessaan aivan erikoista huomiota.

Lapuanliike, joka jo vuoden 1929 lopulla oli alkanut marrask. 22—23 p:nä Lapualla tapahtuneella punapaitamellakalla, tuli kansamme suurelle enemmistölle yllätyksenä. Sen luonnetta ja alkuperää ei tiedetty. Tosin *kokoomuspuolueen* taholta oli jo kauan koetettu halventaa kansanvaltaista järjestelmää puhumalla jonkinlaisesta »parlamentarismin pulasta» ja välttämättömyydestä korjata demokratian puutteita. Heti sanotun mellakan jälkeen oltiinkin kokoomuspuolueen taholla valmiina käyttämään syntynyttä tilannetta mitä tehokkaimmin puolueen päämäärien edistämiseksi. Järjestettiin kautta maan taantumuksellisia kansalaiskokouksia muka yhteisrintaman muodostamiseksi kommunismia vastaan, mutta näissä, samoin kuin Lapuan ensimmäisessä kokouksessa 1. 12. —29, annettiin jo demokratian vastaisia lausuntoja ja ennustettiin tulevaa oma-aloitteista toimintaa. Eduskunnan kokoonnuttua 1. 2. —30 kokoomuspuolueen ryhmä jätti sille anomusaloitteen, jossa ryhmä — puolueensa vaali-ohjelman mukaisesti ja käyttäen hyväkseen lapuanliikkeen synnyttämää mielialaa — vaati sellaisia muutoksia lainsäädäntöön, että kommunistit voitaisiin sulkea pois eduskunnasta, eduskuntavaaleista ja kunnallisista luottamustoimista.

Suoritettuaan paikallisen herätystyön lapuanliike tahtoi luoda itselleen järjestömuodon. Sitä varten toisessa Lapuan kokouksessa

15—16. 3. —30 päätettiin *Suomen Lakon* perustamisesta; lisäksi hyväksyttiin »työmaaterria» koskeva päätöslauselma, puhuttiin tulevasta talonpoikaisretkestä ja lausuttiin eräissä puhevuoroissa, että »isänmaallinen kapina» voisi käydä tarpeelliseksi. Maalisk. 28 p:n vastaisena yönä hävitettiin Vaasassa oleva työväen kirjapaino.

Sosialidemokraattien keskuudessa käsitettiin jo alusta, että »kommunismien vastustamisen» nimessä syntynyt toiminta uhkasi itse asiassa kansanvaltaa ja lähinnä työväenluokkaa. Puoluekokouksemme antaman tehtävän mukaisesti Ptk. (puoluetoimikunta) julkaisi 3. 2. —30 *julkilausuman*, jossa kiinnitettiin huomiota taantumuksellisten piirien hautomaan fashistiseen politiikkaan sekä kehoitettiin eduskuntaryhmäämme suojelemaan kansanvaltaisia saavutuksia ja hallitusta olemaan lakiehdotuksillaan millään tavoin edistämättä kansalaisoikeuksiemme supistamisyrityksiä. Lausuttiin toivomus, että kansanvallan kannalla olevat porvaripuolueet kieltäytyisivät antamasta tukea taantumuksellisten suunnitelmille. Piirikokousten käsiteltäväksi lähetettiin alustus, jossa selostettiin kansanvallan vastaisia hankkeita ja kehoitettiin työväkeä tukemaan eduskuntaryhmää niiden torjumiseksi. Ryhmä vastustikin sitä hallituksen esitystä, joka tarkoitti oikeuttaa viranomaiset sulkemaan eräissä tapauksissa kirjapainoja ja sai sen 14. 3. —30 hylätyksi. Eräitä kommunistisia järjestöjä vastaan tapahtuneita mielivaltaisuuksia ryhmä 25. 2. —30 tapahtuneessa välikysymyskeskustelussa moitti.

Keskustapuolueiden, varsinkin *maalaisliiton* puolelta kannatettiin lapuanliikettä sen alkuaikoina tietoisestikin, jotta työväen vaikutusvalta yhteiskuntaelämäämme supistuisi, mutta samalla oltiin myös suuressa määrin tietämättömiä liikkeen laadusta ja tarkoituseristä. Arveltiin — kuten Ptk:n pääministerin puheille lähettämä lähetystö 18. 3. —30 huomasi — lapuanliikkeen olevan vähäpätöisen ja pian ohimenevän; hallitus ei aikonut antaa sen vaatimia lakiehdotuksia eikä ylipäänsäkään antaa sen painostaa itseään. Sosialidemokraattien keskuudessa sitä vastoin arveltiin vastasyntyneen, ainakin eräissä suhteissa fashistisluontoisen liikkeen voivan, rahamiesten apuun turvautuen, muodostua vaaralliseksi. *Kallion hallituksen* asemaa ei tahdottu vaikeuttaa, joskaan ei ryhmä saanut joutua mihinkään riippuvaisuuteen hallituksesta. Mutta kun kohta havaittiin, ettei hallitus aikonutkaan päättävästi sanoutua lapualaisuudesta irti, Ptk. ja myös puolueuuevosto kokouksessaan 30. 3. —30 asettuivat sille kannalle, että ryhmän olisi tällaisessa tapauksessa äänestettävä hallitusta vastaan. Niinpä eduskunnan täysistunnossa 3. 4. —30 hyväksyttiinkin ryhmämme myötävaikutuksella — sen oman ponnen tultua hylätyksi — v. Bornin ehdottama *ponsi*, jossa ankarasti paheksuttiin

lapualaista kiihoitusta ja kehoitettiin hallitusta ylläpitämään oikeusjärjestystä. Myös kysymystä oman sos.-dem. hallituksen muodostamisesta harkittiin PtV:ssa ja ryhmässä, puolueuuevoston 30. 3. —30 antaman kehoituksen mukaisesti, mutta havaittiin, ettei sellaisen hallituksen edellytyksiä ollut.

Kohta *lapualaisten toiminta* kehittyi yhä vilkkaammaksi. Kolmas Lapuan kokous 3.4. —30 asettui solidaariseksi kirjapainon hävittäjien kanssa ja tätä asiaa koskevan oikeusjutun ollessa 4. 6. —30 Vaasassa käsiteltävänä toimeenpantiin siellä mielenosoitus sekä kydyttiin asianajaja Asser Saloa ja Vaasan ympäristössä useita muitakin henkilöitä; julistettiin, ettei kommunistilehtiä Pohjanmaalla päästetäisi ilmestymään, ja lähetettiin 11. 6. —30 presidentti Relanderin puheille lähetystö, joka vaati kommunististen lehtien ja järjestöjen lakkauttamista ja tunnetumpien kommunistien pidättämistä, minkä iaikeen oli »kutsuttava uusi eduskunta koolle maalle lakeja laatimaan».

Sos.-dem. piirikokoukset hyväksyivät kevään kuluessa Ptk:n laatiman päätöslauselman, jossa todettiin lapuanliikkeen olevan tähdätyn myös kansanvaltaa vastaan sekä kommunismin olevan osaltaan edesvastuussa taantumuksellisen mielialan leviämisestä porvariston keskuudessa. Päätöslauselmassa kehoitettiin hallitusta pitämään fashistisia puuhia silmällä ja tukahduttamaan ne; ja lausuttiin toivomus, että kansanvaltaa uhkaavat hankkeet kohtaisivat kaikkien kansanvaltaisten aineiden taholta lujaa ja yhtenäistä vastarintaa. Tällaista kansanvaltaista yhteisrintamaa ei kuitenkaan silloin eikä myöhemminkään syntynyt, mikä johtui osaksi maalaisliittolaisten halusta hyötyä hekin työväenluokan heikontamisesta, osaksi keskustaporvareiden pelosta, että he toimimalla jossakin suhteessa yhdessä sosialidemokraattien kanssa antaisivat aseita oikeiston demagoogeille; viimeainitusta he eivät kuitenkaan ole välttäneet.

Vappujulistuksessaan Ptk. kosketteli m.m. kansanvaltaa uhkaavia vaaroja. Vaasassa 4. 6. —30 tapahtuneen mellakan johdosta Ptk. antoi *julistuksen*, jossa se moitti viranomaisten osoittamaa laimeutta sekä vaati hallitusta saattamaan syylliset rangaistukseen ja ehkäisemään vastaisuudessa kapinallisen mielialan ilmaukset. Muutamat suuret järjestöt (Helsingin, Tampereen, Viipurin) toimeenpanivat asian johdosta mielenosoituskokouksia. Hallitukselle lausutut vaatimukset jäivät tuloksettomiksi; maalaisliitossa ei oltu selvillä tilanteesta; suojeluskunnissa ja upseeristossa oli paljon epäluotettavia ai-neksia. Näistä seikoista Ptk. huomautti 13. 6.—30 piiritoimikunnille ja toimituksille lähettämässään kiertokirjeessä. Samalla Ptk. julkaisi *tiedonannon*, jossa se totesi, ettei hallitus ollut esiintynyt lujasti uhmailevia fashisteja vastaan, vaan itsekin osaksi ryhtynyt lainvastai-

siin tekoihin. Edelleen tiedonannossa todettiin kommunistien olevan osaltaan vastuussa tästä tilanteesta ja kehoitettiin työväkeä pysymään erillään heidän toiminnastaan. Porvarillisten laillisuuspuolueiden kanssa Ptk. päätti 13. 6. —30 asettua yhteyteen lähinnä siinä tarkoituksessa, että annettaisiin yhteinen julistus. Siitä ei mitään tullut, mutta muuten oli keskustaporvarien taholla havaittavissa jonkin verran vilkkaampaa toimintaa käsitteiden selventämiseksi maassa. Pääministerin tietoon saatettiin 13. 6. —30 Ptk:n käsitys asiasta; tällöin saatiin tietää, että *hallitus* myönsi ylittäneensä valtuutuksiaan rauhoittaakseen Pohjanmaalla vallitsevaa mielialaa, mutta että se yhä aikoi tehdä voitavansa kansanvallan suojelemiseksi; eduskuntaa hallitus ei aikonut kutsua koolle, jotta se ei joutuisi painostettavaksi. Heti tämän jälkeen kuitenkin hallituksen kanta muuttui, ehkä yllämainitun lapualaislähetystön (11. 6. —30) johdosta: se ryhtyi kiireellisesti laatimaan kommunistilakeja ja kutsui eduskunnan koolle niitä käsittelemään.

Kesäkuun loppupuolella hyväksyttiin lukuisissa työväenjärjestöjen kokouksissa kautta maan Ptk:n laatima *päätöslauselma*, jossa vaadittiin hallitusta ja viranomaisia palauttamaan oikeusturva ja takamaan eduskunnalle työrauha, kehoitettiin eduskuntaryhmäämme tekemään voitavansa kansanvallan ja työväen kansalaisvapauksien puolustamiseksi sekä kehoitettiin työväkeä liittymään, kommunismia karttaen, sos.-dem. järjestöjen ympärille.

Puolueneuvoston ja ryhmän yhteinen kokous pidettiin 30. 6.—1. 7. —30. Se hyväksyi Ptk:n ehdottaman päätöslauselman, jossa huomautettiin ryhmälle, ettei se kommunistilakeja käsiteltäessä saanut tehdä sellaisia myönnytyksiä, jotka tietäisivät työväen kansalaisvapauksien asiallista supistamista. Tasavallan suojelulaki ei saanut muodostua sellaiseksi, että se jättäisi kansalaisten perustuslainmukaisia oikeuksia viranomaisten mielivallasta riippuviksi; jos laki tulisi säädettäväksi, oli saatava takeita siitä, että sitä tultaisiin käyttämään erotuksetta kaikkia valtakunnan turvallisuutta uhkaavia pyrkimyksiä vastaan, ja laki oli tehtävä vain lyhyttä määräaikaa varten. Painovapautta ei saataisi rajoittaa eikä laajentaa lehtien takavarikoimisoikeutta tai pidentää lakkautusaikaa. Valtiopäiväjärjestykseen tai vaalilakiin ei saisi tehdä sellaisia muutoksia, jotka tekisivät mahdolliseksi estää jonkin kansalaisryhmän edustuksen eduskunnassa. Ellei näitä vaatimuksia otettaisi huomioon, oli vastustettava lakiehdotusten kiireellisyyttä. Ulkoapäin tuleva painostus ei saisi vaikuttaa ryhmän kantaan. Sen oli pantava vastalause eräiden kansanedustajain lainvastaista pidättämistä vastaan (sellaisia oli jo tapahtunut) ja vaadittava eduskunnan työrauhan turvaamista. Laajan kansanvaltaisen

enemmistöhallituksen muodostamista ryhmän oli edistettävä; myös sosialidemokraatit saattoivat tätä varten astua hallitukseen, jos saivat riittävät takeet siitä, että he siinä voivat toimia puolueen periaatteiden mukaisesti. Läheinen kosketus muiden kansanvaltaisten ryhmien kanssa oli koetettava saada aikaan. Ryhmän oli esiinnyttävä yhteinäisesti puoluepäätösten ja mainittujen ohjeiden mukaisesti. — Puolueneuvosto ja ryhmä antoivat yhteisen *julistuksen*, jossa työväkeä, katsoen pimeiden voimien uhkaavaan esiintymiseen, kehoitettiin pitämään rivit järjestyksessä ja vahvistamaan niitä.

Eduskunnan kokoontuessa 1.7. —30 ryhmä menetteli yllä olevien ohjeiden mukaisesti, esittäen vastalauseensa tapahtuneiden lainrikkomusten johdosta ja valiten muutamia jäseniään neuvottelemaan muiden ryhmien kanssa. Mitään tulosta ei tästä ollut, vaikka neuvotteluja kyllä saatiin aikaan. Kallion hallitus erosi 2. 7.—30. Ptk:ssa ja ryhmässä oltiin yksimielisiä siitä, ettei hallitukseenmenon mahdollisuutta ollut, eikä presidentti tarjonnutkaan siihen tilaisuutta, ja *Svinhufvudin hallitus* nimitettiin 4. 7. —30; ohjelmassaan se kumarsi »kansanliikkeelle» ja lupasi kukistaa kommunismin, mutta vaati samalla yksityisten väkivaltaisuuksien lopettamista. Seuraavana päivänä ryöstettiin perustuslakivaliokunnasta sen kommunistiset jäsenet, ja samana päivänä (kaksi päivää ennen »talonpoikaismarssia») sisäministeri Kuokkanen antoi määräyksen kaikkien kommunististen kansanedustajain pidättämisestä. Ptk. käsitteli 10. 7. —30 näitä asioita ja piti tällöin tarpeellisenä ryhmän esiintymistä eduskunnan saattamiseksi täysilukuiseksi, mikä ainoastaan uusilla vaaleilla oli saavutettavissa.

Ryhmä ryhtyi neuvotteluihin porvariryhmien kanssa eräiden muutosten aikaansaamiseksi kommunistilakeihin. Muutosehdotuksille oli kannattajia kaikissa ryhmissä, mutta pääministeri sai 10. 7. —30 eduskunnassa esittämällään uhkavaatimuksella aikaan niiden hylkäämisen. Kun Ptk. 14.7.—30 käsitteli näin syntyynyttä tilannetta, tämä oli kehittynyt hyvin vakavaksi. Kansanedustajain turvallisuutta kuultiin uhattavan eikä ollut muutakaan varmuutta siitä, mihin seurauksiin lakiehdotusten hylkääminen johtaisi. Mutta Ptk. piti tärkeänä, että kansa sai lausua käsityksensä näin tärkeistä lakiehdotuksista. Puolueneuvosto oli antanut ohjeet, jotka epäilemättä vastasivat puolueen tahtoa ja työväenluokan oikeuskäsitystä. Ptk. asettui näin ollen sille kannalle, että ryhmän on estettävä valtiopäiväjärjestyksen muuttamista ja tasavallan suojelulaki säätämistä tarkoittavani lakiehdotusten kiireellisyys ja että kaikkien sen jäsenten on noudatettava tätä ryhmän päätöstä. Ryhmä tuli samaan tulokseen ja menetteli yksimielisesti tämän mukaisesti. Sen vastustuksesta

huolimatta ja pääministerin toistettua vaatimuksensa eduskunta hyväksyi kunnallislakien muuttamista tarkoittavat lait, mutta *valtiopäiväjärjestys ja suojelulaki* lykkääntyivät perustuslainluontoisina yli vaalien, samaten lakiehdotus rikoslain valtiopetospykälän muuttamisesta, jonka lykkäämistä useat ruotsinkieliset edustajat kannattivat. Samana päivänä eli 15. 7. —30 *presidentti hajoitti eduskunnan*, pitäen tällöin sopivana virallisesti moittia eduskunnan vähemmistöä siitä, että se oli »valtiopäiväjärjestyksen sille myöntämää mahdollisuutta käyttäen estänyt hallitusta saamasta niitä valtuuksia, joita hallitus oli ilmoittanut pitävänsä tehtävänsä suorittamiselle välttämättöminä». Eduskuntavaalien piti valmistaa tilaisuus »kaikille isänmaallisille kansalaisille liittyä mahdollisimman laajalti luottamukselliseen yhteistyöhön» j.n.e. Puolue toimikunta ja eduskuntaryhmä antoivat samana päivänä *julistuksen*, jossa tehtiin selkoa eduskunta-asiaiden kehityksestä ja puolueen taistelusta taantumusta vastaan sekä kehoitettiin puolueen järjestöjä ja jäseniä jatkamaan tarmokkaasti toimintaansa horjumatta uskoen suuren asiamme voittoon. Julistusta levitettiin 20,000 suom. ja 3,000 ruots. kpl. Ulkomaille Ptk. oli jo 10. 7. —30 lähettänyt tiedonannon Suomessa tapahtuneesta fashistisesta liikehtimisestä, kehoittaen ulkomaisia veljespuolueita tarkkaan seuramaan Suomen oloja. Tiedonanto julkaistiin lukuisissa eri maiden työväenlehdissä.

Eduskunnan tultua hajoitetuksi alkoi kiivaimman *lapualaisterrorin aikakausi*. Kehoitukseksi siihen saataneen käsittää lapuanliikkeen johdon tiedonanto, että edessä on »toimintakausi, joka on oleva entisestään voimakkaampi», ja että se katsoo »jokaisen mielenilmaisun, jossa vaalien aikana tavalla tai toisella esiinnyttään puoluepyyteissä, toiminnalleen vastaiseksi ja tulee kaikella voimalla sellaiset estämään».

Kesäkuun alussa alkaneet *kyyditykset* levisivät heinä- ja elokuun aikana kulkutaudin tavoin. Usein niihin liittyi törkeitä pahoinpiteilyjä, parissa tapauksessa murha (Happosen ja Mätön). Yhteensä on lueteltu noin 150 tapausta. Jo melkein alusta ne kohdistuivat myös sosialidemokraatteihin, joita oli ainakin neljännes kaikista kyydityistä. Väkivaltaisuuksien tarkoituksena oli, paitsi kosto suoritetusta puolue toiminnasta, myös pelottaminen jatkamasta sitä. Yli 40 henkilöä, useimmat heistä kommunisteja, kyydittiin Venäjän rajalle.

Kesän lopulla harjoitettiin erikoisesti myös *kunnanvaltuustojen puhdistusta*. Lapuanliikkeen johto oli 24. 7. 30 — samalla kun se selitti, että »odottaessa, mimmoiseksi edessä oleva vaalitoiminta muodostuu, ei mitään yksityisluontoisia väkivallantoimenpiteitä eikä omavaltaisuuksia täsfedes saa tapahtua!» — myöskin huomauttanut, että »kuitenkin on kommunistit siveellisellä pakotuksella saa-

tava poistumaan kuntien valtuustoista ja kaikista muistakin luottamustoimista». Koko maassa ryhdyttiinkin, lähinnä Suomen Lukon paikallisosastojen johdolla, kiusaamaan uhkauksilla, kyydityksillä ja pahoinpitelyillä valtuustojen sekä kommunistisia että sosialidemokraattisia ja pienviljelijäjäseniä. Tarkoitus oli ilmeinen: työväen vaikutusvallan heikentäminen kunnallisella alalla, missä sen edustajat olivat monissa paikoin menestyksellä puoltaneet työväen ja yhteiskunnallisen kehityksen asiaa, tehostaneet varakkaampien verottamista j.n.e. Tarkoitus saavutettiin lukuissa tapauksissa, varsinkin siellä, missä toimenpiteet kohdistuivat kommunisteihin.

Kun hallitus väkivaltaisuuksiin nähden rajoittui lausumaan hurskaita toivomuksia niiden lopettamisesta, Ptk. kääntyi useamman kerran lähetystöjen kautta sen puoleen, mutta tuloksetta. Lehdissämme Ptk. julkaisi 8. 8. 30 »*Oikeuksiemme puolustaniemymymisen* tiedonannon, jossa tehtiin selkoa kunnallisella alalla riehuva taistelusta ynnä muista päivänkysymyksistä ja osoitettiin, miten niiden suhteen oli toimittava työväen oikeuksien puolustamiseksi. Koska eräässä tapauksessa pari meikäläistä oli, annetuista ohjeista huolimatta, lainvastaisessa järjestyksessä astunut eronneiden kommunistien valtuutettujen tilalle, huomautettiin uudelleen lehdissä, ettei näin saa menetellä. Kun valtuustojen työläisjäseniä yhä vainottiin, Ptk. julkaisi 22. 8. 30 otsikolla »*Valtuustoja ei saa muuttaa väkivalloin*» varustetun julistuksen, jossa se, huomautettuaan rettelöiden taantumuksellisesta tarkoituksesta, selitti, ettei työväkeä voida karkoittaa kuntien hallinnosta, koska se on tietoinen oikeuksiensa merkityksestä ja pitää niistä kiinni. Luottamushenkilöitämme kehoitettiin pysymään lujina, vastustajain häikäilemättömyydestä ja siitä johtuvista kärsimyksistä huolimatta. Lopuksi annettiin ohjeita noudatettavasta menettelystä.

Myöskin *oikeuskanslerin* puoleen Ptk. kääntyi, muun muassa 30. 9. 30 päivätyllä kirjelmällä, jossa seikkaperäisesti tehtiin selkoa tapahtuneista väkivaltaisuuksista ja muista laittomuuksista, niiden tarkoituksesta ja seurauksista ja pyydettiin O. K:ia ryhtymään kaikkiin toimenpiteisiin, »jotta laittomuuksiin itsensä syypäiksi tehneet henkilöt saatettaisiin lailliseen rangaistukseen ja että kaikki viranomaiset velvoitettaisiin tinkimättä noudattamaan ja ylläpitämään laillisuutta, niin että maamme lainalainen yhteiskuntajärjestys tulisi turvatuksi». O. K. hankki kirjelmän johdosta eri tahoilta selityksiä ja käski nostamaan joukon syytteitä. — Sanottu kirjelmä julkaistiin myös lehdissämme ja levitettiin sitä kirjasena, m.m. eduskunnan jäsenille.

Ptk:n annettua Sos. Työväen-Internationaalille tietoja Suomen tilan-

teestä tämän toimeenp. valiokunta hyväksyi 22. 8. 30 Ziirichissä pitämässään kokouksessa julkilausuman, jossa tehtiin selkoa suomalaisen fashismin aikaansaannoksista, pantiin vastalause niitä vastaan, todettiin puolueemme sitkeästi vastustaneen fashismia, kehoitettiin väsymättömästi jatkamaan taistelua ja vakuutettiin STL:n olevan kanssamme solidaarisen.

Eduskuntavaalien lähetessä alkoi ennen kuulumaton *vaaliterrori*. Ensin useat vaalilautakunnat lainvastaisesti poistivat työläisvalitsijoita vaaliluetteloista, toisilla paikoilla muutamia satojakin. Ptk. tämän johdosta jätti 20. S. 30 kirjelmän O. K:lle, luetellen siinä 7 tapausta ja huomauttaen, että äänioikeuden riistot tarkoittivat eräiden etupiirien hyväksi supistaa muiden kansalaisryhmien oikeuksia ja vaikutusvaltaa. Muutamia vaalilautakuntia tuomittiinkin sittemmin saamaan muistutus. — Useat työnantajat vaativat, Suomen Lukolta saamiensa ohjeiden mukaisesti, työläisiään, erottamisen uhalla, jättämään vaaliotteensa tehtaan konttoriin. Myös maaseudulla uhattiin työstä erottamisella y.m., ja vaalipäivinä liikkui monella paikalla fashistijoukkoja maanteillä tarkoituksessa peloittaa työläisvalitsijoita. Porvaripuolueet peloitettiin suureksi osaksi yhtymään vaaliliittoon kokoomuspuolueen johdolla ja sen hyödyksi.

Ptk. julkaisi 23. 9. 30 *vaalijulistuksen*, kehoittaen työväkeä puolustamaan kansanvaltaa ja omia oikeuksiaan uhkaavaa taantumusta vastaan. Vaaleissa, jotka toimitettiin 1—2. 10. 30, puolueemme sai 386,026 ääntä (34.2 %); v. 1929 oli saatu 260,254 ääntä (27.4 %). Kommunistit, jotka v. 1929 olivat saaneet 128,164 ääntä, estettiin nyt ilman laillista syytä harjoittamasta vaaliagitatiota ja saivat vain 11,504 ääntä, mutta, sos.-dem. puolueen äänimäärä vastasi melkein sosialidemokraattien ja kommunistien v. 1929 saamaa yhteistä äänimäärää. Porvaripuolueiden yhteinen äänimäärä kasvoi vielä enemmän. Tästä sekä porvarillisesta vaaliliitosta johtuen työväen edustajamäärä laski: puolueemme sai vain 66 paikkaa, joten lapualaisten toivomus porvarillisesta määräenemmistöstä toteutui.

Ptk. lausui 11. 10. 30 julkaisemassaan kirjoituksessa tunnustuksensa puolueen jäsenille heidän vaaliaikoina osoittamastaan harvinaisesta innostuksesta. Lapuanliike taas julkaisi 12. 10. 30 vaalivoittonsa johdosta luettelon vaatimuksistaan: hallitusvaltaa piti vahvistaa eduskunnan vallan kustannuksella, maanpuolustusta lisätä y.m. Uudessa, 22—23. 11. 30 pidetyssä Lapuan kokouksessa päätettiin lapuanliike muodostaa kiinteäksi järjestöksi. Presidenttiehdokkaaksi määrättiin Svinhufvud. *Suhtautumisesta sosialidemokratiaan* hyväksyttiin päätöslauselma, jossa sanottiin, että »sosialisteja, niin kauan kuin ne säilyttävät marxilaisen materialistisen kantansa,

on pidettävä kommunismin juurena ja sen läheisinä liittolaisina ja auttajina. Isänmaallisten puolueiden sovitteluja sen kanssa on pidettävä yhteisen asian pettämisenä.» Lapualaisten voimatietoisuudesta todistivat myös ne syksyn kuluessa eri osissa maata toimeenpannut kyyditsijäin ja näiden kannattajain *joukkoilmoittautumiset*, jotka ilmeisesti tarkoittivat viranomaisten peloittamista ja kyyditys juttujen tekemistä tuloksettomiksi. Presidentti Ståhlbergin 14. 10. 30 tapahtunut kyyditys oli keskustaporvareille terveellinen muistutus siitä, etteivät vainot rajoittuisi koskemaan vain työväkeä.

Eduskunta kokoontui 20. 10. 30 taantumuksen merkeissä. Siinä oli nyt verraten vahva porvarillinen kokoomus oikeiston johdolla, ja sosialidemokraatteja kohtaan esiinnyttiin ylimielisesti. Hallitus taas esitti eduskunnalle kauttaaltaan taantumuksellisen työsuunnitelman sekä tiedonannon toimenpiteistään; viimeainittu hyväksyttiin porvarien äänillä, sos.-dem. ryhmän tahtoessa lausua, ettei hallitus ollut riittävässä määrin huolehtinut valtiovallan auktoriteetin säilymisestä.

*Sos.-dem. puolue*neuvosto hyväksyi kokouksessaan 2. 11. 30 yksimielisesti Ptk:n ehdottaman *päätöslauselman*, jossa puolueen tärkeimpänä tehtävänä sinä hetkenä esitettiin kansanvallan puolustaminen ja vahvistaminen sekä fashististen aineiden horjuttaman laillisen järjestelmän palauttaminen ja turvaaminen. Eduskuntaryhmän piti siis vastustaa sellaisia lakiehdotuksia, jotka supistavat työväen oikeuksia tai jättävät ne hallinnollisesta mielivallasta riippuviksi. Tehdyt rikokset piti tutkia ja syylliset rangaista. Taantumuksellisten aineiden hautomat, myös porvariston kansanvaltaisten aineiden etuja uhkaavat diktatuuripyrkimykset piti paljastaa, jotta oikeiston taantumuksellisten vaikutus muihin porvariryhmiin heikkenisi.

»Eduskuntaryhmän on kuitenkin — sanottiin päätöslauselmassa edelleen — oltava tietoinen siitä, että nykyisessä päivänpolitiikassakin tärkeät etuvastakohdat niin valtiollisella kuin taloudellisellakin alalla erottavat työväenluokan porvaristosta yleensä, että keskustaporvaristokin katsoo etunsa vaativan työväenluokan vaikutusvallan supistamista ja että ryhmän täytyy siis olla valmis yksinkin puolustamaan työväen etuja sillä voimalla, mikä sillä työväenjoukkojen tukemana on. Koska nykyinen talouspula on synnyttämällään tyytymättömyydellä omiansa helpottamaan kansanvallan vihollisten harjoittamaa kiihoitusta, saattaen taloudellisesti rappeutuneita tai uhattuun taloudelliseen asemaan joutuneita aineksia fashististen demagoogien johdettaviksi, on eduskuntaryhmämme tästäkin syystä kaikin voimin pyrittävä edistämään maan talouselämän elpymistä ja sen tervettä kehitystä. Erikoisesti on koetettava hankkia työtilai-

suuksia valtion toimesta niitä kaipaaville ja turvattava pienviljelijäväestön asemaa. Porvariston pyrkimyksiä hankkia johtamilleen »valkoisille» työläisille etuoikeutettu asema on jyrkästi vastustettava.» Jos tarjoutui tilaisuus mennä hallitukseen, piti ryhmän ottaa harkittavaksi, voidaanko tällä tavoin edistää kansanvallan ja työväen oikeuksien turvaamista.

Kommunistilakien joutuessa marraskuun alussa käsiteltäviksi sekä Ptk. että ryhmä asettuivat niiden suhteen vastustavalle kannalle, vaikka monet arvelivat lakiehdotusten hylkäämisen voivan johtaa hyvin vakavaan tilanteeseen. Samalla päätettiin ja saatettiin hallituksen ja keskustaryhmien tietoon että, jos ehdotus valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta tulee hylätyksi, ryhmä suostuu n.s. Kivimäen linjan mukaisen uuden aloitteen kiireelliseen käsittelyyn. Pääministeri Svinhufvud kehoitti, ilmeisesti edessäolevaa ratkaisua silmällä pitäen, voimakkaasti porvaripuolueita yhteisrintamaan, jotta ne voisivat »ohjata maan asioita sosialisteista riippumatta». Ratkaisu tapahtui 11. 11. 30; tällöin tasavallan suojelulaki ja laki valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta hyväksyttiin kaikilla porvarillisilla äänillä kaikkia sosialidemokraattien 66 ääntä vastaan, samaten laki työrauhan suojelemisesta. Välikysymyskeskustelussa 19. 12. 30 hylättiin ryhmämme ehdotus, jonka mukaan lausuttaisiin, että hallituksen toimettomuus rikollisten tekojen selvittämisessä on horjuttanut oikeusjärjestystä.

Kunnallisvaalit toimitettiin 4—5. 12. 30 uusittujen kunnallislakien mukaisesti. Ptk. julkaisi jo 10. 10. 30 laajan *tiedonannon* tähän kuuluvista seikoista ja varoitti uusien lakimääräysten liian tiukasta tai mielivaltaisesta tulkitsemisesta. Huomautukset olivatkin tarpeen. Useat taantumukselliset keskuslautakunnat harjoittivat listoja hylätessään törkeätä mielivaltaa, usein nimismiesten tai E. K:n lausuntoihin nojautuen. Maaherroille alistettiin kokonaista 367 listaa ja 281 tapauksessa maaherrat vahvistivat keskuslautakuntien päätökset. Useissa kunnissa työväki jäi täten vaille edustusta tai sai liian vähäisen. Vaalijulistuksessaan 27. 11. 30 Ptk. huomautti kunnallisen edustuksemme merkityksestä eräänä vai ta-asemana ja kehoitti sitä puolustamaan taantumusta vastaan. Pienvilj. Neuvottelukunta antoi oman julistuksensa.

Vaalien edellä lapualaisterrori uudistui. Vaalien tulos oli kaikesta huolimatta verraten tyydyttävä. Huomattava osa kommunistien hallussa olleista paikoista vallattiin meille, mutta useimmissa kunnissa porvaristo kuitenkin vei muutaman paikan työväeltä. Varsinkin Pohjanmaalla epäonnistuimme.

Kunnallisvaalien yhteydessä tapahtuneiden laittomuuksien joh-

dosta Ptk. hankki useita kymmeniä tällaisia tapauksia valaisevia asiakirjoja ja teki pahimmista tapauksista kantelun O. K.-lle, vaatien toimenpiteitä laittomasti menetelleitä nimismiehiä ja maaherroja vastaan. O. K. ei kuitenkaan pitänyt näiden menettelyä lainvastaisena.

Kommunistilakien tultua hyväksytyiksi sekä eduskunnan ja kuntien valtuustojen tultua uusituiksi ja kommunismin hävittyä julkisen elämän alalta oli porvarillisella taholla yleensä odotettu, että *lapuanliike* nyt katsoisi tehtävänsä päätetyksi. Siinä huomattiin nyt erehdytyn ja nyttemmin astuivatkin entistä selvemmin näkyviin lapuanliikkeen varsinaiset, kansanvallan vastaiset päämäärät. Tämä aiheutti sen ja keskustapuolueiden välisten suhteiden kylmenemisen, mikä ilmeni sangen jyrkissäkin lausunnoissa. Myös omassa toiminnassaan lapuanliike kärsi vastoinkäymisiä; talouspuolan aiheuttama tyytymättömyys oli helpottanut talonpoikien yllyttämistä kansanvaltaa vastaan, mutta suurteollisuuden ja pankkimaailman johtamana ja rahoittamana lapuanliike ei voinut ajaa talouskysymyksiä tavalla, joka olisi talonpoikia tyydyttänyt. Näiden koettaessa erässä paikoissa lounais-Suomessa v:n 1931 alussa käyttää lapuanliikkeeltä opittuja väkivaltaisia menetelmiä pulavaatimustensa tukemiseksi he saivat vastaansa koko porvariston ja kokoomuspuolueenkin, joka tällä kertaa vaatimalla vaati järjestyksen tiukkaa ylläpitämistä. Siitä lähtien ei ole, yrityksistä huolimatta, voitu yhdistää lapuanliikettä ja pulatiikettä eikä edes saada niitä toimimaan yhdessä.

Vuosi 1931 kului yleensä verraten rauhallisesti. Jotta suljetut työväen kirjapainot ja *työväentalot* saataisiin jälleen avatuiksi, Ptk. lähetti tammikuulla lähetystön pääministeri Svinhufvudin puheille; hän ei luvannut muuta, kuin että asiaa harkittaisiin. Sittemmin, kun Sunilan hallituksen sisäministeriksi oli nimitetty laillisen järjestyksen palauttamista harrastava mies, saatiin useita työväentaloja — m.m. suuriakin, kuten Helsingin, Turun, Viipurin, Vaasan, Kotkan ja Lapuan—palautetuiksi työväelle, muiden jäädessä edelleen viranomaisten huostaan.

Vuoden alkuajat kuluivat *presidentin valitsijamiesten vaalien* valmisteluihin. Puolueneuvosto oli jo 2. 11. 30 päättänyt asettaa oman presidenttiehdokkaan, nim. Väinö Tannerin; ellei hänellä ollut mahdollisuuksia tulla valituksi, piti sos.-dem. valitsijamiesten kannattaa sitä porvarillista ehdokasta, jonka katsottiin voivan parhaiten turvata kansanvaltaa ja oikeusjärjestystä. Valitsijamiesten vaalit toimitettiin 15—16. 1. 31; puolueemme äänimäärä oli tällöin 252,550 eli 30.2 % (v. 1925: 165,091 eli 26.6 %). Tulos on katsottava tyydyttäväksi.

Ptk. asetti 13. 2. 31 jaoston seuraamaan presidentinvaalin valmisteluja. Maalaisliittolaiset ilmoittivat kannattavansa yksimielisesti ja loppuun saakka K. Kallion ehdokkuutta, arvelleen ettei se aiheuttaisi niin vaikeata tilannetta kuin Ståhlbergin. Puolueneuvoston ja sos.-dem. valitsijamiesten yhteisessä kokouksessa 15. 2. 31 päätettiin, että ellei Tanner eikä Ståhlberg tule valituksi, on äänestettävä Kalliota ja ylipäänsä toimittava siten, ettei lapualaisten ehdokas tule valituksi. Vaalissa sos.-dem. äänestivät ensimmäisessä äänestyksessä Tanneria, toisessa ja kolmannessa Ståhlbergia. Kallio ei päässyt kolmanteen äänestykseen. Valituksi tuli Svinhufvud 151 äänellä, Ståhlbergin saadessa 149.

Sisäministeriön antamain, osaksi epäonnistuneiden määräysten johdosta, jotka koskivat *lippujen käyttöä vappuna*, Ptk. julkaisi asiasta ohjeita, joiden mukaan m.m. piti harkita, käytetäänkö punaisten lippujen ohella myös valtakunnan lippua vai ollaanko mieluummin liputtamatta, ellei poliisi salli käyttää punaisia lippuja yksinään. Käytäntö muodostui kirjavaksi, johtuen poliisiviranomaisten erilaisesta suhtautumisesta asiaan.

Kun 21. 9. 31 laudoitettiin *Lapuan työväentalo*, Ptk. lähetti heti lähetystön pää- ja sisäministerien puheille. Kaikkien porvaripuolueiden eräät jäsenet antoivat julkilausuman, jossa kehoitettiin välttämään tekoja ja lausuntoja, jotka kärjistyttäisivät taloudellisia tai muita vastakohtia tai nostattaisivat kansalaisia toisiansa vastaan. Puolueellemme tarjottiin tilaisuus olla mukana, mutta koska sen mukanaolo olisi voinut johtaa siihen, että siltä olisi tahdottu kieltää oikeus arvostella laittomuuksia, Ptk. päätti olla osallistumatta julkilausumaan.

Vuoden 1931 loppupuolella *lapualaisten toiminta* vilkastui ja sai kiinteämmät muodot, kun sen yleissihteeriksi valittiin kenr. Wallenius, joka vilkkaasti toimi joukkojensa kokoamiseksi eri osissa maata. Kun marraskuulla alkoi kuulua, että kapina oli tulossa ennen pitkää, Ptk. lähetti asiasta tilanneselostuksen lehtiemme toimituksille. Myös keskustapuolueet nostivat samaan aikaan asiasta julkisuudessa puhetta, ja kapinahankkeet ehkä juuri tämän julkisen keskustelun johdosta lykkääntyivät.

Lapuanliikkeen vilkastuminen kävi ilmi myös *työväentaloja kohdanneiden väkivaltaisuuksien* muodossa, joita sattui v:n 1931 loppupuolella pari kolme joka kuukaudessa. V:n 1932 tammikuun loppupäivinä sekä helmikuun alussa niitä suoritettiin runsaasti, arvattavasti yhdestä keskuksesta annettujen ohjeiden mukaisesti. Noin 15 työväentaloa naulattiin kiinni tai vahingoitettiin muulla tavoin, Karkkilan ja Ylistaron talot poltettiin. Jyväskylän »Työn Voiman»

toimitaloa vastaan hyökättiin. Parissa tapauksessa talojen vahtimestarit torjuivat miehekkäällä esiintymisellään hyökkäykset. Näitä asioita koskevat tutkimukset suoritettiin kuten ennenkin eivätkä johtaneet mihinkään; hallitus tosin 29. 1. 32 käski alaisiaan virkamiehiä virkavastuun uhalla tehokkaasti vastustamaan kaikkea rikollista toimintaa ja saattamaan syylliset syytteen alaisiksi. Ptk. taas huomautti 4. 2. 32 julkaisemassaan, »*Työväen yhteistä omaisuutta suojeltava*» nimisessä julistuksessaan, ettei työväki voi luottaa yksinomaan viranomaisten apuun, vaan sen on vartioitava kirjapaino jaan ja talojaan. Lukuisia työväen mielenosoituksia pidettiin terroria vastaan.

Mäntsälän kapina alkoi 27. 2. 32, lähinnä Ohkolassa pidetyn juhlan johdosta. Ptk. lausui 29. 2. 32 julkaisemassaan julistuksessa, että lapuanliike oli entistä määrätietoisemmin pyrkinyt kansanvaltaisen valtiojärjestyksen hävittämiseen ja että hallituksen, joka oli hankkinut itselleen runsaasti ylimääräisiä valtuuksia, oli nyt lyötävä kapinalliset takaisin ja saatettava kapinan järjestäjät rangaistukseen. Maan aseistetut voimat oli puhdistettava. Työväkeä kehoitettiin valppaasti seuraamaan olojen kehitystä ja tekemään parhaansa kansanvaltaisen järjestyksen tukemiseksi. Myös eduskuntaryhmä asetui sille kannalle, ettei kapinoitsijain kanssa ole tehtävä kompromisseja, ja saattoi 5. 3. 32 lähetystön kautta tämän kantansa v.t. pääministerin tietoon. Kapina, joka aiheutti kolmen kokoomusministerin eron, päättyi 6. 3. 32 kapinanjohtajain vangitsemisella. Eduskunta asetui hallitusta kannattamaan, vaatiien käytetyissä puhevuoroissa laillisen järjestyksen turvaamista, ja laillisuusporvarien keskuudessa ilmeni lähiaikoina heräämisen merkkejä. Lapuanliike kiellettiin 24. 3. 32 ja Lapuan kihlakunnanoikeus 28. 5. 32 vahvasti kiellon. Armahduslaki kyllä hyväksyttiin eivätkä sos.-dem. pitäneet tarpeellisena äänestää sitä yli vaalien.

Puolueneuvosto päätti kokouksessaan 13. 3. 32 lausua, että kapinan jälkiselvittelyt on valtiovallan toimesta siten hoidettava, että sen uusiintuminen käy mahdottomaksi. Tutkimukset on suoritettava tarmokkaasti ja ulotettava kapinan todellisiin aiheuttajiin, johtajiin ja rahoittajiin; hallituksen on myös huolehdittava siitä, että aseelliset voimat ovat vain sen käytettävissä. Viitaten oikeiston yhteisrintamapyrkimyksiin puolueneuvosto varoitti porvaristoa kansan syviä rivejä sortavista suunnitelmista ja vakuutti näiden pitävän ehdottomasti kiinni kansalaisoikeuksistaan. Työväkeä puolueneuvosto kehoitti vahvistamaan järjestöjään.

Kohta osoittautui, ettei valtiolla ollut päättäväisyyttä tai halua käyttää edes tätä tilaisuutta järjestyksen turvaamiseksi. Tutkimukset

suoritettiin laimeasti ja lapuanliike ryhtyi jo keväällä jatkamaan toimintaansa uudella nimellä, uhaten tällöin erikoisesti sosialidemokratiaa. Laillisuusporvarien keskuudessa ei tehty kuin vaillinaisia yrityksiä vastapainon luomiseksi. Useita sos.-dem. lehtiä ja yhdistyksiä ahdisteltiin vuoden aikana hallituksen toimesta syyteillä.

Vappumielenosoituksia ei nytkään saatu vapaasti pitää. Koska lapualaisten taholta oli vaadittu mielenosoitusten kieltämistä kokonaan, kävi 25. 4. 32 pää- ja sisäministerin puheilla Ptk:n lähettämä lähetystö, joka varoitti tällaisista kielloista. Kun sittemmin hallitus käski käyttämään valtakunnan lippua kulkueissa, Ptk. julkaisi tiedonannon, jossa se kehoitti luopumaan tällä kertaa kulkueiden toimeenpanosta. Vappu julistuksessaan Ptk. moitti valtiovallan osoittamaa laimeutta ja kehoitti mielenosoituksiin kansanvallan turvaamisen, työnhankinnan, kansainvälisen aseistariisumisen, rauhan ja sosialismin puolesta.

Kesäkuulla Ptk. kiertokirjeellä huomautti piiritoimikunnille, että *järjestyksen turvaamiseksi* kokous- ja juhlatilaisuuksissamme olisi syytä lisätä järjestyksmiesten lukumäärää ja saada aikaan yhteistointa paikkakunnan järjestyksmiesten kesken.

Kohta lapualaisten *väkivallanteot* uudistuivat, kohdistuen sekä sosialidemokraatteihin että keskustalaisiin, minkä johdosta viime mainitut pitivätkin 24. 7. 32 Lapualla laillisuuskokouksen. Toiselta puolen vuoden aikana selvitettiin Mätön murhajuttu ja vangittiin myös Happosen murhaan itsensä syyllisiksi myöntäneitä henkilöitä.

Ryhmän toimesta tehtiin syksyllä välikysymys työväentalojen kiinnipitämisestä. Ptk. asettui sille kannalle, että hallitusta on arvosteltava, mutta toistaiseksi ei olisi pyrittävä sitä kaatamaan. Hallituksen arvovalta kuitenkin laski, m.m. Mäntsälän jutun käsitteilyn johdosta, joka johti erittäin lieviin rangaistuksiin sekä lokakuun keskivaiheilla tapahtuneeseen kapinanjohtajainkin irtilaskemiseen, heidän toimeenpanemansa nälkälakon johdosta. Hallituksesta erosivat kokoomusministerit ja oikeiston taholla toivottiin tulevan »v. Papenin hallituksen». Sos.-dem. taholla taas alettiin vaatia uusia vaaleja, kun pelättiin vallan muuten luisuvan oikeiston käsiin. Uusi parlamentaarinen hallitus kuitenkin muodostettiin Kivimäen johdolla. — Oikeiston keskuudessa lapualaiset vahvistivat asemaansa valtaamalla syksyllä sekä Uuden Suomen toimituksen että kokoomuspuolueen hallinnon. Mutta varsinaisen, taantumuksellisten herrojen johtaman lapuanliikkeen sekä pulamiesten väliset riidat ovat yhä jatkuneet ja johtaneet useiden uusien pikkupuolueiden muodostumiseen.

Lapuanliike eli »isänmaallinen kansanliike» on viime aikoina entistä

avonaisemmin kääntynyt erikoisesti sosialidemokratiaa vastaan. Lapualla 5. 2. 33 pitämässään kokouksessa se vaati sos.-dem. puolueen julistamista valtiovallan toimesta laittomaksi, koska se muka »omak-suu isänmaan puolustukseen nähden lain hengen vastaiset periaatteet» ja koska Sosialistinen Työväen-Internationaali muka on »Suomelle mahdollisesti vihamielinen järjestö». Liikkeen johto päätti **14. 2. 33** ryhtyä perustamaan »kiinteästi järjestettyjä yksiköitä vastuunalais-ten johtajapäälliköiden johdolla», joita varten piti järjestää kurs-sit; paikallisjärjestöjä varten hyväksyttiin hitleriläisten puolueohjel-man mukaan jäljennetyt »toimintaperusteet». Hallitus kyllä ilmoitti, ettei mainitunlaisia, sotilaallisesti järjestettyjä joukkoja ole sallittava.

Puolueen valistustoiminta.

Vaikkakin ulkoiset olosuhteet ja työväen köyhtyminen ovat aiheuttaneet eräitten heikompien yhdistysten toiminnassa herpaantu-mista, järjestömmme ovat verraten hyvin selviytyneet ajan vaikeuksista. Hyvin ilahduttavaa on todeta, että useilla paikkakunnilla on ryh-dytty järjestötoiminnassa käyttämään uusia muotoja ja siten herä-tetty mielenkiintoa toimintaamme kohtaan. Myöskin ovat järjes-tömme monin paikoin pyrkineet periaatteelliseen selvytyteen nyky-ajan moninaisista kysymyksistä ja siten luoneet kestäväää pohjaa, jota ajan myllerrykset eivät voi järkyttää.

Erittäin ilahduttavaa on se lähestyminen, mitä on ollut havaitta-vissa urheiluliikkeemme ja puolueen kesken. Samaa on ollut havait-tavissa monien muittenkin järjestöjen taholta. Yhteinen ahdistus ja vaino ovat siis lähentäneet eri työläisryhmiä toisiinsa. Selviä oireita järjestötoiminnankin alalla on ollut tässä suhteessa huomattavissa. Tästä ovat yhteiset maakuntajuhlat y.m. näkyvinä todisteina. — Näyttää siis siltä, niinkuin työväenliike eläisi uuden nousukauden alkuhetkissä.

Puoleen jäsenmäärä on joulukuun lopussa puoluetilaston mukaan ollut edellisinä vuosina seuraava:

	1929	1930	1931
Uudenmaan 1. vaalipiiri.....	4,592	4,134	4,253
Turun ja Porin 1. etel. vaalipiiri.....	1,210	1,290	1,083
Turun ja Porin 1. pohj. vaalipiiri.....	2,560	2,087	1,974
Hämeen 1. etel. vaalipiiri.....	3,754	3,269	3,063
Hämeen 1. pohj. vaalipiiri.....	3,788	3,200	3,242
Viipurin 1. länt. vaalipiiri.....	4,091	3,575	3,048
Viipurin 1. it. vaalipiiri.....	2,154	1,769	1,901

Mikkelin 1. vaalipiiri.....	3,113	2,181	1,850
Kuopion 1. länt. vaalipiiri.....	1,035	925	1,023
Kuopion 1. it. vaalipiiri.....	2,024	1,620	1,319
Vaasan 1. it. vaalipiiri.....	3,631	2,948	2,684
Vaasan 1. yhdistyneet piirit.....	990	777	669
Oulun 1. yhdistyneet piirit.....	618	576	662
Ruotsalainen piiri.....	370	350	663
Yhteensä 33,930 28,711 27,434			

Valistus- ja jäsenhankintaviikot. — Toimintakauden aikana järjestettiin 2 valistus- ja jäsenhankintaviikkoa, nimittäin 11—18. 10. •—31 ja 2—9. 10. —32. Ensimmäisellä jäsenhankintaviikolla pyrittiin tehostamaan työväenluokan yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja Ptk. julkaisi erikoisen kirjasen »Nouse, kokoa rivisi, Suomen työtätekevä kansa!» Tässä kirjasessa selostettiin järjestäytymisen välttämättömyyttä sekä niitä tuloksia, joita työväestö eri maissa oli järjestäytymisellään saavuttanut. Kirjasesta otettiin 140,000 kpkeen suomen- ja 7,000 kpkeen ruotsinkielinen painos. Taloudellisista vaikeuksista johtuen puolueeseemme kuitenkin liittyi vain n. 2,000 uutta jäsentä. V:n 1932 jäsenhankintaviikko järjestettiin yhdessä Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton kanssa. Sen tuloksista ei ole tarkempia tietoja.

Järjestötoiminta-lehti. — Lehteä julkaistiin v:n 1930 aikana 5 numeroa, joista 4 oli kaksoisnumerolta. Vastaavat luvut v. 1931 olivat 6 ja 3. Painoksen suuruus oli molempina vuosina 10,000 kpl. ja painatuskustannukset yhteensä Smk. 24,236: 40. V:n 1932 alusta lehti rahallisista syistä lakkautettiin Ptk:n päätöksellä, minkä jälkeen Ptk:n tiedonannot on saatettu järjestöjen tietoon vain puoluelehtien ja kiertokirjeiden avulla.

Suullinen valistustyö. —Puolueen luennoitsijana on edelleen toiminut Otto Toivonen, joka on matkustanut eri piireissä puhuja- ja järjestelymatkoilla, joiden ohjelman piiritoimikunnat ovat järjestäneet. Näiden matkojen lisäksi Toivonen on toiminut luennoitsijana ja ohjaajana niillä kurseilla, joita piiritoimikunnat puoluetöimikunnan myötävaikutuksella ovat järjestäneet.

V. 1930 Toivonen esiintyi 268 puhetilaisuudessa, joissa oli kuulijoita yhteensä 16,324. Puoluetöimiston käytettävissä olleet V. Kohonen ja H. Simonen pitivät eri puolilla maata yhteensä 94 puhetta 5,125 kuulijalle.

V. 1931 tapahtui puolueemme valistustyössä osittain poliittisen tilanteen kärjistymisen vuoksi sellainen muutos, että kertapuheista ja esitelmistä siirryttiin kurssitoimintaan. Vuoden alkupuolella

luennoitsija Toivonen kierteli eri puolilla maata, pitäen kaikkiaan 195 luentoa 13,020 kuulijalle. Kokouksessaan 29. 5. Ptk. päätti ryhtyä järjestelemään eri puolille maata kursseja, jotka tulivat kestäämään n. 14 päivää ja käsittämään n. 32 luentoa ja 58 harjoitustuntia.

Toivosen lisäksi puoluetoimiston muu henkilökunta piti vuoden aikana kertapuheita ja luentoja yhteensä 130. Kuulijain yhteinen lukumäärä näissä tilaisuuksissa oli n. 20,000.

V. 1932 Toivonen piti puheita 29 paikkakunnalla, minkä lisäksi hän luennoi ja toimi ohjaajana piiritoimikuntien kursseilla, joista kerrotaan tarkemmin kurssitoiminnan yhteydessä.

Puolue- ja järjestösihteeri ovat kaikkina kertomusvuosina suorittaneet puhuja- ja järjestelymatkoja eri puolilla maata.

Opastuskurssit. — Helmikuun 16—21 päivinä vuonna 1931 pidettiin Helsingissä Ptk:n järjestämät puoluetoimitsijani kurssit, joilla oli vakinaisia osanottajia 35 sekä tilapäiskuuntelijoita 47. Kursseilla luennottiin poliittisista, taloudellisista, kunnallisista ja sivistyksellisistä kysymyksistä. Luennoitsijoina ja alustajina esiintyivät puolueen toimihenkilöt, ulkopuoliset asiantuntijat ja kurssilaiset. Kurssit onnistuivat hyvin ja muodostuivat puolue-elämää virkistäviksi.

V. 1931 järjestettiin Ptk:n ja piiritoimikuntien yhteisellä myötävaikutuksella opastuskursseja kertomuksessa jo aikaisemmin mainitun suunnitelman mukaisesti 6 eri paikkakunnalle. Näillä kursseilla oli osanottajia yhteensä 120, luentoja 152 ja harjoitustunteja 353. Kurssien ohjaajana toimi luennoitsija Toivonen, joka myös esiintyi niissä luennoitsijana. Muina luennoitsijoina olivat piirishteerit ja etupäässä puoluetoimiston toimihenkilöt,

V. 1932 järjestettiin kurssit 7 paikkakunnalle. Näillä kursseilla oli luentoja yhteensä 266 ja harjoitustunteja 298. Vuoden aikana Toivonen oli matkoilla kaikkiaan 284 päivää.

Järjestösihteeri Sallila piti vuoden aikana 12 luentoa 610 kuulijalle, 20 puhetta 8,350 kuulijalle sekä alusti 10 kysymystä 432 kuulijalle, minkä lisäksi hän suoritti 14 järjestelymatkaa, joista suurin osa kesti useita päiviä. Toimitsija V. Kohonen piti eri puolilla maata 18 luentoa 6,390 kuulijalle.

Kunnallinen neuvontatoiminta. — Puoluetoimisto on muun toimintansa ohella harjoittanut edelleen kunnallista neuvontatoimintaa, joka on tapahtunut luentojen, kirjeellisen opastuksen ja sanomalehtikirjoitusten avulla. Sitä paitsi on myös hoidettu erinäisiä kunnallisasiota koskevia valitusasioita maaherranvirastoissa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Tästä neuvontatyöstä on puoluetoimistossa huolehtinut toimiston muiden töiden ohella etupäässä J. E. Janatuinen, joka on pitänyt toimintakauden aikana eri puolilla maata piiritoimi-

kuntien ja muiden puoluejärjestöjen järjestämissä tilaisuuksissa 60 paikkakunnalla yhteensä 166 luentoa 8,347 kuulijalle. Lisäksi hän on ohjannut erinäisiä harjoitustunteja sekä pitänyt järjestöjen juhlissa ja iltamissa kertapuheita.

Kirjallisuus. — Vuoden 1930 puoluekokouksen pöytäkirjasta otettiin 2,000 kpkeen painos ja hinnaksi määrättiin 15: —. V. 1930 julkaistiin kirjasena Ptk:n oikeuskanslerille jättämä kirjelmä, joka koski lapuan liikkeen taholta harjoitettuja väkivallantekoja. Kirjasesta, jonka nimeksi annettiin »Lailliset olot palautettava», otettiin 2,500 kpkeen painos ja hinnaksi määrättiin 2: —. Kaikille puolueosastoille lähetettiin kuitenkin tätä kirjasta 1 kpl. ilmaiseksi. V. 1931 julkaistiin kirjasena puolueen ohjelma, päätökset ja otteita Sosialistisen Työväen Internationaalin päätöksistä, painos 3,000 kpl. ja hinta 5: —. Samana vuonna julkaistiin myös kirjasena Helsingissä pidetyn pienviljelijäin kokouksen päätökset, painos 1,000 kpl. ja hinta 4: —. V. 1932 julkaistiin Eero A. Vuoren kirjoittama kirjanen »Korkokanta», painos 5,000 kpl., hinta 2: 50.

Vuosittain on edelleen julkaistu »Työväen Kalenteri», »Työväen Taskukirja», »Kevättervehdys» ja »Värhålsning», jonka kustantamisesta Ptk. kuitenkin luopui v. 1932, jolloin Suomen Ruotsalainen Työväenliitto ryhtyi sitä julkaisemaan. Puoluetoimisto on sitä paitsi painattanut myös rekisteröimiskaavakkeita, iltama-, juhla ja kokousplakaatteja, puolueen ja puolueosastojen sääntöjä, tilikortteja y.m.

Julistukset ja tiedonannot. — Paitsi vuosittaista vappujulistusta, Ptk. on kertomuskauden aikana julkaissut puoluelehdissä 19 julistusta, minkä lisäksi sekä puolue- että järjestösihteerit ovat julkaisseet Järjestötoiminta-lehdessä ja puoluelehdissä tiedonantoja.

Suhde piirijärjestöihin.

Piirijärjestöjen taloudellinen tilanne on viime vuosina antanut aihetta huolestumiseen. Velat ovat kasvamistaan kasvaneet ja verotilitykset ovat käyneet perin epäsäännöllisiksi. Tämän valitettavan tilanteen korjaamiseksi onkin puoluetoimiston ja piiritoimikuntien kesken käyty neuvotteluja ja piirien taholta on oltu halukkaita verorästit järjestämään pitemmällä maksuajalla. Sittemmin tämä onkin järjestetty, sillä puolueuuvosto kokouksessaan 12. 2. —33 hyväksyikin tätä tarkoittavan Ptk. esityksen.

Oulun l. yhdistyneet piirit. — Kun Oulun 1. etel. vaalipiirin piiritoimikunnan ja pohj. vaalipiirin alipiiritoimikunnan kesken oli syntynyt jonkin verran erimielisyyttä, puolueuuvosto päätti 2. 11. —30 puoluetoimikunnan esityksestä jättää olotilan ennalleen, joten siis Oulun

piiritoimikunta sai edelleen hoitaa koko piiri]järjestön asiat ja nostaa puolueavustuksen velvollisuudella huolehtia myös pohjoisen piirin tarpeista, Kemin alipiiritoimikunnan ollessa apuna valistustyön harjoittamisessa. — Lapissa harjoitettavan valistustyön ja järjestötoiminnan harjoittamisen tarpeellisuudesta huomautettiin puoluetoimikunnalle v. 1930 eduskuntavaalien edellä, mutta esitykseen ei voitu taloudellisten mahdollisuuksien puutteessa suostua.

Vaasan l. yhdistyneet vaalipiirit. •— Kauan vireillä olleesta "Vaasan piirin jakokysymyksestä puoluetoimikunta päätti v. 1930, saamansa selvityksen perusteella, antaa epäävän lausunnon. Piirikokous asettui kuitenkin periaatteessa jaon kannalle, ja päätti vastedes tehtäväksi puolueuuevostolle siitä esityksen. Piiritoimikunnan puolelta ei tätä esitystä ole kuitenkaan tehty. — Myöhemmin, vuonna 1932 tehtiin Vaasan yhd. piirien taholta esitys mainittujen piirien sekä Oulun piirien yhdistämisestä yhdeksi valistustyöpiiriksi ja jää esitys muun valistussuunnitelman yhteydessä puoluekokouksen ratkaistavaksi.

Piirisihteerit. — Piirisihteereihin nähden on tapahtunut lukuisia henkilövaihdoksia, johtuen tämä useimmiten siitä, että asianomaiset ovat joko tulleet valituiksi eduskuntaan tai siirtyneet muihin toimiin. Puoluetoimikunta on antanut puoluekokouspäätöksen mukaisesti piirisihteerin toimen hakijoista lausuntonsa.

Turun 1. etel. piiriin valittiin v. 1930 piirisihteeriksi Toivo Saarinen. Taloudellisten vaikeuksien vuoksi täytyi edellämainittu piirishteerin toimi lakkauttaa v. 1932 syksyllä ja on sitä siitä lähtien hoitanut sivutoimena F. Sinisalo. Turun 1. pohj. piirissä vapautettiin A. Manninen piirisihteerin toimesta syksyllä 1931 ja valittiin hänen tilalleen Arvi E. Kontula. Hämeen pohj. piiristä erosi v. 1930 Hugo Aattela; tilalle Jair Mäkinen. Vuoden 1932 lopussa otettiin sanotun piirin sihteeriksi väliaikaisesti Toivo Mansner. Vaasan it. piiristä erosi v. 1930 Jair Mäkinen; tilalle Yrjö A. Saarinen. Vaasan yhd. piireistä erosi v. 1930 Yrjö A. Saarinen; tilalle v. 1931 Heikki Simonen. Oulun 1. yhd. piirien asioita on v:sta 1931 lähtien hoitanut piiritoimikunnan jäsen Palmqvist, kun sihteeriksi A. Valkama piirin taloudellisten asioiden vuoksi täytyi sanoa irti toimestaan. Mikkelin piirin piirisihteerin tehtäviä on osittain sivutoimena hoitanut maaliskuusta 1932 lähtien toimen entinen hoitaja Osk. Salonen. Samoin Kuopion läntisessä piirissä Emil Putkonen.

Piirikokoukset. — Kertomuskauden kaikkina vuosina puoluetoimikunta on esittänyt piirikokouksille erinäisiä järjestötoimintaa tai valtiollista tilannetta koskevia alustuksia .toisinaan ponsilauselmahdotuksineenkin. Nämä kysymykset olivat; v. 1930 työväen edustus-oikeuksia uhkaava vaara, v. 1931 järjestötoiminnan vilkastuttaminen

ja vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien yhdistysten talojen pelastaminen sekä valtiollinen tilanne, v. 1932 valtiollinen tilanne, piiri- ja perusjärjestöjen talous sekä työväentalojen suojeleminen.

Puoluetoimikunta on ollut edustettuna kaikissa kertomusvuosien aikana pidetyissä piirikokouksissa, useissa kahden tai kolmenkin edustajansa kautta. Nämä edustajat ovat useasti suullisesti alustaneet puoluetoimikunnan esittämät keskustelukysymysalustukset ja esittäneet Ptk:n ponsilauselmaehdotuksen.

Suhde perusjärjestöihin.

Pyrkiessään elvyttämään järjestötoimintaa on puoluetoimikunta pitänyt erittäin tärkeänä keskus- ja perusjärjestöjen suhteiden vahvistamista. Tätä tarkoitusta palveli m.m. »Järjestötoiminta»-lehti.

Yhdistysten taloudelliset asiat. — Tämän toimintakauden aikana on puoluetoimikunnan täytynyt kiinnittää poikkeuksellisen vakavaa huomiota yhdistysten taloudellisten asioiden järjestämiseen. Vallitsevan sekä poliittisen että taloudellisen tilanteen vuoksi ovat yhdistykset kääntyneet puoluetoimikunnan puoleen avustus- ja lainapyyntöillä.

Puoluejärjestömmme haltuun joutuneet, aikaisemmin kommunisteilla olleet talot ovat antaneet erikoisesti työtä. Kun nämä, milteipä poikkeuksetta, ovat olleet suljettuina, on niiden taloudenhoito tuottanut sekä ikävyyksiä että kustannuksia. Näinollen ei siis puoluetoimikunnan työ perusjärjestöjen taloudellisten asiain järjestämiseksi ole pysähtynyt neuvontatoimintaan, vaan on täytynyt järjestää sekä laina-asioita että antaa suoranaista avustustakin eräissä välttämättömissä tapauksissa. Puolue neuvoston suostumuksella on puoluetoimikunta tämän toimintakauden aikana myöntänyt lamoja, takaussitoumuksia ja suoranaisia avustuksia seuraavasti:

Pitkärannan ty:lle 350,000: —, Makslahden ty:lle 80,000: — ja Kannuksen ty:lle 25,000: — • lainantakaus. Tilapäislainoja on myönnetty seuraavasti: Pietarsaaren ty:lle 11,000: —, Kotkan ty:lle 16,000: —, Oy. Kirjapaino Ab:lle 10,000: —, Savon Kansan Kirjapaino-Oy:lle 10,000: — ja Honkilahden ty:lle 18,133: 90. Puolue on myöskin suorittanut eräiden aikaisemmin päättyneiden ja osittain myöhemmin esille tulleiden oikeusjuttujen kuluja yhteensä-50,602: 65, josta summasta on mennyt yksityisjuttujen avustamiseen ja selvittelyyn sekä järjestöjen lainopilliseen neuvontaan 12,000 mk.

Lakkautuneiden yhdistysten omaisuus. — Toimintakauden aikana puoluetoimikunta on joutunut suorittamaan verraten runsaasti lakkautuneiden yhdistysten omaisuuksien siirtoja piiritoimikuntien väli-

tyksellä. Lakkautuneiden yhdistysten omaisuus on luovutettu joko paikkakunnalle perustetulle uudelle yhdistykselle tai sitten puolue-neuvoston suostumuksella jollekin lähipaikkakunnan puolueosastolle. Näin on vv. 1930—32 välisenä aikana siirretty uudelle omistajalle 81 lakkautuneen yhdistyksen omaisuus.

Toimenpiteet työväentalojen pelastamiseksi. — Kysymys työväen-talojen turvaamisesta ja niiden säilyttämisestä työväen käsissä on näinä vuosina ollut, muitten poliittisten asiain ohella, puoluetoimin-nassa kaikkein keskeisin kysymys. Kun useat työväentalot jou-tuivat taloudellisiin vaikeuksiin, toiset tulivat suljetuiksi ja myytä-viksi, astui vakavana esiin kysymys, millä keinoin saataisiin talot säilymään työväen käsissä. Näitten asiain järjestäminen ei ole ollut helppoa etenkin siitä syystä, että tähän tarvittavia rahavaroja ei ole ollut sanottavasti käytettävissä. Kun yritykset isomman lainan saan-nista eivät myöskään johtaneet tulokseen, on asioita järjestetty muilla keinoin. Siellä, missä paikallisissa puoluetovereissa on ollut tarmoa ja aloitekykyä, onkin päästy suotuisiin tuloksiin. Missä taas tätä ei ole ollut, ei taloasioita ole aina yhteisvoiminkaan pystytty järjestämään, vaan ovat talot osittain luisuneet vastustajain käsiin.

Näiden asiain yhteydessä on taas selvästi huomattu, että kaikilla porvarillisilla ryhmillä ja niiden järjestöillä on ollut kova halu saada haltuunsa työväentaloja. Nythän tähän onkin ilmestynyt sopiva tilaisuus! Nyt saadaan työväentaloja halvalla ja täten saadaan ne pois työväeltä, jonka jälkeen ne eivät ainakaan kilpaile porvarillis-ten seurojen iltamain kanssa.

Kuitenkin voidaan tyydytyksellä todeta, että isompien liikepaikko-jen työväentalot on saatu säilymään työväen käsissä, vain anihar-voja niistä on joutunut vastustajille. Useitten talojen omistus on järjestynyt siten, että ne on ostettu sitä varten perustetuille osake-yhtiöille.

Kesällä 1930 suljettiin maassamme 200 työväentaloa. Sikäli kuin on tietoja saatu, on näistä taloista tähän mennessä avattu 59. Taloista on joutunut 11 työväen hallussa oleville osakeyhtiöille ja 23 muille työväenjärjestöille. Porvarit ovat saaneet niitä haltuunsa 27 ja näistä on 8 taloa joutunut suojeluskunnille. Suurin osa näistä taloista, noin 140, joutuu lähiaikana nähtävästi huutokaupalla myytäväksi.

Eri läänien osalle kuuluu näistä taloista seuraava määrä:

	Sul-	Avattu	Työväen hai- tuun	Porvareille
	jettu		osake- järjest. I Suojel. Muille I	
			yht.	
! Uudenmaan	13			
Turun	16	7 I		
i Hämeen	10	5 ,		
! Viipurin	7	3		
j Mikkelin	4	2		
i Kuopion	65	12		
! Vaasan	20	8	3 i	
Oulun	65	14	3 !	
i ¹ Yhteensä	200	59	n 23	19

Usea ylivelkainen, avoinna oleva työväentalo on tullut myöskin sitä omistavalle yhdistykselle raskaaksi hoitaa. Tällöin ovat toisinaan korot, jopa palovakuutusmaksutkin jääneet suorittamatta, talon välttämättömistä korjauksista puhumattakaan. Piiritoimikunnat ja puoluetoimikunta ovat jatkuvasti näitä asioita järjestelleet. Paikalliset puoluetoverit ovat tavallisesti keränneet pienemmät summat itse kokoon. Suuremmista rahan tarpeista on neuvoteltu luottolaitosten y.m. kanssa ja osa maksuista on suoritettu keskusjärjestöjen varoilla. — Näitten asiain järjestäminen on kuitenkin sekä piiri-järjestöille että puolueelle käynyt ylivoimaiseksi, kun tähän tarvittavia rahavaroja ei ole ollut käytettävänä eikä tarvittavia lainavaroja yrityksistä huolimatta ole saatu. — Näitten asiain hoitoa on edelleenkin tapaus tapaukselta seurattava ja tehtävä kussakin tapauksessa kaikki, mitä tehdä voidaan, jotta työväentalot saataisiin säilymään työväen käsissä.

Työväentalojen tukemisrahasto. — Vaikeuksiin joutuneiden yhdistysten auttamiseksi perustettiin erikoinen työväentalojen tukemisrahasto v. 1931. Aikomuksena oli tätä rahastoa kartuttaa sekä korottomilla lainoilla että suoranaisilla lahjoituksilla. Suunnitelma ei kuitenkaan saanut osakseen niin suurta kannatusta, kun olisi ollut toivottavaa ja vain muutamat järjestöt myönsivät varoja sanottuun tarkoitukseen. Vuoden 1931 lopussa oli rahastoon kertynyt lainoja ja lahjoituksia yhteensä 4,878: 90, joka määrä on käytetty vaikeuksiin joutuneiden yhdistysten auttamiseen.

Työväentalo]aosto. •— Voidakseen paremmin ja suuremmalla asian-

tuntemuksella seurata työväentaloasioita Ptk. asetti 28. 10. 1932 yhdessä SAK:n kanssa työväentalojaoston, johon ovat kuuluneet K. Harvala, E. Sallila, E. Huttunen ja E. Lähde. KK:n lakiaaiainasasto on korvauksetta avustanut jaoston toimintaa.

Sos.-dem. yhdistysten lakkauttamiset. •— Sen johdosta, että viranomaiset ovat nostaneet syytteitä niitä yhdistyksiä vastaan, joissa aikaisemmin oli ollut kommunisteja suosivaa toimintaa, puoluetoimisto on ollut yhdistysten apuna oikeusjuttuja hoidettaessa. Kun olisi ollut mahdotonta puolueen kustannuksella palkata lakimiestä eri puolilla maata käytäviin käräjiin, on yhdistyksille annettu kirjeellisesti ohjausta asioiden hoitamisessa ja vain vähäisessä määrässä on hankittu suoranaista oikeusavustusta. Sensijaan on hovioikeuksille tehtävissä valituksissa oltu tiiviimmin mukana. — Kihlakunnanoikeuksien päätökset näissä asioissa ovat menneet suuressa määrässä eri suuntiin. Useammat jutut ovat päättyneet vastaajille voitollisesti, etenkin ovat Lapuan ja Kouran yhdistyksiä koskevat päätökset ilahduttavia, mutta myöskin on tapahtunut päinvastoin, jolloin sosialidemokraattisia yhdistyksiä on tuomittu lakkautettaviksi. Ylempien oikeusasteitten päätöksiä ei vielä toistaiseksi ole näistä asioista annettu. — Ptk. huomautti 28. 10. 1932 piiritoimikunnille, että yhdistysten lakkauttamistuomioista olisi vedottava hovioikeuteen ainakin sellaisten yhdistysten kohdalta, jotka ovat jo useamman vuoden ajan olleet sosialidemokraattisia.

Lapuanliikkeen järjestöille aiheuttamien vahinkojen johdosta E. Sallila y.m. tekivät eduskunnalle v. 1932 esityksen vahinkojen korvaamisesta valtion varoilla. Puoluetoimiston hankkimien selvitysten mukaan nämä vahingot nousivat esityksen tekemisaikaan noin 2 milj. markkaan. Menoarviokäsittelyn yhteydessä eduskunta kuitenkin hylkäsi esityksen.

Suhde muihin järjestöihin ja laitoksiin.

Suhde ammatilliseen liikkeeseen. — Toukokuun 4 päivänä 1930 päättivät ei-kommunistisella kannalla olleet ammattiliitot periaatteessa, että uusi ammattijärjestö on perustettava. Tämä tapahtuikin sitten 19. 10. pidetyssä edustajakokouksessa ja uusi ammattijärjestö otettiin sittemmin ammatillisen internationaalien järjestöjäseneksi. Yhteistyö Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton ja puolueen kesken on ollut hyvä.

Suhde kommunisteihin. — Kommunististen järjestöjen tultua lakkautetuiksi, Ptk. 9. 7. 1930 huomautti lehdistä, ettei ollut otettava umpimähkään vastaan yhdistyksiimme pyrkiviä uusia jäseniä. Tun-

netusti tietoisia kommunisteja ei ollut hyväksyttävä eikä myöskään niin suuria määriä entisten kommunististen yhdistysten jäseniä, että ne olisivat voineet saavuttaa jossakin puoluejärjestössämme enemmistön. Asiasta lähetettiin myös piiritoimikunnille kiertokirje.

Työväen Urheiluliiton menetettyä valtioapunsa Ptk. käsitteli asian 9. 6. 1932 liiton edustajain läsnäollessa ja hyväksyi tällöin yksimielisesti liiton kannanoton sekä päätti, että puolue on kaikin voimin toimiva niin, että liitto saa valtioapunsa takaisin ilman sellaisia ehtoja, joita se ei voi hyväksyä. Myöhemmin käytiin liiton kanssa neuvotteluja jatkuvan yhteistoiminnan järjestämisestä ja asian periaatteellisesta puolesta oltiin täysin yksimielisiä. Ptk:aa edustivat näissä neuvotteluissa K. H. Wiik, Emil Sallila ja Kalle Kukkonen.

Työväen Sivistysliiton edustajistoon Ptk. valitsi 9. 6. 1932 Väinö Voionmaan, Mikko Ampujan, Maria Sinisalon, Väinö V. Salovaaran ja Emil Sallilan sekä varalle A. E. Leinon, Lyyli Ingbergin, Esteri Jokisen, Pirjo Lepän ja J. E. Janatuisen.

Rauhantyön Yhteiskomitea. — Monien, etupäässä porvarillisten keskusjärjestöjen asetettua Rauhantyön Yhteiskomitean, johon myös puolueen toivottiin liittyvän jäseneksi, Ptk. päätti v. 1932, ettei puolue virallisesti siihen liity, mutta ettei Ptk. kiellä yksityisiä puolueen jäseniä kannattamasta yritystä, ollen Ptk:kin valmis asioista neuvottelemaan. Komitean jäsenenä oli m.m. Hilda Seppälä.

Eduskuntavaalit v. 1930.

Vaaliaineisto. — Vaaleja varten painettiin aineistoa seuraavat määrät: puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän julistus (25. 7. 1930), 8-sivuisena 20,000 kpl. suomen- ja 10,000 kpl. ruotsinkielisenä painoksena; 8-sivuinen lentokirjanen, 200,000 kpl. suomen- ja 12,000 kpl. ruotsinkielistä, lentokirjanen pienviljelijöille, 8-sivuinen, painos 60,000 kpl., henkilökirje valitsijoille, 2-sivuinen, painos 85,000 kpl., vaalijuliste, 21,000 kpl. suomen- ja 4,000 kpl. ruotsinkielistä. Sanomalehdille lähetettiin aineistoa TST:n kautta. Vaalien edellä lähetettiin valitsijoille lehtiemme vapaakappaleita puoluetoimikunnan kustannuksella. Lehdille myönnettiin kertakaikkisena korvauksena vapaakappaleista yhteensä 25,000 markkaa. Vaaliavustusta myönnettiin Turun 1. eteläiselle, Turun 1. pohjoiselle ja Kuopion 1. läntiselle piirijärjestölle kullekin 2,000 markkaa sekä Sos.-dem. Työläisnaisliitolle Toveritar-lehteä varten 2,000 markkaa.

Kiitollisuudella on mainittava, että Amerikan suomalainen sosialisti-järjestö lähetti vaaliavustusta puolueelle 500 dollaria (19,800: —).

Listoille aseteltu. — Asetettaviin ehdokkaisiin nähden puoluetoimi-

kunta asettui sille kannalle, ettei ilman painavia syitä ole asetettava samoja ehdokkaita useissa piireissä.

Oulun 1. pohj. piiristä tehtyyn kyselyyn, joka koski mahdollista yhteistoimintaa n.s. hoipertelijain kanssa, puoluetoimikunta vastasi — alipiiritoimikunnan käsitykseen yhtyen — ettei tähän sopinut mennä, koska vain puoluekokous tai -neuvosto voi päättää vaaliliitoista. — Saatuaan vaalien jälkeen tietää, että Viipurissa oli ajateltu vaaliliittoa kristillisten työläisten kanssa, puoluetoimikunta huomautti piiritoimikunnalle, ettei siihen olisi ollut piirijärjestöllä oikeutta. — Vaasan 1. yhd. vaalip. sos.-dem. piiritoimikunnalle puoluetoimikunta huomautti, että ruotsalaisten toverien pääehdokas oli koetettava sijoittaa niin, että hän tulisi valituksi toisena.

Valituksia listoille asettelusta tekivät useat edustajaehdokkaat. Useimmissa tapauksissa puoluetoimikunta hyväksyikin valitukset.

Kunnalliset asiat.

Puoluetoimisto on ollut vuorovaikutuksessa sos.-dem. valtuustoryhmien kanssa ja antanut niille, samoin kuin yksityisillekin puolue-tovereille, pyydettyä kirjellistä opastusta sekä laatinut valituksia ja kanteluja ja muita asiakirjoja erinäisiin virastoihin. Paitsi kirjeellistä neuvontatyötä, on puoluetoimisto harjoittanut myöskin kunnallista luentotoimintaa, kuten kertomuksen valistustyötä koskevassa osassa on jo mainittu.

Kunnallisvaalit. — Vuoden 1930 kunnallisvaalit, kuten eduskunta-vaalitkin, suoritettiin poikkeuksellisen tilanteen vallitessa, kuten jo edellä on kerrottu. Kun työläisenemmistöisiä kuntia oli v. **1928** vaalien jälkeen 159, supistui niiden luku viime vaalien jälkeen 106:een. Sosialidemokraattisten valtuutettujen lukumäärä sensijaan pysyi jokseenkin muuttumattomana, vieläpä se hiukan kasvoikin.

Vaalien edellä puoluetoimikunta painatti kunnallisvaalijulistuksen ja lentokirjasen, josta otettiin 180,000 kpl. suomen- ja 10,000 kpl. ruotsinkielinen painos. Varojen niukkuuden vuoksi ei sensijaan tällä kerralla puolueen kustannuksella lähetetty sanomalehtien vapaakappaleita valitsijoille. Vaalijulistuksessaan puoluetoimikunta huomautti kunnallisen edustuksemme merkityksestä eräänä valta-asemana luokkataistelussa ja kehoitti sitä puolustamaan taantumuksen hyökkäyksiä vastaan. Pienviljelijäin neuvottelukunta julkaisi myöskin oman vaalijulistuksensa.

Sos.-dem. kunnallismiesten kokous. — Se merkityksellinen ja edesvastuullinen asema, minkä puolueemme on saavuttanut kunnallisen toiminnan alalla, velvoittaa edelleenkin voimakkaasti pyrkimään

yhtenäisiin menettelytapoihin. Tässä suhteessa on myöskin kunnallismiesten neuvottelukokouksilla huomattava merkitys.

Koko maata käsittävä kunnallismiesten kokous pidettiin puolue-toimikunnan kokoonkutsumana 27. 4. 1930 Helsingissä. Siinä valmisteltiin Maalaiskuntien Liiton edustajakokouksessa esilletulevia asioita ja keskusteltiin työttömyyskysymyksestä. Kokous kehotti puolue-toimikuntaa valmistuttamaan lausunnon viimeksi mainitusta kysymyksestä.

Presidentin valitsijamiesvaalit.

Vuoden 1930 aikana oli eduskunta- ja kunnallisvaalien vaalivalmistelujen lisäksi suoritettava myöskin presidentin valitsijamiesvaalien valmistelut, kun vaalit toimitettiin v. 1931 alussa. Näistä vaaleista on kerrottu edellä.

Vaalia varten valmistettiin seinäjuliste Väinö Tannerin kuvalla varustettuna ja otettiin siitä 35,000 kpl. suomen- ja 4,000 kpl. ruotsinkielinen painos. TST:n välityksellä lähetettiin sanomalehdille vaaliaineistoa.

Kieltolakia koskeva kansanäänestys.

Kun vuoden 1931 lopulla heräsi kysymys neuvoa-antavan kansanäänestyksen toimittamisesta kieltolain kumoamiseksi tai säilyttämiseksi, Ptk. käsitteli asiaa 25. 11. —31. Tällöin lausuttiin epäilyksiä kansanäänestystä vastaan yleensä sekä toivottiin kieltolakikysymyksen voivan siirtyä tuonnemmaksi, jolloin sisäpoliittisesti kärjistynyt tilanne ei vaikuttaisi ratkaisuun. Ptk. asettui kuitenkin sille kannalle 7 äänellä 1 vastaan, ettei kansanäänestys ehdotusta sinänsä ole syytä vastustaa, mutta toivottiin äänestyksen siirtyvän maaliskuuhun v. 1932. Ptk:n enemmistön mielestä puolueen jäsenille oli annettava vapaat kädet menetellä äänestyksessä vakaumuksensa mukaisesti, kun taas vähemmistön mielestä puolueohjelma velvoitti kannattamaan kieltolain säilyttämistä.

Kokouksessaan 6. 12. 1931 puoluepuolesti päätti 23 äänellä 2 ääntä vastaan puoltaa kansanäänestyksen toimittamista. Yksimielisesti asetuttiin sille kannalle, että äänestys olisi koetettava saada siirretyksi kevääseen. Lisäksi päätettiin 22 äänellä 8 ääntä vastaan kehoittaa puolueen jäseniä ja kannattajia äänestämään puolueohjelman mukaisesti kieltolain säilyttämisen puolesta, vähemmistön tahtoessa antaa äänestäjille vapaat kädet. Kaikilla äänillä yhtä vastaan päätettiin, että ellei kieltolaki saavuta kansanäänestyksessä riittävää

kannatusta, puolueäänestys on toimitettava siitä, onko kieltolaki säilytettävä puolueohjelmassa, vaiko ei.

Vastoin ryhmämme kantaa eduskunta päätti, että kansanäänestys on toimeenpantava jo joulukuun 29—30 p:nä. Puoluetoimikunta julkaisi 17. 12. 1931 asiaa koskevan julistuksen ja asetti komitean huolehtimaan agitatiosta, johon tarkoitukseen myönnettiin 5,000 markkaa. Komitea, joka otti sihteerikseen toim. Pullin, lähetti vaalien edellä runsaasti lehdille aineistoa.

Koska tiedettiin puolueessa olevan erimielisyyttä itse asiasta, Ptk. saattoi puoluelehtien tietoon, ettei eriäviä kannanilmaisuja ole syytä niiden estää, mutta että asiaa koskeva polemiikki on kotettava saada supistumaan verraten vähään. Sattuneesta syystä tätä päätöstä muutettiin 23. 12. —31 sikäli, ettei puolueen toimihenkilöillä ole oikeutta esiintyä lehtien palstoilla puolueen kantaa vastaan.

Kansanäänestyksessä annettiin kieltolain puolesta 217,169 ääntä (28.04 pros.) ja sitä vastaan 557,250 ääntä (71.96 pros.) Tuntuu siltä, kuin puolueemme jäsenet enimmäkseen, joskaan eivät hekään yleisesti, olisivat kannattaneet kieltolakia, jota vastoin puolueen ulkopuoliset kannattajat tällä kertaa kieltäytyivät sitä seuraamasta.

Kun tämän jälkeen hallitus kutsui eduskunnan koolle ylimääräiselle istutokaudelle kieltolaista päättämään, ei puolueäänestystä olisi voitu toimeenpanna niin ajoissa, että se olisi vaikuttanut eduskuntaryhmän kannan määrittämiseen, vaan täytyi ryhmän määrätä kantansa siitä riippumatta. Ptk. päättikin 5. 1. —32 kirjeellisesti esittää puolue-neuvoston jäsenille, että puolueäänestystä koskeva päätös peruutettaisiin ja että ryhmämme olisi »vaikutettava nyt luotavaan alkoholilainsäädäntöön niin, että se muodostuu työväenluokan ja raittiuden kannalta katsoen mahdollisimman vähän vahingolliseksi». Puolue-neuvoston jäsenille lähetetyssä kirjelmässä heitä kehoitettiin antamaan vastauksensa viimeistään 15. 1. —32, muussa tapauksessa katsottiin heidän hyväksyneen nämä ehdotukset. Ainoastaan viisi neuvoston jäsentä ilmoitti kirjeellisesti kantansa ja hekin hyväksyivät mainitut ehdotukset. Näin oli asiasta syntynyt puolue-neuvoston päätös, joka saatettiin ryhmän tietoon. Kun kuitenkin ryhmän vähemmistö edelleen tahtoi pitää kiinni kieltolaista, ryhmä päätti antaa jäsenilleen vapaat kädet. Kieltolain säilyttämisen puolesta annettiin eduskunnassa 45 ääntä, joista sosialidemokraattien antamia oli 26.

Kansanäänestyksen tulosten tultua tunnetuksi Ptk. päätti kokouksessaan 5. 1.1932 asettaa komitean harkitsemaan uuden alkoholilainsäädännön perusteita. Komitea antoiinkin asiasta mietintönsä Ptk:lle suositellen siinä, että väkijuomani maahantuonti, valmistus ja myynti olisi valtion monopolina,

Puoluelehdet.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto. •— Katsoen lehtiyhtiöiden heikontuneeseen taloudelliseen asemaan, Ptk. toimeenpani v:n **1932** alusta TST:n valvontatoimikunnan esityksestä ja lehtiyhtiöiden suostumuksella TST:n toiminnan supistuksen, etenkin maksettavaan aineistoon nähden. Lehtiyhtiöille määrättiin uudet alennetut osamaksut ja laadittiin suunnitelma rästien suorittamiseksi. Puolue-neuvoston kevätkokouksessa tämä päätös vahvistettiin. Tehdyn supistuksen johdosta TST:n menot huomattavasti pienenivät. **V. 1931** olivat menot n. **271,000** mk., mutta v. **1932 n. 175,000** mk. Toimisto ei ole enää aiheuttanut puolueelle tappiota. Toimiston palveluksessa ovat olleet toimittajat K. Hautamäki, Y. Kaarne ja O. Eronen sekä konekirjoittajattarena rva Helvi Varpukari. Toimittaja Hugo Mäkinen on toiminut toimiston vakinaisena avustajana syksystä **1931**. **V. 1931** kesällä toimittaja Eronen erosi toimiston palveluksesta ja siirtyi Vaasaan Pohjanmaan Kansan toimittajaksi.

Keväällä **1931** Y. Kaarne lähti Ptk:n luvalla ja sen avustamana pitkäkähkölle ulkomaanmatkalle, käyden m.m. Genevessä, jossa hän otti osaa skandinaavisille sanomalehtimiehille järjestettyihin kursseihin, sekä Wienissä ja Berliinissä, joissa hän tutustui Saksan sos.-dem. lehdistön tietotoimistoon. Tekemiensä kokemusten perusteella hän esitti Ptk:lle laajan suunnitelman TST:n toiminnan kehittämiseksi. Tätä suunnitelmaa ei kuitenkaan taloudellisista syistä voitu ryhtyä toteuttamaan, vaan päinvastoin oli pakko supistaa toimiston työtä.

Lehtien päätoimittajat. — **V. 1930** otettiin *Kansan Työn* päätoimittajaksi Eero A. Vuori, jonka valintaa Ptk. oli puoltanut. Samana vuonna valittiin *Työn Voiman* päätoimittajaksi Jalmari Leino, jonka vaaliin Ptk. oli yhtynyt. V:n **1932** alusta valittiin *Kansan Lehden* päätoimittajaksi Toivo Rainio. Vuoden **1932** alusta siirtyi *Kansan Lehden* päätoimittaja Eino Kilpi S. *Sosialidemokraatin* päätoimittajaksi.

Kansan Voima Oy:n johtokunnan sanottua päätoimittaja Jussi Raition irti toimestaan **31. 12. 1932** lukien ja Sos.-dem. Sanomalehtimiesliiton annettua jäsentensä ymmärtää, ettei lehden päätoimittajan paikkaa olisi toistaiseksi otettava vastaan, ennenkuin liitto on neuvotteluissaan yhtiön kanssa päässyt sovintoon, lehti oli jonkin aikaa ilman varsinaista päätoimittajaa, kunnes Ptk:n puututtua asiaan se vihdoin saatiin järjestetyksi siten, että lehden päätoimittajaksi Ptk:n suostumuksella valittu Jussi Raatikainen saattoi ryhtyä hoitamaan tehtäväänsä helmikuun alussa **1933**.

S. *Sosialidemokraatin* toimitusneuvosto.—Kokouksessaan **3. 2. 1930**

Ptk. määräsi neuvoston jäsenmäärän 5:ksi, valiten sen jäseniksi K. Harvalan, M. Paasivuoren, K. H. Wiikin, M. Turkian ja päätoimittaja Anton Huotarin. 21. 1. 1931 Ptk. päätti pysyttää neuvoston jäsenmäärän entisellään. Samalla Ptk. päätti, että neuvosto vastedes valitaan kalenterivuositain, valiten neuvoston jäseniksi v.ksi 1931 K. Harvalan, M. Paasivuoren, K. H. Wiikin, Väinö Tannerin ja päätoimittaja A. Huotarin. V:n 1932 alussa valittiin samat henkilöt uudelleen. Päätoimittaja Huotari-vainajan tilalle tuli uusi päätoimittaja Eino Kilpi.

Arbetsbladets toimitusneuvostoon ovat Ptk:n valitsemina kuuluneet K. H. Wiik, Axel Ahlström, Cay Sundström ja G. Andersson.

Lehtien toimitustapa. — Kokouksessaan 11. 5. —31 Ptk. käsitteli puoluelehtiemme toimitustapaa sekä saattoi sittemmin keskustelun kuluessa esitetyt näkökohdat kiertokirjeellä lehtien toimitusten tietoon. Niinpä huomautettiin lehdille m.m., että pulatilannetta oli käytettävä hyväksi talouspoliittisten asiain valaisemiseksi ja arvostelemiseksi sosialistiselta kannalta; oli torjuttava se käsitys, että valtiokapitalismi on sosialismia, mutta toiselta puolen kiinnitettävä huomiota valtion laitosten hallinnon uudistamiseen ja byrokraattisen järjestelmän poistamiseen niistä; mikäli kotimaisia tuotteita mainostettiin, oli vaadittava työväelle kohtuullisia elinehtoja; ammatillista liikettä oli seurattava riittävällä asiantuntemuksella: Venäjän 5-vuotissuunnitelmaa oli arvostellen valaistava; j.n.e.

Ptk:n toimesta pidettiin Helsingissä 14. 9. —31 *sanomalehtimiesten yhteinen neuvottelukokous*, jossa pohdittiin erinäisiä päivänkysymyksiä. Melkein kaikkien lehtiemme päätoimittajat olivat kokouksessa saapuvilla. Kokouksen työohjelmassa olivat seuraavat kysymykset: 1) poliittinen tilanne ja puoluelehdet (alusti Tanner); 2) pula-ajan kysymykset eduskunnassa (Harvala); puoluelehdistö ja jäsenhankintaviikko (Wiik) sekä 4) TST:n toimesta yhteisen sunnuntailiitteen julkaiseminen puoluelehdillemme (Kaarne). — Kokouksessa esitetyistä näkökohdista laadittiin yhdistelmä, joka lähetettiin lehtiemme toimituksille. Tämän kokouksen jälkeen voitiinkin todeta, että lehdistömme yleensä sai reippaamman sävyn.

Sanomalehtimiesviikko. — Puolueneuvoston 6.12. —31 tekemän päätöksen mukaisesti vietettiin 13.—20, 12. välisenä aikana erikoista sanomalehtiviikkoa. Lehdille lähetettiin TST:n välityksellä aineistoa, jossa tähdennettiin lehdistömme merkitystä valistusvälineenä ja kehoitettiin puolueen jäseniä ja järjestöjä tukemaan lehtiä taloudellisesti.

Uusmaan Kunnallislehti-mmis&n. lehden alettua v.n 1931 alusta ilmestyä Lohjalla, Ptk. vaati lehteä julkaisevilta puoletovereilta seli-

tystä, koska lehden julkaisemiseen ei oltu pyydetty Puolueneuvoston suostumusta. Tähän vastattiin, ettei oltu tarkoitettu rikkoa puoluepääöstä ja että lehti tulotaisiin lakkauttamaan, jos Ptk. sitä vaatii. Tämän jälkeen Ptk. huomautti lohjalaisille tovereille, että heidän oli vastaisuudessa vältettävä kiinnittämästä puoluejärjestöjen varoja tähän yritykseen ja sopivassa tilaisuudessa lakkautettava lehti. Lehteä on kuitenkin edelleen julkaistu, mutta sille ei ole pyydetty puoluelehden oikeuksia.

Lehtiemme taloudellinen asema. — Ptk. lähetti 18. 11. —31 lehtiemme kustannusliikkeille kiertokirjeen, jossa pyydettiin tietoja v:n 1931 rahallisista tuloksista, maksuvaikeuksista, lisäluoton tarpeesta, tulevaisuudentoivoista ja suunnitelluista toimenpiteistä tilan parantamiseksi. Kun vastaukset osoittivat lehtiemme taloudellisen aseman arveluttavasti heikontuneen, puolueneuvosto päätti Ptk:n esityksestä 6. 12. —31, että oli järjestettävä erikoinen sanomalehtiviikko, että puoluejärjestöjä oli kiertokirjeellä kehoitettava levittämään lehtiä ja muutenkin tukemaan niitä sekä, että KK:n kanssa oli neuvoteltava, jotta osuusliikkeet saataisiin entistä enemmän tukemaan lehtiämme ilmoituksillaan ja teettämään niiden kirjapainoissa painotöitään. V. 1932 Ptk. asetti Helsingin Työväen Säästöpankin esityksestä yhdessä pankin kanssa erikoisen jaoston, jonka tehtäväksi annettiin tutkia lehtiemme taloudellista asemaa sekä tehdä ehdotuksia niiden asiain järjestämiseksi. Tähän jaostoon ovat kuuluneet pankin valitsemina Lauri af Heurlin, J. Laherma ja K. Heinonen sekä Ptk:n valitsemina Väinö Tanner, K. Harvala ja E. Sallila. Jaosto hankki sittemmin lehtiyhtiöiltä kirjalliset selostukset viiden viimeksi kuluksen vuoden tiliasemista sekä toimitti tarkastuksia itse paikalla kolmessa liikkeessä. Kesäkuun lopulla 1932 Ptk. kehoitti erikoisessa julistuksessa puolueosastoja valvomaan, että kaikkialla oli riittävästi lehtiemme asiamiehiä sekä että heidän toimintaansa kaikin keinoin edistettiin.

Työn Voiman ja Hämeen Kansan taloudellisen aseman parantamiseksi Ptk. kehoitti 4. 12. —31 näitä lehtiä kustantavia yhtiöitä rajoittamaan lehtien ilmestymisen v:n 1932 aikana kolmeen kertaan viikossa. Kehoitusta ei kuitenkaan noudatettu, mutta Työn Voimaa ryhdyttiin v:n 1932 lopulla julkaisemaan supistetussa koossa 6-palstaisena.

Sosialisti-Oy:n päätettyä taloudellisten vaikeuksien vuoksi korottaa osakepääomaansa, Ptk. päätti tehdyn pyynnön johdosta 2. 4. —31 merkitä 375 kpl. 100 markan osakkeita, jotka suoritettiin merkitsemällä eräät Ptk:n tilisaatavat maksetuiksi. V:n 1932 lopulla Ptk. käsitteli kahdessa kokouksessaan yhtiön taloudellisten asiain järjes-

tämistä. Vaikka Ptk. olikin sitä mieltä, että lehteä oli edelleen Turussa julkaistava ja yhtiön asema saatava niin järjestetyksi, että se tuli täysin turvatuksi, Ptkdla ei kuitenkaan ollut taloudellisia mahdollisuuksia lehden tukemiseksi. Turkulaiset toverit saivatkin sittemmin omin voimin asiansa järjestetyksi niin, että lehti on voinut jatkuvasti ilmestyä.

Kansan Voima Oy:n pyydettyä toistamiseen Ptk:aa merkitsemään sen osakkeita 50,000 markan arvosta, Ptk. päätti 22. 6. 31 merkitä ne vähentämällä tällä summalla yhtiön puolueelle olevaa velkaa.

Savon Kansa-Oy:n pyydettyä Ptk:aa merkitsemään yhtiön osakkeita 50,000 markan arvosta, Ptk. hylkäsi anomuksen 4. 8. —31, mutta myönsi lehdelle TST:n aineistoa ilmaiseksi.

Lehtien suhteet TST:oon. —Sen johdosta, että *Hämeen Kansa* ja *VaLaws-lehti* olivat laiminlyöneet sitoumustensa täyttämisen TST:n maksuosuuksien suorittamisessa, minkä vuoksi TSTm aineiston lähettäminen niille oli lakkautettu, Ptk. huomautti 26. 8. —32 näiden lehtien kustantajille, että niiden oli ensi tilassa täytettävä sopimuksen ehdot, koska muuten oli pakko vieläkin supistaa TST:n toimintaa tai korottaa muiden lehtien maksuosuuksia. Vapaus-lehti järjestikin sittemmin asiansa, mutta *Hämeen Kansa* ei ole sitoumustaan täyttänyt.

Lehtien painokanteet. •—Kun Työn Voiman päätoimittaja oli tuomittu 4,500 markan suuruiseen sakkoon erään TST:n lähettämän kirjoituksen johdosta, Ptk. myönsi yhtiölle 7. 5. —32 avustusta 3,000 mk. Kun eräät muutkin lehdet olivat pyytäneet Ptk:aa korvaamaan niille painokannejutuissa tuomittuja sakkoja, vedoten siihen, että tuomiot olivat aiheutuneet Ptk:n alaisen TSTm aineiston julkaisemisesta, Ptk. huomautti 5. 6. —32 lehdille, että Ptk. ei vastaa muusta kuin TSTm toiminnan yleisestä suunnasta. Lehtien on itsensä harkittava, julkaisevatko ne ja missä muodossa TST:n lähettämän aineiston. Näinollen ei Ptk. voi ottaa korvatakseen lehdille mahdollisesti tuomittavia sakkoja.

Työväen Arkisto.

Työväen Arkistossa säilytettävien kirjojen, kirjasten ja aikakauslehtien lukumäärä on vuosi vuodelta kasvanut. Niinpä niiden yhteinen lukumäärä on nyt yli 31,000 kappaleen. Pienempien painotuotteiden (kiertokirjeiden, ilmoitteiden, jäsenkorttien, sanomalehtileikkeiden y.m.) lukumäärä on myöskin kasvanut huomattavasti. Erikaisesti arkiston kokoelmia lisäsi se, että niihin saatiin liittää suunnattomat määrät lakkautettujen sekä ammatillisten että erinäisten kom-

munististen järjestöjen kirjoja, käsikirjoituksia, kuvia, lomakkeita, lippuja, leimasimia y.m. Ennen kaikkea näitä saatiin Helsingin Työväentalosta, kun tämä avattiin kesällä v. 1931. Tosin osa aineistosta oli jo tavalla tai toisella hävinnyt, mutta huomattava osa siitä saatiin kuitenkin pelastetuksi. Myöskin muualta kuin Helsingistä on arkisto saanut tuntuvasti lisäystä kokoelmiinsa, m.m. Oulusta saatiin 8 laatikollista painettuja tai kirjoitettuja asiakirjoja, jotka valaisevat Suomen työväenliikkeen historiaa aina vuodelta 1890 saakka, ja Turusta vieläkin enemmän. Kuvakokoelma käsittää nyt 3,500 kpl., pieniä painotuotteita ja sanomalehtileikkeitä on n. 60,000.

Viime vuosina ovat työväen kustannusliikkeet jokseenkin säännöllisesti lähettäneet painotuotteitaan arkistoon. Edelleen ovat arkistoon lähettäneet aineistoa Kansainvälinen Työtoimisto, eräät ulkomaiset ammattiliitot ja sosialistiset puolueet, Skandinavian työväenarkistot ja eräät yksityiset henkilöt.

Vuonna 1932 SAK avusti arkistoa 30,000 mk:n suuruisella kertamaksulla ja Helsingin kaupungilta arkisto sai ensimmäisen kerran avustusta, nim. 4,000 markkaa. Myöskin Työväen Sivistysliitto on luovuttanut sille 2,000 markkaa.

Suuresti kasvaneiden kokoelmien järjestäminen jatkuu edelleenkin. — Arkiston hoitajana on toiminut rouva Anna Wiik.

Kurinpitoasioita.

Puolueesta erotettuja. — Puoluetta vastustavan toiminnan vuoksi puolueeneuvosto päätti 26. 1. —30 erottaa puolueesta Hausjärven Turkhaudan ty:n jäsenet: Emil Ilonummen ja Arvi Torttilan sekä Urho Järvisen Tyrväältä, Paavo Hellmanin Porin maalauskunnasta ja Pertti Rapion Kyröskoskelta. Puoluekokous, johon Järvinen oli vedonnut, vahvisti puolueeneuvoston häntä koskevan päätöksen. Järvisen myöhemmin pyydettyä päästä takaisin puolueeseen, puolueeneuvosto päätti 2. 11. —1930 toistaiseksi hylätä anomuksen.

Ptk. päätti 15. 2. —30 huomauttaa piiritoimikunnille, että kun puolueesta erottamiset neuvoston päätöksellä saattavat herättää huomiota puolueen ulkopuolella, ei niihin ole ryhdyttävä, ellei siihen ole aivan erikoisia syitä, vaan riittänee useimmissa tapauksissa, että paikallinen puolueosasto erottaa asianomaisen henkilön omasta keskuudestaan, jolloin hän tosiasiallisesti myös lakkaa kuulumaan puolueeseen. Siltä varalta, että näin erotetut henkilöt pyrkisivät jonkin toisen osaston kautta takaisin, on johtokuntien hyväksyessään uusia jäseniä kiinnitettävä tähän seikkaan huomiota. Puolueeneuvosto päätti 30. 3. —30 yhtyä tähän puolue-toimikunnan käsityk-

seen, lisäten puoluetoimikunnan ehdotuksesta vielä, että puolueosastojen on tällaisia asioita koskeneista päätöksistään ilmoitettava piiri-toimikunnalle ja että samaten piirijärjestöjen samansisältöisistä päätöksistä on ilmoitettava puoluetoimikunnalle, jolloin piiritoimikunta tai puoluetoimikunta saattaa, jos se havaitsee siihen olevan syytä, vaatia erottamispäätöksen tehnyttä järjestöä uudelleen käsittelemään asiaa.

Puolueneuvosto päätti 30. 3. —30 erottaa puolueesta Antrean työväenyhdistyksen entisen jäsenen Albin Lindgrenin.

Kokouksessaan 2.11. —30 puolueneuvosto päätti erottaa puolueesta Jalmari Jalosen, jonka Turun 1. pohj. piirijärjestö oli jo aikaisemmin erottanut jäsenyydestään.

Kansainväliset asiat.

Koko toimintakauden ajan puolue on ollut edelleenkin vuorovai-
kutuksessa Sosialistisen Työväen-Internationaalin ja siihen liittynei-
den veljespuolueiden kanssa.

Sos. Työväen-Internationaalin itäkomission ja toimeenpanevan
valiokunnan kokouksissa, jotka pidettiin toukokuussa 1930 Berlii-
nissä, puoluettamme edusti K. H. Wiik. Ptk:n lähetettyä ulkomaille
tiedonannon lapuanliikkeestä, STI hyväksyi 22. 8. —30 erikoisen
päättöslauselman Suomen asiasta. Myös Tukholman kansainvälisessä
ammattiyhdistyskongressissa Suomen asia oli käsiteltävänä ja samaa
asiaa kosketeltiin eräässä päättöslauselmassa, jonka STI:n ja ammatti-
yhdistysinternationaalin toimikunnat hyväksyivät Kölnissä loka-
kuussa 1930 pitämässään kokouksessa.

STI:lle Ptk. on antanut siltä pyydettyjä lausuntoja STI:n sääntöi-
hin ehdotetuista muutoksista, uudesta jäsenmaksujärjestelmästä
ja siirtomaakysymyksiä varten asetettavan valiokunnan kokoonpa-
nosta.

STI:n 4:s kongressi pidettiin heinäkuun lopulla Wienissä. Puolu-
eemme edustajina olivat J. W. Keto ja K. H. Wiik sekä Hilja Pärssi-
nen, jonka naisliitto Ptk:n rahallisesti avustamana lähetti. Ptk.
antoi tämän lisäksi valtakirjoja muutamille työläisolympialaisten
osanottajille.

Sos.-Työväen Internationaalin toimeenpanevaan valiokuntaan
(eksekutiiviin) Ptk. valitsi STI:n 4:n kongressin jälkeen v. 1931
puolueemme edustajaksi uudelleen K. H. Wiikin ensi puoluekokouk-
seen asti. Valiokunnan kokous, pidettiin Ziirichissä 19—20. 5.—32
ja heti sen jälkeen niinkään Ziirichissä STI:n konferenssi. Molem-
missa tilaisuuksissa edusti puoluettamme Reinh. Swentorzetski.

Suomen asiain selostaminen. — STI:n suunnittelemaan, kaikkien maiden sos.-dem. puolueiden historiaa y.m. esittävään käsikirjaan Wiik on kirjoittanut Suomea koskevan osan, minkä lisäksi hän on STI:n tiedonantolehdessä ynnä muissa ulkomaisissa lehdissä silloin tällöin valaissut puolueemme asioita.

Aseistariisumiskysymys. — STI:n ja ammatillisen internationaalin päätettyä aseistariisumiskonferenssin onnistumisen edistämiseksi järjestää joukkoanomusliikkeen ja STI:n kongressin sittemmin päätettyä, että adresseja oli lähetettävä vain järjestöjen nimissä ja K.K:n tehtyä omiin järjestöihinsä nähden samanlaisen päätöksen, Ptk. päätti 21.9. —31 menetellä samalla tavalla, vaikka Ptk. aikaisemmin asiaa käsiteltyään oli tullut siihen tulokseen, että yksityisten allekirjoitusten kerääminen adresseihin olisi saattanut muodostua enemmän herättäväksi. Adresseja painettiin: suomen- (ja ruotsin-) kielisiä lähetettäväksi oman maan hallitukselle sekä ranskan- ja suomen- (ja ruotsin-) kielisiä lähetettäväksi aseistariisumiskonferenssin puheenjohtajalle Geneveen. Viimeksimainittuja kerääntyi seuraavasti:

	lukumäärä	järjestöjen jäsenm.
puolueosastot ja naisosastot y.m.	480	21,558
ammattiosastoja	281	16,932
osuuskuntia	106	225,837
raittiusosastoja	4	247
nuoriso-osastoja	83	3,399
valtuustoryhmiä	11	157
urheiluosastoja	110	10,789
	<i>JAI</i>	' 278,919
joiden lisäksi adresseja lähetettiin 233 yleisen kansalaiskokouksen allekirjoittamina, joiden osanottajamäärä oli yhteensä		30,870
		309,789

Suunnilleen sama määrä kertyi hallitukselle osoitettuja adresseja. Hallitukselle tarkoitetut adressit vietiin pääministeri Sunilalle 18. 1. —31; viejinä olivat Harvala, Wiik, Louhikko, Jalo Aura ja O. H. Puro. Geneveen tarkoitetut lähetettiin sinne 20. 1. —32 STI:n sihteeristön välityksellä.

Reinh. Swentorzetski, joka on ollut v:sta 1926 lähtien jäsenenä u.s. Erichin komiteassa, jonka tehtäviin on kuulunut aseistariisumiskysymyksen valmistelu, selosti 7. 11. —32 Ptk:n kokouksessa aseistariisumiskysymystä.

Kun hallitus oli nimittänyt Swentorzetskin aseistariisumiskonfe-

renssiin matkustavaan valtuuskuntaan, Ptk:lla ei ollut mitään tätä nimitystä vastaan, edellyttäen, että hallituksen valtuuskunnalle antamat ohjeet olivat sellaisia, että sosialidemokraatti saattoi niiden mukaisesti toimia.

Ulkomaisten veljespuolueiden edustajakokoukset. — Viron sos.-dem. puolueen edustajakokouksessa, joka pidettiin Tallinnassa joulukuun lopulla 1930, edustivat puoluetamme Hilda Seppälä ja K. H. Wiik. Saman puolueen edustajakokouksessa joulukuun lopulla 1932 oli puolueemme edustajana Wiik. Tanskan sos.-dem. puolueen edustajakokouksessa, joka pidettiin Köpenhaminassa kesäkuussa 1931, oli puolueemme edustajana niinikään Wiik. Toimintakauden aikana puolueemme on saanut lukuisia kutsuja veljespuolueidemme edustajakokouksiin, mutta rahallisista syistä ei yleensä edustajaa ole voitu lähettää, vaan on tyydytty kirjallisten tervehdysten lähettämiseen.

Puolan sos.-dem. puoluetuimikunnalle Ptk. lähetti puolueuuevoston 2. 11. —30 tekemän päätöksen mukaisesti päätöslauselman Puolan oloista.

Baltilaisten maiden sos. ylioppilaskonferenssissa, joka pidettiin Riiasa 22—23. 3. —30, Akateemista Sosialistiseuraa edusti Eero Saxell, Ptk:n osallistuessa- matkakustannuksiin.

Skandinaavinen yhteistyö. — Kesällä 1931 herätettiin Köpenhaminassa kysymys aikaisemman skandinaavisen yhteistyön elvyttämisestä. Tanskan sos.-dem. puoluetuimikunta laati sääntöehdotuksen, jonka mukaan oli asetettava skandinaavinen komitea, johon kunkin maan sekä puolueet että ammatilliset järjestöt saivat valita 2 edustajaa. Ptk. hyväksyi puolestaan ehdotuksen sekä valitsi edustajikseen Kaarlo Harvalan ja K. H. Wiikin, varalle Axel Ahlströmin ja Väinö V. Salovaaran. Yhteistyökomitean kokous pidettiin sittemmin 10. 8. —32 Köpenhaminassa. Puoluetamme edusti Ahlström.

Inkerin kysymystä Ptk. käsitteli 29. 5. —31 sen johdosta, että S.S:ssä oli julkaistu asiasta kirjoituksia, joissa oli kyllä oikein arvosteltu täällä harjoitettua nationalistista kiihoitusta, mutta ei oltu riittävästi arvosteltu niitä epäinhimillisiä menettelytapoja, joita Venäjällä oli käytetty maataloutta kollektivisoitaessa. Ptk:n käsitys asiasta saatettiin. S.S:n toimitusneuvoston tietoon.

Mussolinin fascismin 10-vuotispäivänä harjoittamaan armahdus-ilveilyyn Ptk., Italian veljespuolueen pyynnöstä, kiinnitti joulukuun lopulla 1932 huomiota lehdissämme julkaistussa uutisessa.

Itä-Aasiassa uhanneen sodan vaaran johdosta Ptk. lähetti maaliskuussa 1932 STL:n antaman kehoituksen johdosta Kansainliitolle sähkösanoman, jossa sitä kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin sodan torjumiseksi.

Sekalaisia asioita.

Oikeus- ja avustusasioita. — Tämän toimintakauden aikana Ptk. on joutunut avustamaan myös useita yksityisiä puoluetovereita poliittisluonteisissa oikeusjutuissa. Eräiden yhdistysten oikeuskuiluista on osa jäänyt puolueen suoritettavaksi siksi, kunnes yhdistykset pystyvät ne suorittamaan.

Työväen edustus kustannusliikkeissä.—Ptk:n saatettua v:n **1930** puoluekokouksen päätöksen, joka koski työväen edustusta kustannusliikkeissä, näiden liikkeiden tietoon, kustannusliikkeiden edustajakokous päätti **23. 11.** —30 jättää liittotoimikunnan tehtäväksi laatia seuraavalle puoluekokoukselle ehdotuksen asiasta.

S. Yleisradio.—Marraskuussa **1931** asetettiin K.K:n aloitteesta K.K:n, puolueen, SAK:n, TSL:n ja Ruotsalaisen Työväenliiton yhteinen n.s. työväen radioesitelmäkomitea, joka laati suunnitelman mainittujen järjestöjen taholta keväällä tarjottavista radioesitelmistä. Ptk. on käsitellyt myös kysymystä yleisradion toiminnan järjestämisestä.

»Teoston» vaatimukset. — Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto »Teoston» pyysi Ptk:aa v. **1931** vaikuttamaan siihen suuntaan, että työväenyhdistykset allekirjoittaisivat toimiston niille lähettämän sopimusluonnoksen, jossa niiden tuli sitoutua suorittamaan toimistolle säveltäjäin tekijäpalkkiota järjestämiensä huvitilaisuuksien bruttotouloista 2 % tai, jos tilaisuudessa oli tanssia, 3 %. Kun tällaisen veron suorittaminen olisi käynyt yhdistyksillemme varsin raskaaksi ja koska ei ollut varmaa, oliko yhdistyksillä lain mukaan velvollisuutta suorittaa sanottua veroa, Ptk. kehoitti puolueosastoja Järjestötoiminta-lehdessä olemaan suostumatta esitettyyn vaatimukseen.

Puoluelippu ja -merkki. — V:n 1930 puoluekokouksen hyväksyttyä puolueelle oman lipun ja puoluemerkin, Ptk. ryhtyi heti näitä valmistuttamaan. Puoluemerkit ja pöytäliput sekä ommellut mielenosoitusliput on valmistettu kotimaassa, mutta kattoliput on täytynyt tilata Saksasta, koska niitä ei ole täällä voitu valmistaa.

Työttömyys. — Kokouksessaan **2. 9.** —31 Ptk. käsitteli työttömyyskysymystä, tullen siihen tulokseen, että eduskunnassa oli koettava saada työttömyysmäärärahat koroitetuiksi. Tähän tarvittavat varat oli hankittava supistamalla sotilasmäärärahoja ja koroitettamalla omaisuusveroa. Ptk. julkaisi **3. 11.** —31 julistuksen, jossa esitettiin vaatimuksia yhteiskunnalle työttömyyden torjumiseksi sekä annettiin sos.-dem. kunnallismiehille ohjeita työttömyyden vastustamiseksi.

Inflatiokysymystä Ptk. on joutunut käsittelemään useita kertoja

sekä kehoittanut lehtiä ja eduskuntaryhmää tarmokkaasti vastustamaan inflatioon tähtääviä pyrkimyksiä.

Mallasjuomakysymys. •—• Kun eduskunnan käsiteltäväksi joutui kysymys mallasjuomani alkoholiprosentin koroittamisesta, Ptk. 21. 1. —31 asettui sille kannalle, ettei tarkoitettu koroitus merkinnyt kieltolaista luopumista. Sos.-dem. Raittiusliiton edustajain kanssa käydyissä neuvotteluissa ei tosin päästy yksimielisyyteen, mutta sovittiin siitä, ettei asiasta ollut tehtävä julkista riitaa. Puolue-neuvosto yhtyi 15. 2. —31 äänestyksen jälkeen (15 äänellä 12 ääntä vastaan) Ptk:n käsitykseen.

Väkijuomailmoitukset. — Kun puolehdimme alettiin tarjota väkijuomailmoituksia, Työväen Kustannusliikkeiden Liiton johtokunnan taholta tiedusteltiin Ptk:n mielipidettä asiasta. Ptk. päätti 20. 2. —32 äänestyksen jälkeen ilmoittaa kustannusliikkeille, ettei se kiellä mainittujen ilmoitusten julkaisemista, vaan jättää asian kunkin liikkeen ratkaistavaksi. Tällöin oli kuitenkin harkittava, paitsi näiden ilmoitusten rahallista merkitystä, myös lehden kannattajapiirin mielipidettä ynnä muita asiaan mahdollisesti vaikuttavia seikkoja. Ptk:n mielestä ei väkijuomailmoitusten julkaiseminen vielä sinänsä merkinnyt väkijuomain mainostamista, koska lehdet yleensä eivät vastaa ilmoitusten sisällöstä. Kuitenkin velvoitettiin lehdet tarkastamaan, että julkaistavat ilmoitukset olivat sisällöltään siivoja. Tekstissä ei väkijuomia saanut lainkaan mainostaa, vaan raittius-työtä oli lehdistämme jatkettava entistäkin tiukemmin.

Joukkolausuntatoiminta. •— Jotta yhä vilkkaammaksi käynyt joukkolausuntatoiminta saataisiin ohjatuksi oikeaan suuntaan, Ptk. asetti 20. 12. —32 jaoston valmistamaan asiasta esityksen. Tähän jaostoon valittiin E. Sallila, K. Kukkonen ja A. Hautamäki.

Puolue-neuvosto ja Puoluetoimikunta.

Puolue-neuvosto vv. 1930—32 kokoontunut 7 kertaa, nimittäin 26. 1. —30, 30. 3. —30, 30. 6. —1. 7. —30 (myös puolue-neuvoston ja eduskuntaryhmän yhteinen kokous), 2. 11. —30, 15. 2. —31 (myös puolue-neuvoston, valitsijamiesten ja eduskuntaryhmän yhteinen kokous), 6. 12. —31 ja 13. 3. —32.

Tärkeimmät puolue-neuvoston käsittelemät asiat ovat olleet: Maaliskuussa 1930 pidetyssä kokouksessa: valistustyöohjelma, tulo- ja menoarvio, puolueen arpajaiset, suurten tulojen vero, valtiollinen tilanne ja eduskuntaryhmän toiminta. — Kesä-heinäkuussa 1930 pidetyssä puolue-neuvoston kokouksessa yhdessä eduskuntaryhmän

kanssa käsiteltiin valtiollista tilannetta sekä hyväksyttiin siitä ponsilauselma ja julistus. — Kokouksessa marraskuussa 1930 puolue-neuvosto käsitteli niinkään valtiollista tilannetta ja hyväksyi siitä ponsilauselman ja päätti erinäisten muutosten tekemisestä piirijärjestöjen ja puolueosastojen mallisääntöihin sekä talouspoliittisen komitean asettamisesta. — Kokouksessaan helmikuussa 1931 puolue-neuvosto käsitteli m.m. valistustyösuunnitelmaa sekä mallasjuomakysymystä. Lisäksi käsiteltiin yhdessä valitsijamiesten ja eduskuntaryhmän jäsenten kanssa presidentinvaalia. •— Kokouksessaan joulukuussa 1931 neuvosto käsitteli poliittista tilannetta, kieltolakikysymystä, piiri järjestöjen ja lehtiyhtiöiden taloudellista asemaa. Poliittisesta tilanteesta ja kieltolakikysymyksestä hyväksyttiin päätöslauselmat.— Vuoden 1932 aikana neuvosto kokoontui ainoastaan maaliskuussa. Tällöin käsiteltiin m.m. eduskuntaryhmän ja Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toimintakertomukset, valistustyösuunnitelma y.m.s. puolue toimintaa koskevia kysymyksiä. Edellämaintujen lisäksi käsiteltiin poliittista tilannetta, raittiustilannetta, kansallisia riitoja, yhdistyslakiin esitettyjä muutoksia ja kuolemanrangaistuksen käytäntöönottamista. Kaikista näistä kysymyksistä hyväksyttiin päätöslauselmat.

Puoluetoimikunta. — V:n 1930 puoluekokouksessa valittiin Ptk:n puheenjohtajaksi Kaarlo Harvala, varapuheenjohtajaksi Matti Paasivuosi, puoluesihteeriksi K. H. Wiik sekä muiksi vakinaisiksi jäseniksi Axel Ahlström, Reinh. Swentorzetski, Väinö V. Salovaara, Hilda Seppälä, J. W. Keto ja Väinö Tanner sekä varajäseniksi Kalle Kukkonen, Mauno Pekkala ja Edv. Huttunen.

Maaliskuun 31 p:nä 1932 riisti tuoni äkkiä Ptk:n monivuotisen ja asioihin tunnollisesti syventyneen jäsenen, rouva Hilda Seppälän. Hänen varamiehenään tuli Ptk:n vakinaiseksi jäseneksi Kalle Kukkonen.

Entisen tavan mukaan Ptk:n kokouksiin on kutsuttu myös varajäsenet sekä S.S:n päätoimittaja. Toimintakauden aikana Ptk. on pitänyt 97 kokousta, joissa käsitellyistä asioista pöytäkirjoihin on merkitty 1,076 pykälää. Näistä kokouksista oli 5 edellisen Ptk:n pitämää. Kokouksiin ovat jäsenet ja varajäsenet ottaneet osaa seuraavasti: Wiik 89:ään, Harvala 87:ään, Paasivuori 84:ään, Ahlström 79:ään, Huttunen 73:een, Kukkonen 68:aan, Seppälä 67:ään, Salovaara 63:een, Tanner 62:een, Keto 59:ään, Swentorzetski 54:ään ja Pekkala 41:een. Järjestösihteeri Sallila on ollut saapuvilla 87:ssä, päätoimittaja Anton Huotari 40:ssä ja päätoimittaja Eino Kilpi 9 kokouksessa.

Puoluetoimistosta vv. 1930—32 lähetetyt kirjeet.

	1930:	1931:	1932:
Avustusasioita	60	30	38
Järjestötoimintaa	7,446	4,575	8,533
Kansainvälisiä kirjeitä	229	223	250
Kunnallisasioita	73	75	162
Kustannustoimintaa	6,014	5,906	2,612
Laina-asioita	139	140	105
Lakiasioita	84	146	92
Rakennusasioita	16	—	3
Rekisteröimisasioita	270	375	203
Sekalaisia asioita	284	26	59
Työväenyhdistysten omaisuusasioita	192	256	1,593
Vaalitoimintaa	409	48	5
Valistustyötä	98	113	109
Virastoasioita	48	35	18
Välitystoimintaa	324	46	17
Yhteensä	15,686	11,994	13,799

Puolueen raha-asiat vv. 1930—1932.**Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös 31. 12, 1930.****Tulostase.***Tulot:*

Puolueverojen tili	192,878: 80
Ylimääräisten verojen tili (Puoluekokouskust.)	110,127: —
Lisäveron tili (Tuloveroa)	5,435: —
Yl. kustannus tili	2,319:40
Välitystili	52,059:45
Työväen Kalenterin tili	33,871:20
Kevättervehdyksen tili	9,752: 50
Vappumerkin tili	37,154:65
Kiinteistön hoitotili	205,985: 45
Korko- ja osinkotili	79,923: 24
Vaalirahastontili	68,197: 25
Työväen Sanomalehti-Oy:n tili	89,950: —
Järjestöjen neuvontatili	653: 50
Poistettujen saatavien tili	2,250: —
	890,557:44
<i>Tappio.</i>	101,425: 13
	Smk. 991,982:57

Menot:

Avustusten tili	134,376: 30
Kulunkitili	40,479:85
Yl. palkkatili	213,867: —•
Tietotoimiston tili	4,934: 75
Agitatio- ja matkakustannusten tili	108,056: 50
Kansainvälinen tili	31,578: 15
Puolueneuvoston tili	27,676: 50
Pienviljelijäin Neuvottelukunnan tili	7,340: —
Työväen Arkiston tili	14,388: 50
Puoluekokouksen tili	224,631: 40
Vaalikustannusten tili	98,057: 55
Kunnallisvaalikustannusten tili	42,688: 20
Käyttövarojen tili	490: —
Työväentalojen hoitotili	2,027: 27
Eetu Salinin hautapatsasrahaston tili	1,203: 85
Poistojen tili	40,186:75
Smk.	991,982:57

Omaisuuatase.*Varat:*

Kassatili	80,715:04
Pankkitili	88,025:02
Osakkeiden tili	150,000: —
Vier. velkakirjojen tili	140,788: 75
Erihenkilöiden tili	252,244:73
Kalustotili	100: —
Kiinteimistön tili	1,433,241: 97
Työväentalojen tili	1,168: 55
Yl. kustannustili	13,501: —
Välitystili	55,452: —
Työväen Kalenterin tili	25,000: —
Kansalaissodan muist. teoks. tili	1,900: —
Smk.	2,242,137:06

Velat:

Eri henkilöiden tili	218,355:20
Henkivakuutusyhtiö Suomi	836,876: 70
Helsingin Työväen Säästöpankki	400,000: —
Vekselitili	308,157: —

Kuolleitten yhdistysten tili	97,943: 14
Asiamiesten tili	11,454: 03
Oikeusavustusten tili	2,245: 12
	1,875,031:19
<i>Pääomatili</i>	367,105: 87
	Smk. 2,242,137:06

Tilintarkastuslausunto.

Olemme tänään lopettaneet Suomen Sosialidemokraattisen Puolue-toimikunnan tilien tarkastuksen vuodelta 1930. Tarkastuksessa olemme havainneet:

1) että tänään laskemamme käteiskassa vastasi päivän rahatilin eroitusta;

2) että tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;

3) että kirjanpito oli huolellisesti hoidettu ja tilinpäätös oikea;

4) että osakkeet ja muut arvopaperit on vakavaraaisesti otettu tilinpäätökseen; ja

5) että kiinteistön ja irtaimiston palovakuutukset ovat mieles-tämme riittävät.

Kun tarkastuksessa olemme muutoinkin saaneet sen käsityksen, että tilejä ja taloutta on huolellisesti hoidettu, ehdotamme, että tilin-päätös vahvistettaisiin ja tilivapaus myönnettäisiin.

Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1931.

Väinö Hupli.

Aatu Halme.

Tapani Uski.

Sos.-dem.Puolueen tilinpäätös 31.12. 1931.

Tulostase.

Tulot:

Puolueverojen tili	237,532:80
Ylimääräisten verojen tili	16,360: 50
Lisäveron tili	19,158: —
Kustannustoiminnan tili	21,367: 10
Välitystili	11,552:75
Kevättervehdyksen tili	5,317: 90
Vappumerkin tili	25,119:80
Kiinteistön hoitotili	204,240:02

Tietotoimiston tili	3,320: 25
Korko- ja osinkotili	80,214: 55
Poistettujen saatavien tili	422: 40
Poistojen tili	59,044: 90
	683,650: 97
<i>Tappioksi</i>	81,210:58
	Smk. 764,861:55

Menot:

Avustusten tili	108,600: —
Agit.- ja matkakustannusten tili	106,407: 05
Kulunkitili	45,458: 12
YL. palkkatili	211,379:65
Työväen Kalenterin tili	27,390: 65
Kansainvälinen tili	53,375: 65
Puolueneuvoston tili	14,214: —
Pienviljelijäin Neuvottelukunnan tili	12,653: 40
Käyttövarojen. tili	5,685: 95
Oikeusavustusten tili	18,942:98
Työväen Arkiston tili	35,372:30
Vaalikustannusten tili	5,627: 50
Työväentalojen tukemisrah. tili	119: 25
Työväen Sanomal. Oy. tili	60: —
Poistojen tili	119,575:05
	Smk. 764,861:55

Omaisuuksase.*Varat:*

Kassatili	42,174: —
Pankkitili	1,326:97
Osakkeiden tili	150,000: —
Vier. velkakirjojen tili	128,644: 60
Eri henkilöiden tili	328,266: 95
Kalustotili	100: —
Kiinteistön tili	1,433,241:97
Työväentalojen tili	16,168: 55
Kustannustoiminnan tili	1: —
Välitystili	66,280: —
Saamavekselien tili	1,000: —
	Smk. 2,167,204:04

<i>Velat</i>	
Eri henkilöiden tili.....	226,674: 55
Keskin. Henkiv. yht. Suomi.....	833,687: 73
H:gin Työväen Säästöpankki.....	700,000: —
Vekselitili.....	40,000: —
Kuolleitten yhdistysten tili.....	45,718:24
Työväentalojen tukemisrahasto	3,300: —
Kansainvälinen tili.....	21,000: —
Kustannustoiminnan tili.....	2,703: —
Asiamiesten tili.....	8,225: 23
	1,881,308: 75
Pääomatili.....	<u>285,895:29</u>
	Smk. 2,167,204:04

Tilintarkastuslausunto.

Tarkastettuamme helmikuun 13, 14 ja 15 päivinä Suomen Sosiaalidemokraattisen Puoluetuomikunnan tilit v. 1931 voimme tarkastuksen tuloksena lausua:

- 1) että käteiskassa, jonka tänään laskimme, vastasi päivän rahatilin erotusta;
- 2) että tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;
- 3) että kirjanpito oli hoidettu huolellisesti ja tilinpäätös oikea;
- 4) että osakkeiden ja arvopapereiden loppusumma oli vakavaraisesti otettu tilinpäätökseen; ja
- 5) että kiinteistön ja irtaimiston palovakuutukset mielestämme ovat riittävät.

Yleisinä havaintoina olemme todenneet, että puoluetuomikunnan kustannustoiminta (kalenterijulkaisut) on nykyisissä oloissa ensi kerran tuottanut tappiota, että puolueen jäsenmäärä näyttää tuntuvasti alenevan ja verotilitykset viiptyvän sekä että Työväen Sanomalehtien Tietotuomiston saatavat vuoden aikana nousivat Smk:aan 157,663: 50, mistä 67,500: — on epävarmoina poistettu.

Tarkastuksessa olemme saaneet sen käsityksen, että tilien ja talouden hoito on ollut huolellista ja puolueen edun mukaista.

Ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivapaus myönnettäisiin.

Helsingissä, helmikuun 15 p:nä 1932.

Väinö Hupli.

Tapani Uski.

Aatu Halme.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös 31. 12. 1932.**Tulostase.***Tulot:*

Puolueverojen tili	171,721: 50
Lisäveron tili.....	37,554: 50
Ylim. verojen tili	117: —
Kiinteistön hoitotili	202,531: 59
Työväen Kalenterin tili	55,180: —
Kevättervehdyksen tili	4,463: —
Vappumerkkien tili	17,180: 60
Kustannustoiminnan tili.....	19,561: 50
Välitystili	552:65
Korko- ja osinkotili	48,730: 55
Vaalirahastotili	500: —
Poist. saatavien tili	661: —
	Smk. 558,753:89

Menot:

YL palkkatili.....	193,874:95
Valistus- ja matkakustannusten tili	85,925: —
Avustusten tili	51,000: —
Kulunkitili	24,259: 15
Käyttövarojen tili	2,880:30
Oikeusavustusten tili	17,819: 30
Työväentalojen tukemisrahasto	5,207: 43
Ulkomaisten asiain tili	43,052: 95
Tietotoimiston tili	3,218:20
Puolueneuvoston tili	5,948: 50
Pienvilj. Neuvottelukunnan tili	5,344: 50
Työväen Sanomalehti Oy:n tili	150: —
Poistojen tili	115,682:67
	554,362: 95
<i>Voitoksi</i>	4,390:94
	Smk7~558,753:'89

Omaisuuatase.*Varat:*

Kassatili	24,564:73
Pankkitili	6,419: 17

Eri henkilöiden tili	260,729; 56
Vier. velkakirjojen tili	107,323: 55
Kiinteirnistötili	1,430,000
Osakkeiden tili	150,000
Työväentalojen tili	16,168 55
Tietotoimiston tili	74,774 08
Kalustotili	100
Välitystili	61,302
Kustannustoiminnan tili	1
Työväen Arkiston tili	12,000
Puoluekokouksen tili	12,592 50
Arpajaisten tili	170
	Smk. 2,156,145 14

Velat:

Eri henkilöiden tili	215,457:30
Tietotoimiston tili	855: 30
Henkivakuutusyhtiö Suomi	830,331: 34
Helsingin Työväen Säästöpankki	700,000: —
Toimintansa lopettaneiden yhd. tili	46,506: 24
Työväentalojen tukemisrahasto	3,300: —
Asiamiesten tili	8,368:23
Kustannustoiminnan tili	2,838: 50
Ulkomaisten asiain tili	58,202: —
	1,865,858: 91
Pääomatili	290,286: 23
	Smk. 2,156,145: 14

Tilintarkastuslausunto.

Lopetettuamme tänään Suomen Sosialidemokraattisen Puolueitoimikunnan tilien tarkastuksen vuodelta 1932 saamme tarkastuksen tulokseksi esittää seuraavaa:

1) tänään laskemamme käteiskassa vastasi päivän rahatilin eroitusta;

2) tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut, minkä totesimme perusteellisilla kokeilla;

3) kirjanpito oli huolellisesti hoidettu ja tilinpäätös oikea;

4) osakkeiden ja arvopapereiden loppusumma oli vakavaraisesti otettu tilinpäätökseen;

5) varastossa olevat kustannustuotteet ja kalusto on edelleen otettu tilinpäätökseen vain 101 markan arvoisina;

6) kiinteistön ja irtaimiston palovakuutukset ovat mielestämme riittävät;

7) puolueuuevoston vahvistamaa talousarviota ei ole ylitetty. Kun havaintojemme mukaan tilejä ja taloutta on hoidettu huolellisesti ja harrastuksella, ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivapaus myönnettäisiin.

Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1933.

Väinö Hupli.

Tapani Uski.

Aatu Halme.

Sosialidemokraattisen Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toiminta vv. 1930—32.

Neuvottelukunnan kokoonpano.

V. 1927 asetettu Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta on jatkuvasti toiminut puoluetoimikunnan alaisena elimenä pienviljelijäväestöä ja yleensä maatalousväestöä koskevien asiain käsittelyssä. Viime puoluekokouksen jälkeisen ajan ovat siihen kuuluneet: Eronen, Albin, pienviljelijä, Tohmajärvi; Halonen, Toivo, kansanedustaja, Sääminki; Helmisaari, Jussi, pienviljelijä, Pöytyä; Koivulahti-Lehto, Hilma, kansanedustaja, Virrat; Linna, Jalmari, kansanedustaja, Lohja; Marttila, Otto, pienviljelijä, Janakkala; Muhonen, Atte, pienviljelijä, Laukaa; Mustasilta, Frans, pienviljelijä, Hämeenkyrö; Pekkala, Mauno, metsäneuvos, Helsinki; Piippo, V. R., pienviljelijä, Piippola; Pusa, E., maanviljelijä, Viipurin mlk.; Setälä, Edv., kansanedustaja, Virrat; Welling, Yrjö, kansanedustaja, Kirvu. V. 1929 eronneen Herman Viinikaisen tilalle valittiin v:n 1931 alussa kansanedustaja Antti Meriläinen, Sotkamosta, ja v:n 1930 lopussa eronneen Leander Sirolan tilalle pienviljelijä Osk. Koskimies Nurmijärveltä. Lisäjäsenenä on v:sta 1931 lähtien ollut kansanedustaja Jalmari Väisänen Pielisjärveltä. Neuvottelukunnan juoksevain asiain hoitajana ja päätösten toimeenpanijana on ollut sen työvaliokunta, johon ovat kuuluneet neuvottelukunnan puheenj. Mauno Pekkala, varapuheenj. E. Pusa sekä Jalmari Linna, Otto Marttila ja Edv. Setälä, varalta Yrjö Welling. Sihteerinä on v:n 1928 alusta ollut toimittaja Helmer Lehti Helsingistä.

Neuvottelukunnan toiminta v. 1930.

Neuvottelukunta kokoontui v. 1930 helmikuun 2 p:nä ja lokakuun 19—20 p:nä. Kevätkokouksessa käsitellyistä asioista ovat tärkeimmät: teollisuuskasvien viljelyksen edellytysten tutkiminen; toimenpiteet pienviljelijäin pulatilanteen lievittämiseksi; pienviljelijäin tuotteiden myyntisuhteiden parantaminen; toimenpiteet pienviljelijäin maataloudellisiin osuuskuntiin liittymisen edistämiseksi; suhtautuminen maatalouskerhotoimintaan. — Syyskokouksessa käsitellyistä asioista ovat tärkeimmät: pienviljelijäin pulatilanteen lievittämistä tarkoittavat toimenpiteet; eräitä epäkohtia kunnallislajeissa; kivihiilen vaihtaminen puuhun valtion laitosten polttoaineena; maatalousjärjestöjen keskinäinen suhde; puolueen suhde viljattulleihin; pankkien korkomarginaali ja korkokanta; työttömyyden torjuminen maaseudulla; raa'an kuusipuun maastaviennin rajoittaminen; kunnallisvaaleihin valmistautuminen; työajan säännöstely maataloudessa; puolueen maatalousohjelman tunnetuksi tekeminen. — Työvaliokunta kokoontui vuoden aikana 5 kertaa.

Vuoden aikana neuvottelukunta päätti suositella eduskunnalle jätettäväksi aloitteet, joista suuri osa on uusinta-aloitteita: 1) helpotusten myöntämiseksi maaseudun vähävaraisten valtiolta saamien lainojen lyhennys- ja korkomaksuihin; 2) puutavarayhtiöiden ja yksityisten omistamien tilojen vuokraajien häätöjen ehkäisemiseksi; 3) tutkimusten toimeenpanemiseksi vuokra-alueiden lunastusanoimusten epäämisen syistä; 4) vuokra-alueiden lunastuslain 75 §:n kumoamiseksi; 5) määrärahan myöntämiseksi teiden rakentamiseen ja kunnossapitämiseen vähävaraisilla pienviljelysseuduilla; 6) lisäämäärärahan myöntämiseksi talousarvioon kertomusvuoden rautateiden rakentamista varten; 7) määrärahan myöntämiseksi Imatran johtoverkoston laajentamiseksi; 8) määrärahojen myöntämiseksi yleisiin töihin työttömyyden torjumista varten; 9) määrärahan myöntämiseksi taloudellisen neuvonnan tehostamiseksi pienviljelijäjärjestöissä; 10) määrärahan myöntämiseksi pienviljelijäin osuuskuntiin liittymistä tarkoittavan erikoispropagandan aikaansaamiseksi; 11) maataloudellisten tuotantolaitosten huokeakorkoisen luoton tarpeen tyydyttämiseksi; 12) pientilain laidunmaan ja maanparannusaineinaan saannin helpottamista valmistelevan toimikunnan työn kiirehtimiseksi; 13) pienviljelijäin luottokysymyksen ratkaisemista valmistelevan komission työn kiirehtimiseksi; 14) kirkollisvirkatalojen ja seurakuntien maiden käyttämisestä; 15) maan hankkimiseksi valtiolle vapaaehtoisen asutustoiminnan edistämiseksi; 16) kruunun- torpparien oikeuttamisesta luopumaan heidän liian kalliina pitämiensä

arvopuiden lunastamisesta; 17) teollisuuskasvien viljelyksen edellytysten tutkimisesta. — Aloitteiden aiheuttamat käytännölliset toimenpiteet jätettiin lähinnä neuvottelukuntaan kuuluvien sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenten huoleksi. Samalla jätettiin näille oikeus luopua aloitteiden teosta, jos tiedustelut hallituksen toimenpiteistä tai muut syyt siihen kehoittavat. Huomattava osa suositelluista aloitteista onkin jäänyt tekemättä.

Valtiolliset ja kunnalliset vaalit antoivat neuvottelukunnalle paljon työtä. Sekä eduskunta- että kunnallisvaaleja varten se antoi oman julistuksensa; eduskuntavaaleja varten se julkaisi propaganda-kirjasen. Neuvottelukunnan sihteerin artikkelityö oli kummankin vaalin johdosta laaja ja poliittiseen tilanteeseen sovellettua.

Työvaliokunta teki aloitteen talouspoliittisen komitean asettamisesta puolueelle.

Neuvottelukunnan toiminta v. 1931.

V. 1931 neuvottelukunta piti 2 varsinaista kokousta, sekä lisäksi helmik. 8—9 p:nä laajemman pienviljelijäin neuvottelukokouksen, jonka alustukset ja ponsilauseimat julkaistiin kirjasena. Neuvottelukunnan kevätkokous pidettiin heti edellämäinitun kokouksen jälkeen ja se rajoittui käsittelemään neuvottelukunnan sisäisiä asioita, koska neuvottelukokouksen yhteydessä jo päätettiin niistä toimenpiteistä, joihin ryhdytään maaseudun vähävaraisten taloudellisen ahdingon lievittämiseksi. Neuvottelukunnan syyskokous pidettiin sos.-dem. eduskuntaryhmän huoneistossa syyskuun 6—7 p:nä. Sihtööri esitti siinä yhteenvedon maatalouspulan lievittämiseksi kuluneen vuoden aikana tehdyistä ehdotuksista ja erilaisista liikehtimisistä näiden asiain yhteydessä. Kokous hyväksyi päätöslauselman, jossa vaadittiin, että 1) sekä valtion että kuntien työttömyysvarat on koetettava saada riittävän runsaiksi, 2) kaikenlainen maamme ulkomailla nauttimaan luottamusta heikentävä liikehtiminen on saatava loppumaan, 3) puolueen kanta korkomarginaalin lailla säännöstelemiseen olisi määriteltävä, 4) pakkohuutokaupattavia tiloja on ostettava valtiolle asutustarkoituksia varten, 5) rukiin jauhatuspakko on poistettava ja viljamonopolikysymys selvitettävä, 6) uudisraivausten palkitsemiseksi pienviljelijöille myönnettäviä määrärahoja on lisättävä hallituksen esittämästä määrästä, 7) tilapäisen omaisuusveron koroittamista on tuettava, 8) puunjalostusteollisuustuotteiden vienti on valtion kauppapoliittisin toimenpitein koetettava saada pysymään suotuisana. Samassa kokouksessa käsiteltiin kysymyksiä 1) skandinaavisten työväenjärjestöjen talletusten saamisesta Helsingin Työ-

väen Säästöpankkiin; 2) asutustoiminnan uudestaan järjestämisen yhteydessä olevista, virastojen järjestelyjä koskevista toimenpiteistä ja 3) sos.-dem. kunnallismiesten suhtautumisesta kuntien taloudenhoitoon. — Työvaliokunnalla oli tänäkin vuotena 5 kokousta.

Kertomusvuotena voitiin eduskunnalle jättää aloitteita vain kevät-istuntokaudella. Valtionkin taloudelliseen rasittuneisuuteen katsoen neuvottelukunta päätti suositella sos.-dem. eduskuntaryhmän toimesta jätettäväksi vain seuraavat uudet aloitteet: 1) aloite rahalaitosten korkopolitiikan selvittämiseksi; 2) aloite selvityksen hankkimiseksi mahdollisuudesta vakauttaa pienviljelijäin lyhytaikaisia lainoja huokeakorkoisella obligatiolainalla ja 3) aloite pienviljelijäin lainojen korko- ja kuoleusmaksujen lykkäämiseksi tarpeellisissa tapauksissa. Neuvottelukunta kehoitti eduskuntaan kuuluvia jäseniään huolehtimaan siitä, että aikaisemmin eduskunnalle jätetyt, ratkaisematta jääneet aloitteet sopivissa tapauksissa uusitaan ja hoidetaan riittävällä huolella.

Vuoden aikana lähetettiin työvaliokunnalta valtioneuvostolle maaseudun syystyöttömyyden lievittämistä, puutavaran viennin säännöstelyä ja koron alentamista koskevat kirjelmät. Maalaiskuntien liitolle lähetettiin maaseudun työttömyyden lievittämistä koskeva kirjelmä ja K.K:lle osuuskauppojen maataloustuotekauppaa koskeva kirjelmä. Puoluetoimikunnalle jätettiin useita neuvottelukunnan päätöksiä koskevia kirjelmiä. Kertomusvuotena neuvottelukunta antoi 3 julkilausumaa, jotka koskivat suhtautumista talouspulaan, puolueen jäsenhankintaa ja kuntien taloudenhoitoa. Sihteerin luentotoiminta oli vuoden aikana laajempi kuin aikaisemmin. Hän piti puoluejärjestöjen kursseilla liikekeskuksissa ja maaseudulla noin 20 luentoa, sekä teki useita puhujamatkoja. Puolueen sanomalehdistöä neuvottelukunta avusti niinkuin ennenkin siten, että sihteeri kirjoitti lehdistön käytettäväksi noin 100 maatalouspolitiikkaa koskevaa tai sitä läheisesti hipovia artikkelia ja vieläkin enemmän maatalousteknillisiä artikkeleita.

Neuvottelukunnan toiminta v. 1932.

Neuvottelukunnalla oli myös v. 1932 kaksi kokousta. Kevätkokouksessa helmikuun 7 p:nä käsiteltiin seuraavat kysymykset: 1) korkokysymys; 2) maalaiskuntien työttömyyspolitiikka; 3) maan taloudellisen tilanteen viimeaikainen kehitys; 4) valtion metsämaiden verottaminen kunnallisverotuksessa; 5) omakotirahaston kartuttaminen; 6) mäkitupalaisten laidunmaan saannin helpottaminen; 7) mökkiläisten aitausrasitusten keventäminen. Syyskokouksessa syyskuun 4 p:nä

oli vain kaksi alustusta, nim. sihteerin esittämä alustus pulatilanteen viimeaikaisesta kehityksestä sekä pulan lievittämiseksi esitetyistä toimenpiteistä, ja E. Pusan alustus työttömyyden torjumisesta uudisviljelyksen ja uudisasutuksen avulla. Ensimmäisen alustuksen johdosta hyväksyttiin julkilausuma ja eduskuntaryhmälle jätettiin voin ja juuston vientipalkkiota sekä viljatulleja koskeva kirjelmä. Työvaliokunnalla oli vuoden aikana 4 kokousta.

Neuvottelukunnan kokouksen tekemien päätösten perusteella jätettiin neuvottelukunnan jäsenten toimesta eduskunnalle kevätistuntokauden alussa seuraavat aloitteet: 1) aloite viljamonopolikysymyksen selvittämiseksi ja esityksen antamiseksi siitä eduskunnalle, jos se osoittautuu soveliaaksi; 2) aloite pakkomyyntiin joutuvien tilojen lunastamiseksi valtiolle ja kunnille asutus tarkoituksia varten; 3) aloite pienviljelijäin lainojen vakauttamiseksi 5 % obligatiolainojen avulla.

Metsähallitukselle ja kulkulaitosministeriölle jätettiin helmikuussa kirjelmiä valtion töissä maksettavista palkoista. Kokouksensa tärkeimmät päätökset neuvottelukunta on saattanut puoluelehdistössä julkisuuteen. Syyskokouksen jälkeen julkaistiin lisäksi pulaohjelman luontoinen julkilausuma.

Neuvottelukunnan taholta suoritettu luentotyö rajoittui kertomusvuotena puheenjohtajan ja sihteerin tekemiin puhujamatkoihin. Puoluelehdistöä sihteeri avusti lähettämällä keskimäärin ainakin kaksi maatalousteknillistä, artikkelia viikossa ja maatalouspoliittisia y.m. artikkeleita yhteensä melkein saman määrän. Neuvottelukunnan toimintaa vähensi se, että sihteerin tehtävät puolueen pää-äänenkantajan toimituksessa kertomusvuoden alusta lähtien tuntuvasti lisääntyivät.

Helsingissä 15 p:nä maaliskuuta 1933.

SOS.-DEM. PIENVILJELIJÄIN NEUVOTTELUKUNTA:

Mauno Pekkala,

Helmer Lehti.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toimintakertomus
vv. 1929 — 1930 — 1931 — 1932.

KUSTANNUSTOIMINTA.

»Suomen Sosialidemokraatti.»

Kuluneinkin kertomusvuosina on »Suomen Sosialidemokraatti», puolueen pää-äänenkannatta] a, ollut yhtiön liiketoiminnan runkona ja tuloksiltaankin merkittävin. Lehti on koko kertomuskauden ilmestynyt 7-päiväisenä painoksena, jonka sunnuntainumero on ollut erikseenkin tilattavissa. Vuoden 1930 alusta ryhdyttiin julkaisemaan edellisen vuoden lopussa ilmestymästä lakanneen »Uusmaan Työmiehen» asemasta lisäksi »Suomen Sosialidemokraatin» 2-päiväistä painosta, joka on siis tarkoitettu lähinnä Uttamaata varten. 2-päiväinen painos ilmestyy tiistaisin ja perjantaisin.

On selvää, että »Suomen Sosialidemokraatti» on verraten raskaasti joutunut kärsimään lama-ajasta, sillä saahan lehti tulonsa, niinkuin sanomalehdet yleensä, toisaalta liikemaailman ilmoituksista ja toisaalta työväestön piiristä hankittavista tilauksista. Ja näiden kummankin, mutta erittäinkin työväestön, mahdollisuudet juuri mainittuihin seikkoihin nähden ovat suuresti vähentyneet. Yhä ankarammaksi käynyt työttömyys on ollut omiaan j onkin verran vähentämään lehden tilausmäärää huolimatta siitä työstä, mitä yhtiö itse ja sen uuras asiamieskunta ovat jatkuvasti tehneet ja tekevät vaikeuksien voittamiseksi. Liike-elämän vaikeutuessa on myös ilmoitusten raha-arvo vähentynyt, vaikkakin ilmoitusten lukumäärä on pysynyt suunnilleen ennallaan.

Erinäisistä lehden levikin lisäämistä ja tilaajien mukavuutta tarkoittavista järjestelyseikoista mainittakoon toisen sivukonttorin avaaminen Helsingissä sekä lehden lähettäminen maaseudulle linja-autoja käyttäen.

Ilmoitustulojen väheneminen on aiheuttanut lehden koonkin varovaisen supistamisen, koska taloudellisen tasapainon säilyttäminen muuten olisi ollut mahdotonta. Kuitenkin on tarkoin pidetty silmällä lehden kilpailukyvyyn säilymistä, ja toisaalta pyritty taloudellisten mahdollisuuksien mukaan parantamaan lehden sisältöä, jotta se voisi ahtainakin aikoina tyydyttää puolueen yleislehdelle asetettavat vaatimukset.

Vv. 1927—1929 suoritettujen perusteellisten kirjapainoteknillisten uudistusten jälkeen ei »Suomen Sosialidemokraatin» tähän puoleen ole ollut tarvis mainittavammin puuttua.

»Suomen Sosialidemokraatin» päätoimittajana oli kuolemaansa asti — **7. 11. 1931** — päätoimittaja Anton Huotari. Hänen jälkeensä oli äsken mainitun vuoden loppuun väliaikaisena päätoimittajana Atte Pohjanmaa. Vuoden 1932 alusta ryhtyi toimituksen johtoon päätoimittaja Eino Kilpi Tampereelta. »Suomen Sosialidemokraatin» toimitusneuvostoon ovat viime puoluekokouksen jälkeen kuuluneet K. Harvala puheenjohtajana, M. Paasivuori varapuheenjohtajana, A. Huotari ja hänen kuoltuaan E. Kilpi sihteerinä sekä muina jäseninä K. H. Wiik, M. Turkia ja hänen jälkeensä V. Tanner.

Säännöllisestä toimittajaharjoittelijain pitämisestä on toistaiseksi luovuttu, koska sosialidemokraattistenkin sanomalehtimiesten keskuudessa on työttömyyttä, eikä siis uusien toimittaj avoimien kouluttamista ole pidetty tällä hetkellä tarpeellisena.

Vuonna **1931** sattui »Suomen Sosialidemokraatin» toimituskunnassa kaksi kuolemantapausta. Marraskuun 7 p:nä kuoli lehden päätoimittaja Anton Huotari ja saman vuoden viimeisenä päivänä lehden Venäjän-osaston toimittaja Juhana Peräläinen. Kumpikin heistä oli Suomen työväenlehistössä suorittanut tunnustusta ansaitsevan päivätönn.

»Arbetsbladet.»

Suomen ainoaa ruotsinkielistä työväenlehteä on yhtiö edelleen julkaissut vuoden 1932 loppuun 3 kertaa viikossa — maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin — ilmestyvänä.

Vuoden 1932 loppupuolella yhtiön johtokunta päätti luopua tämän jatkuvasti tappiollisen lehden kustantamisesta. Kuluvan vuoden alussa »Arbetsbladetin» kustantaminen siirtyi ruotsinkielisen työväen itsensä perustamalle Arbetsförlaget Ab. nimiselle yhtiölle.

Lehden päätoimittajana on ollut A. Ahlström.

»Työläisnuoris.»

Yhtiön kustantamana on koko kertomuskauden julkaistu myös Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton äänenkannattajaa, »Työläisnuorisoa», 12-sivuisina joka toinen viikko ilmestyvinä numeroina.

»Työläisnuoris» kaltaiseen harvahkosti ilmestyvään lehteen on vaikea saada sanottavammin liikeilmoituksia, joten sen tulopuolen oleelliseksi tekijäksi muodostuvat tilaukset ja irtonumeroiden myynti. Vaikka »Työläisnuoris» onkin tilauksiin nähden selvinnyt lama-ajasta suhteellisesti vähäisin vaurioin, ei menekki kuitenkaan ole ollut riittävän suuri, ja näin ollen lehden vuosituloksetkin ovat edelleen pysyneet

tappiollisina. Tästä huolimatta yhtiön johto on katsonut »Työläisnuorison» julkaisemisen tähdelliseksi, koska lehdellä on oma erikoinen merkityksensä nuorison kasvattajana ja herättäjänä, eikä Työläisnuorisoliitolla itsellään ole taloudellisista syistä ollut mahdollista ryhtyä lehden kustantajaksi.

»Työläisnuorison» toimittajana on koko kuluneen toimintakauden ollut K. Kukkonen.

»Kurikka.»

Maamme ainoaa työväen pilalehteä julkaistiin vuoden 1930 loppuun asti kerran viikossa ilmestyvinä 8-sivuisina yksivärisinä numeroina, värillisiä juhlanumerolta lukuunottamatta. Kun »Kurikan» menekki pulavuosien tultua ja kilpailevien julkaisujen jo sitä ennen suuresti lisääntyttyä ei näyttänyt taatulta ilman lehden perusteellista uusimista ja siihen ei ollut varoja käytettävissä, ryhdyttiin lehteä julkaisemaan vuoden 1931 alusta 6 kertaa vuodessa ilmestyvinä 24-sivuisina kaksi värisinä numeroina. Näin välttyttiin yli 25 vuoden ilmestyneen lehden lakkauttamisesta ja voidaan pienin uhrauksin säilyttää pohja vastaiselle, nykyistä tiheimmälle ilmestymiselle.

»Kurikan» toimittajana on edelleen ollut Yrjö Räisänen.

»Uusmaan Työmies.»

Tämä vartavasten Uudenmaan piirilehdeksi perustettu ja yhtiön kustannuksella julkaistu 2-päiväinen sanomalehti lakkasi ilmestymästä vuoden 1929 lopussa. »Uusmaan Työmiehen» tuottama tappio katsottiin nimittäin suhteettoman suureksi lehden hyötyyn verraten, varsinkaan kun ei näyttänyt olevan toiveita asiantilan paranemisesta vastaisuudessaan. Etteivät kuitenkaan ne uusmaalaiset pieneläjät, joille »Uusmaan Työmies» oli tarkoitettu, olisi jääneet ilman tämänkaltaista harvahkosti ilmestyvää halpaa sanomalehteä, ryhdyttiin julkaisemaan, kuten jo varhemmin on mainittu, »Suomen Sosialidemokraatin» 2-päiväistä painosta.

Kirjojen kustantaminen.

Tätäkin yhtiön liiketoiminnan haaraa on lama-aika rasittanut, sillä ostokyvyn heikentuessa luovutaan useimmissa tapauksissa ensiksi kirjallisuuden hankkimisesta. Menekin vähennyttyä on supistettu kustannettavien kirjojen lukua, ja siirretty monen julkaistavaksi hyväksytyn teoksen painattaminen tuonemmaksi.

Vuoden 1932 syksyllä aloitettiin yhtiön kustantaman kirjallisuuden alennusmyynti, jota jatkuu vielä tämän vuoden syksyyn asti.

Kirjainkustannustoiuinnin tuloksia arvioitaessa on huomattava, että kirjojen valmistaminen painossa ja sitomossa on tapahtunut välitöinä.

Toimintakauden aikana 011 julkaistu työväenliikettä ja muuta yhteiskuntatietoa käsitteleviä kirjoja 6, kaunokirjallisia teoksia 17 ja näytelmiä 18. Kustannettavan kirjallisuuden valinnassa on edelleenkin ollut päämääränä työväen maailmankatsomuksen mukaisen kirjallisuuden julkaiseminen, joskin samalla on ollut pakko kiinnittää huomiota menekkinäkökohtiinkin.

Julkaistuista yhteiskunnallisista tietokirjoista mainittakoon Max Adlerin »Marxin oppi köyhälistön elämänohjeena», Theodor Hartwigin »Yhteiskunta ja sosialismi» sekä Clement Woodin »Nykyajan sukupuolimoraali». Käytännöllistä tietoa sisältävistä kirjoista mainittakoon »Järjestötoimitsijain käsikirja». Kotimaisista kaunokirjallisista teoksista ovat olleet merkittävimmät Pentti Haanpään »Hota-Leenan poika» ja »Karavaani», Eetu Kivelän »Olen turmeltunut nuorukainen», Urho Torikan »Me sankarit» ja Heikki Välisalmen »Maailman toinen puoli». Huomattavimmat käännöskirjat ovat olleet Vai. Katajevin »Hummaajat», Guy de Maupassantin »Mont-Oriolin kylpylä», August Strindbergin »Hemsöläiset» Hjalmar Söderbergin »Jeesus Barabbas» ja F. Tennyson Jessen »Hullu Tom». Näytelmäsarjan kirjat on valittu sekä varsinaisten teattereiden että n.s. seuranäyttämöiden tarpeita silmälläpitäen. Sarja on saanut osakseen jatkuvan menekin.

Paitsi kirjakaupat, ovat myös yksityiset asiamiehet levittäneet yhtiön julkaisemaa kirjallisuutta.

Kirjallisena johtajana on koko tämän toimintakauden ollut H. Välisalmi, joka nykyään hoitaa tehtävän sivutoimena.

Kirjapaino ja kirjansitomo.

Kirjateollisuusallalla on kuluneina pulavuosina yleensä vallinnut työnpuutetta, aiheuttaen siten eri liikkeiden kesken ankan, hintoja polkevan kilpailun. Työväen kirjapainoliikkeiden kannalta valitettavana seikkana on lisäksi mainittava, että eräät työväenjärjestötkin ovat teettäneet töitään yksityisissä kirjapainoissa, joissa työolot ovat huonommat kuin ensiksi mainituissa. Vähentyneen työmäärän takia on yhtiömme kirjapainossa ja sitomossa lyhennetty työviikkoa. Tällä menettelyllä on tahdottu välttää työttömyyden lisäämistä.

Maaliskuussa 1931 laskivat kirjatyöntekijäin palkat Graafillisen palkkalautakunnan päätöksen mukaisesti 10 %:lla, vastaten yhtiön

maksamista palkoista keskimäärin 7 %:n ja eräissä harvoissa tapauksissa 8 ä 9 %:n laskua. Palkkojen alenemisella ei kuitenkaan ole ollut merkitystä kirjapainon ja kirjansitomon vuosituloksiin nähden, töiden hinnat kun ovat laskeneet samassa määrin, jopa monasti enemmänkin.

Vuonna **1931** ostettiin kirjapainoon lisää 1 Intertype latomakone.

Kirjanpainon johtajana on edelleen ollut faktori A. Salmi ja samoin kirjansitomon johtajana A. Virtanen.

Kirjakaupat.

Yhtiö on edelleenkin harjoittanut myös kirjakauppapalhhkettä omistaen Työväen Kirjakaupan ja erillisenä liikkeenä hoidetun Helsingin Kirja-Aitta Osakeyhtiön sivumyymälöineen. Viimemainitulla on Suomen Kustannusyhdistyksen kirjakauppaoikeudet.

Kirjallisuuden menekin vähentyminen on välittömästi vaikuttanut myös kirjakauppojen myyntimääriin, aiheuttaen samalla liikkeiden kesken kiivasta kilpailua ostajista, jotka vaativat ja joille erinäisten liikkeiden ja kustantajien taholta pyritään tarjoamaankin pitkiä maksuaikoja vähittäiskaupalla myytäessä ja kohtuuttomia alennuksia erittäinkin lehtitilauksista ja paperikauppatavaroista. On selvää, että tällaisissa olosuhteissa toimittaessa ovat yhtiön kirjakauppojen vuositulokset heikontuneet, eikä parannusta voida toivoa, ennenkuin myynti saadaan uudelleen nousemaan.

Kirjakauppojen johtajana on kuluneenakin toimintakautena ollut V. Vainio.

Yhtiön Johtokunta.

Yhtiön johtokuntaan ovat koko kertomusajan kuuluneet varsinainasi jäseninä M. Paasivuori, L. af Heurlin, K. Heinonen, K. H. "Wiik ja E. Sallila. Edelleen ovat johtokunnan varsinainasi jäseninä olleet V. Hupli huhtikuun 28 p:ään 1930, T. Uski toukokuun 9 p:ään **1932**, **H. Ryömä** huhtikuun 28 p:stä **1930** ja V. Tanner toukokuun 9 p:stä 1932. Johtokunnan varajäsenenä on koko toimintakauden ollut O. Oksanen. Vielä ovat varajäseninä olleet A. Halme huhtikuun 28 p:ään 1930, M. Turkia toukokuun 9 p:ään **1932**, M. Puittinen huhtikuun 28 p:stä **1930** ja A. Lehtonen toukokuun 9 p:stä **1932**.

Johtokunnan varsinainasi jäseninä ovat nykyään M. Paasivuori, L. af Heurlin, K. Heinonen, K. H. "Wiik, E. Sallila, H. Ryömä ja V. Tanner. Varajäseninä ovat O. Oksanen, M. Puittinen ja A. Lehtonen.

Johtokunnan puheenjohtajana on koko tämän toimintakauden ollut

M. Paasivuori, varapuheenjohtajana V. Hupli toukokuun 28 p:ään **1930 ja** sen jälkeen L. af Heurlin. Sihteerinä on ollut V. Aronen.

Yhtiön toimitusjohtajana on edelleen K. Heinonen ja konttoripäällikkönä V. Leino.

Yhtiön henkilökunta.

Yhtiön palveluksessa on nykyjään **176** henkilöä, nimittäin

toimitusjohtaja.....	1
osastonjohtajia.....	4
kirjapainotyöntekijöitä.....	84
sitomotyöntekijöitä.....	8
lehtien toimittajia ja arkistonhoitaja.....	14
lehtien korjauslukijoita.....	4
kirjakaupoissa työskenteleviä.....	7
konttoritoimissa työskenteleviä.....	17
lehtien postittajia.....	7
ilmoitusten hankkijoita.....	3
vakinaisia lehtiasiamiehiä.....	4
autonkuljettajia.....	2
siivoojattaria.....	5
asiapoikia ja tyttöjä.....	15
yövahti.....	1

Lisäksi on »Suomen Sosialidemokraatilla» **112** sanomalehdenjakajaa.

Yhtiön henkilökunta on edelleenkin ollut ryhmähenkivakuutettu Vakuutusosakeyhtiö Kansassa.

Vuoden 1932 alusta on henkilökunnalla ollut yhtiön avustuksin toimiva huoltokonttori.

Yhtiön tiliasema vv. 1929, 1930, **1931** ja **1932** esitetään seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa.

Helsingissä, maaliskuun 9 p:nä **1933.**

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KANSANVALLAN
JOHTOKUNTA.

Kustannusosakeyhtiö

O m a i s u u s -			
Vuosi 1929. _ I		Vuosi	
Varat.	Velat,	i	Varat. I
J Kassatili.....j	691,004:351	I	510,328:21,
Ta vara velko jäin henkilötili.....'	! 703,029:	4	li' !
;' Siviilipainon tili.....j	197,570:60!	J	220,870:50:
;' Kirjansitomon tili.....j	18,683:27)	j	9,789:05;
Työväen Kirjakaupan tili.....j	416,168:33!'	j	406,093:38:
: Vallilan Kirjakaupan tili.....j	72,435: 74!		
: Yleiskulujen tili (postikassa)i	748:90j	;	155:70:'
;' Konttbkuranttilainan tili.....!	j 581,000:—:		
:' Kustannustoiminnan tili.....!	1,141,419:60)		11,271,481: 18:
.Lehtipainon varaston tili.....j	130,518:22!	;	295,392:12:
.Ilmoittajain henkilötili.....j	369,970:78!	I	361,662:23:
.Lehtiasiamiesten henkilötili.....{	134,377:45!	i	276,012:70
:' Ostajain henkilötili.....j	336,406:09!	j	482,040: 41)
¹ Vaihtoilmoitusten velkojain tili ...i	11,248:40!		
: Arvopaperien tili.....j	367,530:—!	)'	667,530
i Konttorikalustojen tili.....j	258,924: —j	J	246,623
Konekalustojen tili.....!	14,283,395:69)		J4.017.841
; Kustantajain henkilötili.....	) 3,744:40,'		
: Takuurahaston tili.....j	200:—;'	j	200:
i Lainojen tili.....j	,3,291,199: 88)		
! Osakepääoman tili.....I	' 750,000:—		
} Vararahaston tili.....I	,1,270,310: 72"		
;' Johtokunnan käyttövarojen tili ...I	! 9,800: —		
j Nostamattomien osinkojen tili ...I	I 16,670: 40, ¹		
¹ Henkilökunnan eläkerahaston tili!	: 40,000: —i		
; Henkilökunn. avust. rahaston tili,'	; 87,853:37:		
} Arvojärjestelyrahaston tili.....	11,528,874: 66!		
, Saamavekseliä tili.....!	8,000:—i	j	
; Velka vekseliä tili.....I	!	:	
: Kurssitappiovarausten tili.....!	!		
; Henkilökunnan huoltokontt. tili!	,1	!	
; K.O.P. karttuva talletustili.....)	j	J	
j H:gin Työväen Säästöpankin tili)	;	j	
Tulostili.....!	j 133,621:78:		

Smk.(9,073,682:72)9,073,682: 72' 8.766,019:48

Kustannusosakeyhtiö

	Vuosi	Tulos -
	1929.	Vuosi
	Tappiot.	Tappiot.
		457,750: 68
Kirjansitomien tili		150 252:29
		570,920:51
	67,540:52	
Kurikan tili	52,792: 10	
Arbetsbladets tili	115,759-31	
	147 189-92	
Työväen Kirjakaupan tili		25,530: 15
	18,441:49	
	73,098- 69	
Ilmoittajain henkilötili (poistoja)	71,098: 75	
Tilausasiamiest. henk. tili (poist.)	6,354: 75	
Ostajain henkilötili (poistoja)		
		24,499: 40
		45,853: 92
		14,626: 92
Konttorikalustojen tili (poistoja)	11,070:50	
Konekalustojen tili (poistoja) ...	224,798:80	
		7,114:55
Korkojen tili.....	222,525: 90	
Korjauskustannusten tili.....	152,303:97	
Tulostili (tilillä)		48: 06
Tulostili (saldot)	133,621:78	

Smk.1,269,596:4811,296,596:4811,157,410:68)

Kansanvalta

t a s e e t .					
1930.	V u o s i		1931.	V u o s i	
Voitot.	Tappiot.		Voitot.	Tappiot.	Voitot.
1 401,613:47			284,692:71		137,578: 62
46,809:39		1	39.158:95	53.806: 60	
626,685:38			537,098: 39		369,482: 531
1	78,910:25			72,671:20	
1	18,464: 37			29,151:65	
	134,830: 69			136,165:80	
9,082: —			3,894:45		7,865: 54!
1	39,393; 13			74,936: 78	
	53,414: 30			41,687:15	
	22,631: 70			5,839: 05	
	22,134: 42			11,085:59	
1 11,473: —			11,762:15		9,253: 05 ^h
1 45,822:95			29,517: 47		32,273: 55'
i 8,923:77			4,953: 30		3,267: 05"
	12,511:15			12,211:85	
	161,896: 40			307,444: 60	
6,165:80			3.198: 35		9,848: 40'
	257,091: 25			259,527: 80	
	51,761:20				
1 834:92			1,783: 19		1,510: 05
	63,020: 10				433,449: 28
! 1,157,410:68	916.058:96		916,058:96	1,004.528:07	1,004,528: 07

THintarkastuslausunto.

Valittuina Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksessa 15. 5. **1929** tarkastamaan liikkeen tilejä ja asiainhoitoa vuodelta 1929 olemme tänään loppuun suorittaneet meille uskotun tarkastustehtävän ja saamme tarkastuksemme tuloksena lausuntonamme esittää seuraavaa:

Tiliavaus perustui edellisen vuoden tilinpäätökseen ja oli oikein tehty.

Tilinpäätös oli oikein tehtyjä tällöin otettu huomioon kohtuulliset vakavaraisuusnäkökohdat.

Arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen pääkassan rahavarat, jotka tarkastimme 20. 4. **1930** vastasivat päivän kassatilin eroitusta.

Liikkeen velat oli tilinpäätökseen otettu henkilötilin eri tilien mukaisina ja olivat ne osittain tiliotteilla varmennetut.

Liikkeen saatavat ja muut omaisuuserät vastasivat mielestämme kirjattuja ja tilinpäätökseen otettuja arvojaan.

Inventoimista valvomaan on johtokunta valinnut keskuudestaan henkilöt ja ovat luettelot heidän nimikirjoituksillaan varmennetut.

Yhtiön omaisuus on riittävästi palovakuutettu.

Yhtiön kirjanpito täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset ja oli yleensä huolella hoidettu.

Liikettä on mielestämme hoidettu huolellisesti ja asiantuntemuksella.

Yhtiön sääntöjen määräyksiä ja yhtiökokousten sekä johtokunnan päätöksiä on liikkeen hoidossa noudatettu.

Kaiken edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutoinkin tekemiimme havaintoihin nojaten ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus vuodelta 1929.

Yhdymme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.

Helsingissä huhtikuun 20 päivänä 1930.

K. Nordlund,

Juho Vuoristo.

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan **28. 4. 1930** pidetyn yhtiökokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuun suorittaneet meille uskotun vuoden 1930 tilintarkastuksen ja saamme tarkastuksemme tuloksena lausuntonamme esittää:

Liikkeen tilienavaus oli edellisen vuoden tilinpäätökseen perustuva ja oikein tehty.

Kassatilin tulo- ja menovientejä vertasimme todisteisiin pistokokein havaitsematta aihetta huomautuksiin.

Pääkassan rahavarat, jotka tarkastimme 4. 4. 1931, vastasivat päivän kassatilin efoitusta.

Yhtiön arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat oli otettu tilinpäätökseen eri henkilötilien mukaisina ja olivat pääasiassa tiliotteilla varmennetut.

Liikkeen saatavat vastasivat henkilötileille kirjattuja arvojaan ja pidämme saatavien loppusummaa tehtyjen poistojen jälkeen luotettavana.

Muut tilinpäätökseen sisältyvät omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan ja oli johtokunta keskuudestaan valinnut henkilöt valvomaan inventoimista ja olivat luettelot heidän nimikirjoituksillaan varmennetut.

Yhtiön omaisuuden palovakuutuksia pidämme riittävinä.

Tilinpäätös oli oikein tehtyjä kohtuulliset vakavaraisuusnäkökohdat otettu huomioon.

Yhtiön kirjanpito oli huolella hoidettu ja täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön sääntöjen määräyksiä ja yhtiökokousten sekä johtokunnan päätöksiä on liikkeen hoidossa noudatettu.

Liikkeen johtokunta on kiinnittänyt huomiotaan pula-ajan vaatimiin menojen supistuksiin, mutta olisi mielestämme harkittava, eikö supistuksia voitaisi vieläkin enemmän tehdä huomioonottamalla eri liikehaarojen liikevaihdon supistumisen ja sanomalehtien koon pienentymisen.

Tarkastuksen kuluessa olemme saaneet sen käsityksen, että liikettä on hoidettu huolellisesti ja asiantuntemuksella vaikkakin vuosivoitto, kasvaneiden korkomenojen ja pula-ajan vaikutuksesta on entistä pienempi.

Kaiken edelläolevan perusteella ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja vastuuvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus toimintavuodelta 1930.

Johtokunnan ehdotusta vuosiylijäämän käyttämisestä puollamme.

Helsingissä huhtikuun 4 päivänä 1931.

K. Nordlund.

Juho Vuoristo.

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksessa toukokuun **18 p:nä 1931** valittuina tilintarkastajina olemme tänään päättäneet meille uskotun tilintarkastustehtävän tilivuodelta **1931** ja saamme tarkastuksemme tuloksena lausuntonamme esittää:

Tilienavaus oli edellisen vuoden tilinpäätökseen perustuva ja oikea.

Toimittamissamme pistokokeissa totesimme kassatilin meno- ja tulotodisteille löytyvän hyväksyttävät todisteet.

Pääkassan rahavarat, jotka laskimme 18. 3. 1932 vastasivat päivän kassatilin erotusta.

Yhtiön hallussa olevat arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat oli tilinpäätökseen otettu eri henkilötilien mukaisina ja yleensä tiliotteilla varmennetut.

Saatavat esiintyivät tilinpäätöksessä asianomaisten henkilötilien mukaisina ja oli niistä tehty välttämättömät poistot.

Muut tilinpäätökseen sisältyvät omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan ja olivat johtokunnan valitsemat henkilöt allekirjoituksillaan varmentaneet omaisuusluettelot.

Yhtiön omaisuuden palovakuutuksia pidämme riittävinä.

Tilinpäätös oli oikea ja oli omaisuudesta tehty liiketuloksen sallimat poistot.

Yhtiön kirjanpito oli huolella hoidettu ja täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön sääntöjä ja yhtiökokouksen sekä johtokunnan päätöksiä oli liikkeen hoidossa noudatettu.

Pula-ajan vaatimia menojen supistuksia on johtokunta koettanut tehdä parhaan harkintansa mukaan.

Tarkastuksen kuluessa olemme saaneet sen käsityksen, että liikettä on hoidettu huolellisesti ja asiantuntemuksella.

Edelläolevan perusteella ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja vastuuvellvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus toimintavuodelta **1931**.

Puollamme johtokunnan ehdotusta vuosivoiton käytöstä.

Helsingissä maaliskuun **20 p:nä 1932**.

Juho Vuoristo.

Kaarle Nordlund.

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan vuosikokouksessa valittuina vuoden 1932 tilintarkastajina olemme tämän tehtävän suorittaneet tarkastaen liikkeen hallintoa ja tilejä päättäneeltä tilikaudelta. Tarkastuksen tuloksina esitämme seuraavaa:

- 1) Tilienavaus tilikauden alussa oli oikea.
- 2) Liikkeen käteiset rahavarat, arvopaperit ja vekselit olivat kirjanpidon mukaiset.
- 3) Tavaravarastot ja irtaimisto vastasivat niille kirjoihin merkityjä arvoja ja olivat nämä riittävästi palovakuutetut.
- 4) Saatavat ja velkaerät olivat oikein otetut tilinpäätökseen.
- 5) Liikkeen kirjanpito on hoidettu huolellisesti ja siten järjestetty, että eri toimialojen kehitys siitä käy selville.
- 6) Tilinpäätös on laadittu oikein ja vakavaraiselle pohjalle.

Tarkastuksen kuluessa olemme tutustuneet johtokunnan pöytäkirjoihin ja saaneet sen vakaumuksen, että liikettä on johdettu ja hoidettu asianharrastuksella ja huolella.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin; ja

että asianomaisille tilivelvollisille myönnetään vastuuvapaus kulu-neelta tilikaudelta.

Helsingissä, 25 päivänä maaliskuuta 1933.

A. Siren.

T. H. Vilppula.

Uudenmaan 1. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 7. 1929—31.12. 1932.

Yleiskatsaus.

Piirijärjestön toiminta on viime vuosina kulkenut jokseenkin ta-
saista vauhtia. Taloudellinen ahdinko on tosin vaikuttanut osittain
piirijärjestön jäsenmäärään, mutta sittenkin on jaksettu huomatta-
vampi lasku estää. Vuosien 1928 ja 1929 aikana oli piirijärjestön
jäsenmäärä korkeampi kuin nykyjään ja jäsenmäärä olisi epäilemättä
edelleenkin kohonnut, ellei talouspulaa olisi tullut.

Piirijärjestön alueella on järjestötoiminnalle melkoista haittaa parin
viime vuoden aikana tuottanut n.s. lapuanliike. Sen häiriönteot ovat
muodostuneet varsinkin Mäntsälän seuduilla jatkuviksi, kehittyen v:n
1932 alussa jopa kapinaksikin. Helmikuun 22 p:nä 1931 saapui toista-
sataa henkeä käsittävä lapualaisjoukko Ohkolan työväentalolle, es-
jäen puolueemme luennoitsijan Otto Toivosen puhetilaisuuden.
Saman vuoden maaliskuun 6 p:nä mellasteltiin Mäntsälän Soukkiossa
ja keskeytettiin sinne järjestetty valistustilaisuus. Saman vuoden
toulukuun 23 päivän vastaisena yönä aseistettu joukko särki Mäntsälän
Nummisten työväentalon ovet ja akkunat ja vei mukanaan näyttä-
mön esiripun. V:n 1932 tammikuun 25 p:nä lapualaiset naulasivat
Ohkolan ja Nummisten työväentalojen ovet ja akkunat. Saman vuo-
den helmikuun 6 p:nä naulaus uusittiin; Nummisissa kuitenkin työ-
väentalon vahtimestari päättävästi esti puolisataisen joukon nau-
lausaiheet. Helmikuun 19 päivän vastaisena yönä Helsingin lähellä ole-
van Leppävaaran työväentalon kivijalassa räjäytettiin pommi, joka
rikkoi muutamia akkunaruujuja ja vioitti seinää.

Viimeinen huomattavampi lapualaisten esiintyminen tapahtui
Mäntsälän Kaukolammilla kesäkuun 11 päivän vastaisena yönä.
Tällöin piirisihteeri Aleksi Lehtonen aiottiin eräästä asunnosta »mui-
luttaa», mutta muutamien sisällä olleiden paikallisten puoluetoverien
päättäväinen esiintyminen esti sen.

Kaikesta hulinasta huolimatta ei järjestötoiminta ole Mäntsälässä
lamaantunut. Sikäläiset puoluetoverit ovat säilyttäneet ryhtinsä;
niinpä Nummisten ty:n jäsenmäärä on kohonnutkin.

Eduskuntavaalit v. 1930.

Kun eduskunnan hajoituksen jälkeen määrättiin uudet vaalit toi-
mitettavaksi, piiritoimikunta hyväksyi yksityiskohtaisen vaalitoi-
mintasuunnitelman. Pääpaino keskitettiin kotivalistustyöhön ja
sanomalehtien levittämiseen. Vaalikokousten tavanmukaista järjes-

telyä ei katsottu voitavan panna toimeen entiseen tapaan, vaan päätettiin järjestää joitakin suurempia vaalijuhlia, joihin kuhunkin lähetettiin kolme puhujaa. Näitä juhlia järjestettiin 12 paikkaan eri puolille piiriä, lukuunottamatta Helsingin sos.-dem. kunnallistoimikunnan järjestämiä viittä suurta ulkoilmakokousta. Lisäksi järjestettiin pienempiäkin vaalikokouksia, mikäli paikalliset järjestöt katsoivat ne tarpeellisiksi. Piiritoimikunta vaalitoimintaa järjestäessään otti huomioon sen mahdollisuuden, että vaalikokouksiin saattaisivat lapualaiset tulla hulinoimaan, joten katsottiin edullisemmaksi välttää pienten kokousten järjestelyä, koska mahdolliset häiriönteot olisivat olleet omiaan pikemminkin lamaannuttamaan joukkojen vaalitoimintaa. Vaalijuhlilla oli erittäin hyvä menestys ja niiden antama innostus vaikutti sanomalehtien välityksellä rohkaisevasti kaikkialle.

Vaaliasiamiehiä järjestöt valitsivat yhteensä yli 300. Saadakseen asiamiesten toiminnan tehokkaaksi piiritoimikunta järjesti 13 paikkaan neuvottelukokoukset; näissä kävi yhteensä 285 vaaliasiamiestä. Kokouksissa jaettiin vaaliasiamiehille suurin osa vaaliaineistostakin. Kokousten merkitys muodostui huomattavaksi.

»Suomen Sosialidemokraatin» vapaakappaleita jaettiin vaalien edellä kahden viikon ajan 5,055 osoitteella, mikä oli huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin. Vaalilehtisiä jaettiin 27,000 ja kuvallista vaalijulistetta 4,000 kpl.

Näissä vaaleissa käytettiin ensimmäisen kerran meidän maassamme *lentokonetta* vaalitaisteluvälineenä. Helsingin sos.-dem. kunnallistoimikunta painatti 20,000 kpl. pieniä kehoituslehtisiä, jotka lentokoneesta pudotettiin kaupunkiin. Toimenpide herätti suurta huomiota valitsijain taholla ja vastustajissamme harmia, mikä ilmeni asianomaiselle lentoyhtiölle esitetyistä kiivaista vastalauseista.

Kun porvarilehdissä julkaistiin paria päivää ennen vaaleja kehoitus »valkoisten vaalivartioiden» asettamisesta kaikkien äänetyspaikkojen läheisyyteen, piiritoimikunta lähetti heti seuraavana päivänä kaikille puolueosastoille ja vaaliasiamiehille kirjelmän, jossa annettiin ohjeita siitä, kuinka voidaan sopivalla tavalla rohkaista valitsijoita ja tehdä tyhjäksi »vaalivartioiden» tarkoitus.

Vaaleissa saivat ääniä:

	V. 1930.	V. 1929	
Sosialidemokraatit.....	68,546	39,869	+28,677
Ruotsalainen Kansanpuolue.....	51,008	52,435	— 1,427
Kokoomuspuolue.....	24,625	18,023	+ 6,602
Edistyspuolue.....	13,931	10,191	4- 3,740
Ruotsalainen vasemmisto.....	9,269	—	—
Maalaisliitto.....	7,750	5,885	+ 1,865

	V. 1939	V. 1929	
Kommunistit.....	4,941	17,994	—13,053
Pienviljelijäin puolue.....	1,048	562	+ 486

Sosialidemokraattien äänimäärän nousu oli kautta piirin suuren-
moinen. Voimakkain nousu tapahtui Helsingissä, nim. 16,766. Tähän
vaikutti osittain se, että aikaisemmissa vaaleissa siellä oli kommunisti-
teilla ollut huomattavan suuri kannatus, josta nyt suuri määrä tuli
puolueemme osaksi. Kuitenkin puolueemme äänimäärä kohosi koko
piirissä yli 10,000 enemmän kuin edellisissä vaaleissa oli kommunistien
koko äänestäjä määrää.

Sosialidemokraatit saivat vallatuksi, porvarien äänimäärän huo-
mattavasta noususta huolimatta, kaikki kommunistien hallussa olleet
kolme edustajapaikkaa. Puolueemme hallussa on nyt piirin 26:sta
edustajapaikasta 10. Piirimme edustajista on 8 suomenkielistä ja 2
ruotsinkielistä.

Kunnallisvaalit v. 1930.

Heti valtiollisten vaalien jälkeen ryhdyttiin valmistautumaan kun-
nallisvaaleihin. Jokseenkin kaikissa kunnissa perustettiin useampia
sosialidemokraattisia valitsijayhdistyksiä, ollen korkein määrä 14
(Nurmijärvellä). Lapinjärven kunnassa, vaikka siellä on kaksi työ-
väenyhdistystä, ei järjestetty yhtään vaalilistaa, koska sikäläiset
toverit olivat lapualaisterrorin vaikutuksesta lamaantuneita.

Kunnallista vaalikelpoisuutta koskevia uusia lakeja sovellettiin
piirin alueella sikäli käytäntöön, että sosialidemokraattien listoja hy-
lättiin Lohjan maalaiskunnassa 2, Haagassa 2, Orimattilassa 2, Mänt-
sälässä 2, Vihdissä 1 ja Jaalassa 1. Kaikista hylkäyspäätöksistä vali-
tettiin, mutta vain Vihdin ja Haagan keskuslautakuntien päätökset
kumottiin. Hylätyillä listoilla olleet ehdokkaat olivat asianomaisten
kuntien tunnetuimpia sosialidemokraatteja. Hylkäämispäätöksillä
saatiin aikaan se, ettei Jaalan valtuustoon tullut yhtäkään sociali-
demokraattia. Muissa kunnissa jäi sosialidemokraateille vielä listoja,
vaikkakin pääasiassa parhaat olivat tulleet hylätyiksi.

Vihdissä, Mäntsälässä ja nimellisesti Orimattilassakin, on valtuus-
toissa ollut sos.-dem. enemmistö, mutta ryhmämme olivat siitä huoli-
matta antaneet porvareille vallan vaalikeskuslautakunnissa, jota val-
taansa porvarit nyt käyttivät meitä vastaan.

Vaaliagitatio hoidettiin pääasiassa lentolehtisten ja julisteiden
avulla. S. Sosialidemokraatin n.s. Uudenmaan painosta lähetettiin
kolmen viikon ajalla 2,486 osoitteella. Lentolehtisiä jaettiin 27,000
kpl., joista Helsingissä 12,000. Kaikkein tehokkaimmaksi näissä vaa-

leissa muodostui kuvallisten vaalijulisteiden levitys. Puolueen kustantamaa vaalijulistetta saatiin piirin alueelle maaseutua varten 1,600 ja Helsinkiä varten 2,000 kpl. Julisteiden alasyrjässä olevaan tyhjiin alaan painettiin kutakin kuntaa varten asianomaisen kunnan väestöön erikoisesti vetoava teksti ja samalla kunnan puoluetoverien vaalilistat. Tällä tavalla painettuja julisteita jaettiin 34 kuntaan. Helsingin, Helsingin maalaiskunnan, Vihdin, Keravan, Iitin, Pornaisten, Oulunkylän, Porvoon, Porvoon maalaiskunnan ja Myrskylän puoluejärjestöt levittivät lisäksi omia lentolehtisiään. Ruotsinkieliset toverit levittivät lisäksi julisteita, lentolehtisiä ja Arbetarbladetia.

Sos.-dem. ehdokaslistoja oli 86 suomenkielistä ja 20 ruotsinkielistä. Koko vaalipiirissä saimme 55,840 ääntä; edellisissä vaaleissa äänimäärämme oli 38,582. Porvarien äänimäärä oli 78,015 (79,282). Kommunistien äänimäärä oli edellisissä kunnallisvaaleissa 15,718.

Uusintavaaleja.

Uusien kunnallisten jaoitusten ja eräiden muiden syiden vuoksi suoritettiin Karjalohjalla, Lohjalla, Pyhäjärvellä ja Karkkilassa uudet vaalit. Kaikkialla olivat vaalien tulokset työväestölle edulliset. Ai-noastaan Lohjalla menetettiin yksi edustajapaikka porvareille, mutta valtuustossa on edelleenkin työläisillä enemmistö.

Presidentin valitsijamiesvaalit.

Vuoden 1931 valitsijamiesvaaleissa hoidettiin agitatio pääasiassa vaalijulisteiden avulla. Puoluetoimikunnan kustantamaa julistetta levitettiin 2,000 ja piiritoimikunnan kustantamaa 5,000 kpl.

Vaaliliittomme sai 43,361 ääntä. Edellisissä valitsijamiesvaaleissa saatiin 27,260 ääntä, joten äänimäärän lisäys oli 16,101. Valituiksi tuli 12 valitsijamiestä. —Vaaleissa käytettiin yhden ehdokkaan listoja.

Kieltolakiaänestys.

Kieltolakiaänestykseen käytäessä piirijärjestö asettui kaikin keinoin taisteluun kieltolain puolesta. Varoja ei voitu käyttää paljoa vaali-taistelun rahoittamiseen, mutta perusjärjestöt järjestivät lukuisasti vaalitulaisuuksia ja levittivät kieltolakia puolustavia lehtisiä. Äänes-tyksen tulos oli piirin alueella kuitenkin yllättävä, sillä ääniä saivat, kuten seuraavasta tilastosta näkyy:

	miehiä	naisia	yhteensä
lista N:o 1.....	12,224	15,728	27,972
lista N:o 2.....	707	747	1,454
lista N:o 3.....	59,058	63,836	122,894

Kieltolain kaatumisen jälkeen varmaankin monet sen kaatumista äänestäneet odottivat yleistä kansan raitistumista. Vaikka vielä ei paljoakaan tilastoja ole käytettävissä, voidaan nyt jo sanoa, että monin paikoin piirin alueella on juopottelu entisestäänkin lisääntynyt. Työväentaloillekin on alkanut ilmetä humalaisia enemmänkin kuin kieltolain aikana. Piirin työväenjärjestöt ovat kuitenkin kauttaaltaan säilyttäneet raittiutta puolustavan ryhtinsä, joten järjestys on suurin piirtein saatu taloillamme säilymään. Yhdessäkään piirin työväentalossa ei ole alettu tarjoilla väkijuomia.

Järjestöt ja jäsenistö.

Piirin alueelle on kertomuskauden aikana perustettu 7 uutta puolueosastoa. Neljä osastoa on lopettanut toimintansa.

Lohjan saareen perustettu uusi yhdistys rakensi itselleen talon ja Antskogin ty. taloonsa uuden juhlasalin ja näyttämön. Pornaisten Halkian ty. hajoitti vanhan talonsa ja rakensi uuden komean, osaksi tiilistä ja osaksi puusta. — Kommunistien hallussa olleista taloista on sosialidemokraattien haltuun saatu kolme, nimittäin Helsingin pitäjän Puistolän, Pyhäjärven Ahmoon ja Högforsin työväentalot. Kaksi ensinmainittua siirtyi oston kautta meikäläisille yhdistyksille ja viimeksimainittu saatiin luovutustietä. Högforsin (Karkkilan) työväentalo paloi v. 1932 helmikuun 7 päivää vasten yöllä hämärissä olosuhteissa; sikäläiset toverit ovat puuhassa uuden talon rakentamiseksi. Yhtäkään työväentaloa ei ole joutunut pakkomyyntiin, vaikkakin useat yhdistykset ovat melkoisissa vaikeuksissa. Piiri- ja puolueverotkin on saatu perityksi jokseenkin säännöllisesti, lukuunottamatta muutamia yhdistyksiä.

Vuoden 1932 syksyllä lakkautettiin kolme työväenyhdistystä kihlakunnanoikeuksien tuomioilla, nim. Vihdin kk., Nurmijärven Rajamäen ja Klaukkalan ty:t. Kaikkien näiden puolesta on valittu hovioikeuteen; sen päätöstä ei ole vielä saatu.

Seuraavasta nähdään järjestöjen lukumäärä ja jäsenmäärä;

	puolueosastoja	miehiä	naisia	yhteensä
1929	127	3,155	1,382	4,537
1930	133	2,871	1,190	4,061
1931	133	2,799	1,257	4,056
1932	126	2,521	1,229	3,750

Orimattilan Huhdanojan, Pukkilan, Mäntsälän Soukkion, Lapin-

järven Porlamin, Anjalan Ahvion ja Artjärven Hietanan ty.t ovat olleet toimeettomina, mutta niitä ei vielä ole kuitenkaan lopetettu.

Vuonna 1932 tapahtunut jäsenmäärän lasku ei tule, kaikkien verojen tultua perityiksi, olemaan läheskään niin suuri kuin tilasto osoittaa.

Valistustyö.

Piirin alueella suoritettu valistustyö on ollut koko kertomuskauden ajan pääasiassa tilapäispuheiden varassa. Piirin palveluksessa on ollut vain piirisihteeri ja taloudenhoitaja. Puheiden lukumäärä on ollut melkoisen suuri ja kurssitoimintaakin on harjoitettu. Taulukosta käy selville valistustyön laajuus:

	kertapuheita	luentoja	harjoitustunt.
v. 1929.....	153	16	60
» 1930.....	355	47	35
» 1931.....	147	130	480
» 1932.....	206	40	138

Kursseja on ollut v. 1931 10 paikassa ja v. 1932 6 paikassa. Vaki-naisia osanottajia on ollut kaikkiaan 320 ja luentoja on käynyt seuraamassa keskimäärin 40 kuulijaa luentoa kohden, yht. 9,400 kuulijaa. V. 1932 valistustyötä lapualaishulina haittasi melkoisen paljon, koska paras valistustyöaika kevättalvella elettiin »sotatilanteessa», joka paikoittain tuotti vaikeuksia työllemme.

Jäsenhankintaviikot.

Puolueemme valistus- ja jäsenhankintaviikoilla piirin järjestöt suorittivat varsin merkityksellistä työtä. V. 1932 valistusviikko ei tosin onnistunut niin hyvin kuin edellinen, johtuen se ehkä osittain talouspulasta. V. 1931 oli valistusjuhria 46, valittiin 160 jäsenen kerääjää ja saatiin 591 uutta jäsentä. V. 1932 oli 38 juhlaa, 91 kerääjää ja saatiin 236 jäsentä.

Kun kuitenkin ei piirin jäsenmäärää ole vastaavasti lisääntynyt, on piiritoimikunnan taholla kiinnitetty erikoista huomiota jäsenen mukana pysyttämiseen. Järjestöjä on jatkuvasti kehoitettu huolehtimaan jäsenmaksujen kannosta jokaisen jäsenen kotoa ja järjestämään säännöllisesti toveri-iltoja sekä huolehtimaan jäsenis-

tön aatteellisesta kasvattamisesta. Kokemus onkin osoittanut, että piiritoimikunnan antamia ohjeita seuraavissa ja muutenkin reippaasti toimivissa yhdistyksissä jäsenmäärä on ollut jatkuvassa noususuunnassa. Niissä yhdistyksissä, joissa jäsenmaksut on asetettu kovin alhaisiksi, ei jäsenmäärä ole jaksanut lisääntyä. Siellä taas, missä yhdistyksen jäsenmaksut vastaavat keskusjärjestöille meneviä veroja ja vielä vähän jää yhdistyksen kassaanakin, on jäsenistö pysyväisesti mukana.

Uusmaan Työmies.

V. 1927 alusta alkoi Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan kustannuksella ilmestyä »Uusmaan Työmies»-niminen piirilehti kaksi kertaa viikossa. Kun lehti ei kuitenkaan saavuttanut riittävää levikkiä, kustantaja lopetti sen julkaisemisen vuoden 1929 lopussa. Sitä ennen käytiin neuvotteluja lehden ilmestymisen jatkamiseksi järjestöjen kustannuksella, mutta siihen ei kuitenkaan katsottu olevan niissä oloissa mahdollisuuksia. Piirilehden tarpeen tyydyttämiseksi Kansanvalta alkoi v. 1930 alusta julkaista Suomen Sosialidemokraatista kaksi kertaa viikossa n.s. Uudenmaan painosta.

Kun Uusmaan Työmies lakkasi ilmestymästä, lohjalaiset puolue-
toverit herättivät kysymyksen oman lehden perustamisesta ja hoitivatkin kysymyksen sikäli, että v. 1930 lopulla alkoi ilmestyä kerran viikossa »Uusmaan Kunnallislehti»-niminen paikallinen sanomalehti. Sitä julkaistaan pääasiassa Länsi-Uuttamaata silmällä pitäen, riippumattomana puolueen keskusjärjestöistä.

Piirikokoukset

on pidetty joka vuosi Helsingissä ja on piirikokouksen edustajat valittu kunnallisjärjestöittäin. Valintaperusteena on edustaja kulta-kin alkavalta sadalta jäseneltä.

Piiritoimikunnan

puheenjohtajana oli v. 1929 piirikokouksen jälkeen seuraavaan piirikokoukseen saakka Aug. Kuusisto ja sen jälkeen jatkuvasti Väinö V. Salovaara. Piirijärjestön palveluksessa ovat olleet piirisihteerinä Aleksi Lehtonen ja taloudenhoitajana Martta Salmela.

Uudenmaan sos.-dem. Piirijärjestön tulot ja menot vv. 1929—32.

Tulot:	1929	1930	1931	1932
Piiriveroja.....	49,056: 50	43,575: 60	39,704 20	41,245:45
Puolueveroja	16,921: 50	40,541:75	32,167	33,661: 25
Ylim. veroja.....		7,964: —	962:	16,530: —
Toim. välineistä .	790: 80	424: 20	2,430 25	1,121:55
Voitto-os. ja				
avust.....	28,348: 20	34,246: 45	2,442 85	1,857
Arpajaistuloja ...	1,000: —	49,685: 45	4,846	180
Erikoisverot.....		12,500: —	7,000	7,500
Opastuskurssit ..	2,031: 50	500: —	3,839	1,007
Sekalaisia tuloja	1,627: 40	2,388: 26	2,438 10	1,504 90
Yhteensä	99,775:90	191,825:71	95,829. 40	104,607 15

Menot:

Puolueveroja . . .	16,921:50	40,181:50	32,090:75	32,593: 50
Ylim. veroja . . .	—	7,964:—	962: —	16,530: —
Palkat ja päivä-				
rahat	70,707:—	63,085	62,425	63,050
Matkakulut	6,354:50	4,542 30	1,983	1,743
Kulungit	10,318:20	15,772 05	10,425 15	7,519 95
Vuokrat	4,200:—	4,350	4,200	3,700
Sekal. menoja ...	12,779:—	3,414	7,237 45	1,887 50
Yhteensä	121,280:20	139,308:85	119,323:35	127,023:95

Tiliasema 31. 12. —32.*Varat:*

Rahaa, kassatilillä.....	18,858: 10
» Työv. Säästöpankissa	4,457:80 23,315 90
Osakkeita, Puhelin O/Y.....	150
Kalustoa.....	2,075
Kirjastot, luett. mukaan.....	1
Kirja- ja toimintavälinevarasto.....	3,951 85
Saatavia.....	10,889 75
Toimintansa lop. yhdistysten varojen tili	1,000:
	Smk. 41,383 50

Velat:

Toimintansa lop yhdistysten varoja .	 13,937:44
Sos.-dem. puolueelle, tilivelka.....	 2,083:90
» » veroja.....	 17,357:75
Kustannusosakeyhtiö Kansanvalta ..	 4,926:85
Arpajaisten tili.....	 2,565:—
	40,870: 94
<i>Puhdas omaisuus</i>	 512:56
	Smk. 41,383:50

UUDENMAAN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

Aleksi Lehtonen.

Turun I. etel. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta
1. 7. 1929—31. 12. 1932

Tämä 3-vuotiskausi on meidänkin piirimme työväestölle ollut murheen aikaa. Jo vuoden 1929 lopulla alkoi fascismi lapuanliikkeen nimellä nostaa päätänsä. Työväestön keskuudessa oltiin alunperin selvillä siitä, että tämä liike tähtäsi etupäässä koko työväenliikkeen tuhoamiseen, mutta porvaristomme, sen vapaamielisempikin aines, uskoi lapuanliikkeen hyvää tarkoittaviin päämääriin.

Raskain kärsimysten vuosi oli ehkä vuosi 1930. Monet piirimme työläisistä, varsinkin työväenjärjestöjen toimihenkilöt samoin kuin työväentalot joutuivat tällöin lapualaisten ilkitöiden kohteiksi. Monet ovat ne tapaukset, joissa lapualaiset häätivät työläisvaltuutetut väkivalloin pois kunnanvaltuustoista. Piirimme puhujia häirittiin ja joissakin tapauksissa pahoinpideltäväksi. Varsinkin Salon seuduilla terrori esiintyi raaoissa muodoissa. Niinpä joutui edustajaehdokkaamme Kustaa Hellberg puhujamatkalla ollessaan lapualaisten kyydittäväksi ja pahoinpidellyksi. Lähinnä seuraavina vuosina terrori on yhä jatkunut mitä moninaisimmin muodoin. Useasti lapualaisten toimenpiteet ovat tarkoittaneet työväentalojen tuhoamista. Vuoden 1931 loppupuolella esim. yritettiin räjäyttää Salon työväentalo. Suunnitelmamme ja toiveemme eivät tällaisissa oloissa ole kovin korkealle tähdänneet, mutta se, mitä on tehty, on osoittautunut oikeaan osuneeksi ja ovat aikeemme suurin piirtein katsoen toteutuneet.

Yleiset vaalit.

Eduskuntavaaleihin jouduttiin vuonna 1930. Piiritoimikunta tällöin toimi niiden perusteiden ja ohjeiden mukaisesti, joita piirikokous oli antanut edellisiä vaaleja varten. Edustajaehdokkaista nimettiin neljäntoista ja näistä asetettiin sitten ehdolle 16 puolueäänestyksessä eniten ääniä saanutta. Vaaliterrorista huolimatta saatiin piirissä sosialidemokraateille yksi paikka lisää, joten valituksi tuli viisi.

Kunnallisvaaleissa tapahtui äänioikeusriistoja sekä valitsijayhdistysten listojen hylkäämisiä siinä määrin, että monta kuntaa jäi ilman työläisedustajia ja muutenkin edustajamäärämme väheni useissa kunnissa.

Presidentin valitsijamiesvaaleissa puolueemme äänimäärä piirimme alueella näissä vaaleissa kohosi vuonna 1925 toimitettuihin valitsijamiesvaaleihin verraten melkoisesti.

Piiritoimikunnan taholta on kaikkien edellämäinittujen vaalien suhteen tehty, mitä tehtävissä oli. Puolueemme vaalipuhujat kiertelivät maakunnassa useasti henkensä uhalla lapualaisten heitä ahdistellen seurattessa kaikkialle. Täytyykin ihmetellä sitä yksityisten puoluetoverien ja piirin toimitsijoiden intoa ja rohkeutta, jota he tehtävässään osoittivat. Kaiken lisäksi vaikeutti työtä ainainen varojen niukkuus.

Järjestöt ja jäsenet.

Piirijärjestykseen kuuluvien puolueosastojen luku ja jäsenmäärä on ollut:

v. 1930....	osastoja	70,	jäseniä	1,350
» 1931.....»		60,	»	1,100
» 1932.....»		51,	»	900

Työväentalojen sulkemiset ja yhdistysten lakkauttamiset ovat viime vuosina olleet jatkuvasti päiväjärjestyksessä. Vuoden 1931 kuluessa onnistuttiin saamaan viranomaisten myöntymys m.m. Turun, Salon ja Raunistulan työväentalojen aukaisemiseen ja myöhemmin on saatu uudelleen työväestön hallintaan vielä useita muitakin viranomaisten sulkemia työväentaloja. Mutta viime aikoina on taantumus siinä suhteessa käynyt entistäänkin voimakkaammaksi. Lukuisten työväenyhdistysten pöytäkirjat ja muut asiapaperit viranomaiset ovat takavarikoineet. Lakkautustuomioita on julistettu, useita tällaisia juttuja on paraikaa vireillä ja niitä on odotettavissa lisää. Lakkauttamisvaatimusten syyksi esitetään tavallisimmin,

että kyseessäolevissa yhdistyksissä on aikoinaan harjoitettu kommunistista toimintaa.

Valistustyö.

Järjestöissä on runsaasti pantu toimeen juhlia ja illanviettoja. Piiritoimikunta puolestaan on järjestänyt eri puolille piiriä n.s. piirijuhlia, jotka suurin piirtein katsoen ovat niin osanottajamääränsä kuin taloudellisiinkin tuloksiin katsoen onnistuneet hyvin. Vuonna 1930 järjestettiin piirissä 260 valistustilaisuutta yhteensä 32,240 kuulijalle. Näihin lukuihin eivät sisälly ne lukuisat valistustilaisuudet, joissa puhujina esiintyivät muista piireistä saapuneet puhujat. Vuonna 1931 oli vastaavia tilaisuuksia 256 ja kuulijoita 28,747. Tämäkään tilasto ei ole täydellinen. Vuodelta 1932 ei voida vielä esittää numeroita, mutta valistustilaisuuksia on sinäkin vuonna järjestetty samaan tapaan kuin edellisinä vuosina.

Jäsenhankinta- ja valistusviikot eivät piirissämme viime vuosina ole tuottaneet huomattavampaa tulosta jäsenmäärän lisäämiseen nähden, mutta silti ei ole näiden viikkojen tuottamaa valistuksellista tulosta vähäiseksi arvioitava. Onhan niiden kuluessa järjestetty lukuisia juhla- ja puhetilaisuuksia, joissa osanottajamäärä kaikkialla on ollut huomattavan runsas.

Myöskin on näiden vuosien kuluessa piirissä pantu suurta huomiota luento- ja opintokurssien järjestämiseen sekä opintokerhotoimintaan. Kurssit ovat kaikkialla onnistuneet hyvin. Luennoitsijoina ovat esiintyneet piirin kansanedustajat ja muut paikalliset puoluetoverit sekä puolueen keskusjärjestöjen tunnetut puhujat ja sivistystyöntekijät sekä puolueen luennoitsija Otto Toivonen.

Yhteistyö työväen keskusjärjestöjen, kuten Työväen Sivistysliiton, nuorisoliiton, raittiusliiton, työläisnaishiton ja TUL:n sekä myöskin piirilehti Sosialistin kanssa on ollut jatkuvasti mitä parasta.

Vappujuhlia on vastustajain estelyistä huolimatta järjestetty tavalliseen tapaan. Ne ovatkin menneet häiriöttä, lukuunottamatta vuoden 1932 Turun Kupittaalla pidettyä vappujuhlaa, johon kommunistit tulivat häiritsemään ohjelman suoritusta saaden aikaan mellakan. Poliisi menetti tällöin malttinsa ja hajotti kokouksen.

Piirikokoukset

on vuosittain pidetty Turussa ja niissä on piirin n. 70 järjestöstä tavallisesti ollut edustettuna 40—50 järjestöä. Paitsi piirikokouksia, on piiritoimikunnan toimesta järjestetty eräitä muitakin koko piiriä käsittäviä kokouksia. Vuonna 1931 pidettiin työttömyystilän-

teen johdosta kunnallismiesten kokous, johon oli eri puolilta piiriä saapunut 84 edustajaa. Toisessa samana vuonna piiritoimikunnan järjestämässä koko piiriä koskevassa kokouksessa, jossa keskusteltiin poliittisesta tilanteesta, oli läsnä n. 200 osanottajaa.

Piiritoimikunta Ja toimitsijat.

Piirisihteerinä oli vuoden 1930 huhtikuuhun Emil Jokinen, sitten Toivo Saarinen vuoden 1932 kesäkuuhun asti, jolloin piirisihteerin vakinainen toimi taloudellisista syistä oli lopetettava; siitä asti se on ollut Fr. Sinisalon sivutoimena hoidettavana. Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet; v. 1930 F. V. Suominen puheenjohtajana, K. Perho, A. Aaltonen, M. E. Lehtinen, E. Lehtinen, U. Kulovaara ja Y. Helenius; v. 1931 Y. Helenius puheenjohtajana, A. Aaltonen, A. Laine, M. E. Lehtinen, U. Kulovaara, K. Perho ja F. V. Suominen; v. 1932 Y. Helenius puheenjohtajana, A. Aaltonen, U. Kulovaara, K. Perho, K. Jokinen, K. Rantanen ja M. E. Lehtinen.

TURUN L. ETEL. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRI- TOIMIKUNTA.

F. E. Sinisalo.

Turun 1. pohj. sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1.7.29—31. 12.—32.

Yleiskatsaus.

Kulunut kolmen ja puolen vuoden aika, jonka kertomus käsittää, on ollut alueemme työväestölle äärettömän raskas ja ankara. Piirisämme sijaitsevat sellaiset lapualaiskeskukset kuin Loimaa ja Alastaro, mistä johtuen työväen järjestötoimintakin on ollut juuri mainituilla alueilla erittäin heikkoa. Varsinkin v. 1930 oli lapualaisterrori kiihkeätä, ilmeten täälläkin kyyditysten y.m. muodossa. »Muiluteuiksi» tulivat mainittuna kesänä ainakin tov. F. Neulanen Vampulasta useampaan kertaan, Felix Lahtinen Parkanosta ja Erkki Uusi-niitty Ulvilasta sekä muitakin, vieläpä sellaisiakin henkilöitä, jotka eivät ole olleet työväenjärjestöissä mukana. Useilla työväentaloilla harjoitettiin ilkeävaltaa: huonekaluja, ikkunoita ja ovia rikottiin, seiniä tervattiin ja iltamia häirittiin suurin miesjoukoin. Tällaista tapahtui vielä v. 1931 syksyllä Eurassa ja Punkalaitumella.

Sos.-dem. kunnanvaltuutettuja vainottiin ja pakotettiin eroamaan ainakin seuraavilla paikkakunnilla: Loimaa, Alastaro, Metsämaa, Ikaalinen, Honkilahti, Harjavalta, Pomarkku, Parkano, Vampula, Mouhijärvi, Hämeenkyrö, Kullaa, Merikarvia ja Honkajoki. Kerrottiinpa Ikaalisissa olleen kunnanvaltuuston kokouksessa vaatimassa sosialidemokraatteja eroamaan m.m. kihlakunnan tuomarin ja nimismiehen. Silloin voi arvata, millaisissa oloissa työväenjärjestöt ovat saaneet viime vuosina toimia.

V. 1932 Mäntsälän kapinan aikana näytti aluksi siltä, kuin lapualaiset olisivat tahtoneet ryhtyä suurempiin voimannäytteisiin meidänkin piirissämme, mutta sellaista ei kuitenkaan satunut.

Kommunistit ovat niillä seuduin, missä heitä on runsaammin, asettuneet oppositioon puolueitamme sekä myös ammatillista liikettä ja nuorisotoimintaa kohtaan. Varsinkin on heillä ollut jonkinlaista järjestettyä toimintaakin Ulvilassa ja Porin maalaiskunnassa. He ovat naamioineet toimintansa työttömyyskokouksien muotoon, mutta näissä ei muuta tehdä kuin parjataan sosialidemokraatteja. Sos.-dem. järjestöihin he eivät pyri, vaan harjoittavat omaa salaista toimintaansa.

Eduskuntavaalit v. 1930.

Vuoden 1930 vaaleihin työväestö kävi useissa paikoin piiriämme ankanan lapualaisterrorin alaisena, jopa eräissä vaalilautakunnissa täytyi äänestää vaalilautakunnan nähdenkin ja sen porvarillisten jäsenten määräämää listaa. Samaten uhkailtiin puhujia sekä sellaisia henkilöitä, joiden arveltiin äänestävän sosialidemokraatteja. Annettiin paheita toisin paikoin selkäänkin. Kun lapsihalvauksen tähden oli suurimmassa osassa piiriä kaikki väenkokoukset kielletty, ei vaaliagitatiota voitu harjoittaa kyllin tehokkaasti. Siitä huolimatta äänimäärämme kasvoi 7,000 edellisiin vaaleihin verrattuna.

Kun kokoomus, maalaisliitto ja edistysmieliset olivat vaaliliitossa keskenään, porvarien onnistui vallata kommunisteille aikaisemmin kuuluneet kaksi paikkaa. Pienviljelijät esiintyivät ensi kerran omilla listoillaan, mutta heidän ei onnistunut saada kovin paljoa ääniä listoilleen. Kommunistit olivat muutamien paikoin luultavasti vaalilakossa; ainakin heidän keskuudessaan sen suuntaista agitatiota harjoitettiin. Mutta toisin paikoin he ovat äänestäneet sosialidemokraatteja, mikä tulee näkyviin vertailtaessa eri vaalien tuloksia toisiinsa. — Äänet ja edusjapaikat jakautuivat puolueiden kesken:

Sosialidemokraatit.....	32,728	ääntä	6	edustajaa
Kokoomuspuolue.....	20,236	»	5	»
Maalaisliitto.....	21,089	»	4	»
Edistysmieliset.....	3,531	»	—	»
Pienviljelijät.....	2,740	»	—	»
Villit.....	136	»	—	»

Yhteensä 80,460 ääntä 15 edustajaa

Koska eduskuntavaalien aikana osa piiriä oli lapsihaltvauksen vallassa, yleiset kokoukset olivat kielletyt. Vakinaisesti ei piiritoimikunta palkannut vaalipuhujaa, mutta valituiksi tulevat edustajat olivat velvollisia pitämään jokainen 10 puhetta ilmaiseksi. Puheita pitivät V. Komu, V. Rantala, E. Aromaa, V. Tanner, F. Ahlfors, M. Sillanpää ja A. Manninen useampia, lisäksi muutamat toverit yhden ja kaksi puhetta. Vaalipuheita pidettiin 93, kuulijoita oli 10,582. Piiritoimikunta julkaisi oman vaalikirjäsien, painos 8,000 kpl. ja piirilehti Uutta Aikaa jaettiin ilmaiseksi 5,000 kpl.

V. 1932 aikana ryhdyttiin jo järjestelemään tämän vuoden vaalityöskentelyä. Eri puolilla piiriä pidettiin kaikkiaan 12 neuvottelukokousta, joissa keskusteltiin kussakin kunnassa suoritettavasta vaaliagitatiosta. Kokouksissa oli piiritoimikunnan edustajana V. E. Savo tai A. E. Kontula.

Kunnallisvaalit v. 1930.

Vuoden 1930 kunnallisvaalit menivät piirissämme samoissa merkeissä kuin valtiollisetkin vaalit. Porvaristo harjoitti niihin nähden vielä suurempaa terroria kuin valtiollisissa vaaleissa. Yli 20 kunnassa hylättiin työläisten perustamien valitsijayhdistysten paperit. Maaherralle valitettiin piiritoimikunnan avulla 15 tapauksessa, joista 10 valitusta ei aiheuttanut mitään toimenpiteitä, kun 5 tapauksessa seurauksena oli listojen hyväksyminen. Kaikesta painostuksesta huolimatta sosialidemokraattien äänimäärä ja edustajain luku lisääntyi huomattavasti. Enemmistö saatiin 9 kunnassa ja meikäläisistä on nyt valtuustoissa 351 edustajaa aikaisemmin olleiden 332 asemesta.

Lapualaisterrori luonnollisesti vaikutti vaalityöskentelyynkin. Parastansa kuitenkin jokainen yritti. Piiritoimikunnan toimesta lähetettiin useihin kuntiin puhujia. Muutamat kunnallisjärjestöt julkaisivat omiakin lentolehtisiään ja niissä kunnissa työ antoi paremman tuloksen.

Kieltolakiaäänestys.

Joulukuussa 1931 toimitettuun kieltolakiaäänestykseen nähden ei piiritoimikunnan puolesta ryhdytty mihinkään suurempaan agitaatioon rahavarojen niukkuuden vuoksi. Kiertokirjeissä kehoitettiin perusjärjestöjä huolehtimaan agitatiosta. Mikäli tiedetään, oltiin kaikissa järjestöissä kiinteästi kieltolain pysyttämisen kannalla, mutta tämä seikka ei kuitenkaan estänyt yhdistysten jäseniä äänestämästä kieltolakia kumoon. Luokkarajat menivät aivan sekaisin. Uskomme kuitenkin puolueen jäsenenemmistön ja meidän kannattajiemmekin suuren osan äänestäneen kieltolain puolesta.

Järjestöt ja jäsenistö.

Piirijärjestömme jäsenmäärä on kuluneena kertomuskautena ollut seuraava:

V. 1929.	10	kunnallisjärjestöä,	120	yhdistystä,	2,560	jäsentä
» 1930.	10	»	124	»	2,077	»
» 1931.	10	»	118	»	2,042	»
» 1932 „	10	»	117	»	1,704	»

Vuosien 1929—31 osoittamat luvut on saatu yhdistysten palauttamista tilastokaavakkeista, kun sensijaan vuoden 1932 luku on mainitun vuoden I neljänn. verotilitysten osoittama jäsenmäärä.

Kertomusajalla ovat virallisesti toimintansa lopettaneet Ahlaisten, Huittisten Suttilan ja Karhiniemen, Loimaan Petäjoen ja Karsatin sekä Mellilän Isonperän yhdistykset. Viranomaisten toimesta on lopetettu Lavian ja Harjavallan yhdistykset, mutta Harjavallan ty:n asiasta on valitettu Korkeimpaan oikeuteen. Uusia yhdistyksiä on perustettu Honkilahden, Suodenniemen, Loimaan Kauppalan, Huittisten Palojoen, Pihlavan, Ikaalisten Miettisten ja Loimaan Kojonperän.

Sos.-dem. yhdistysten taloista on joutunut porvareiden haltuun vain Lavian Kirkonkylän ty:n talo ja kommunistien hallussa olleista taloista Loimaan kauppalan työväentalo. Suljettuina ovat Lavian Niemen ja Aluskylän ty:n ja Harjavallan ty:n talot. Uusia työväentaloja ovat rakentaneet Ahlaisten Lampin, Pomarkun, Hämeenkyrön Mahnalan ja Kankaanpään yhdistykset.

Viranomaiset ovat varsinkin maaseudulla suhtautuneet työväenyhdistyksiin useinkin vihamielisesti ja vaikeuttaneet niiden toimintaa. Yleensä on järjestötoiminta piirissämme ikäänkuin seisahdussissa; siihen lienee vaikuttanut huomattavasti taloudellisesti ahdas aika.

Raittiustilanteeseen nähden olisi toivomisen varaa. Vaikka missään piirimme työväentaloissa ei tarjoilla väkijuomia, niin niissä pide-tyissä iltamissa esiintyy huomattavasti päihtyneitä henkilöitä pitäen huonoa elämää ja vaikeuttaen järjestyksenpitoa. Näistä juopuneista on usein kyllä suurin osa talollisten poikia ja renkimiehiä, jotka tahtovat näyttää mahtiansa työväentaloissa ja tulevat monestikin isäntiensä yllytyksestä taloihimme metelöimään.

Yhdistykset ovat olleet yhteistyössä paikallisten nuoriso-osastojen ja voimisteluseurojen kanssa. Yhteisiä huvitoimikuntia on muodostettu. Eräillä seuduoin urheiluseurat ja toisilla työväenyhdistykset ovat vaikeuttaneet keskinäistä lähentymistä. Monissa paikoin on työväenyhdistykset pitäneet nuoriso-osastoja tarpeettomina ja vastustaneet sekä niiden perustamista, että toimintaa.

Sellaiset yhdistykset, jotka ovat rakentaneet talonsa velkavaroilla, ovat olleet raha-asioidensa tähden vaikeuksissa, mutta ne on kuitenkin aina saatu äärimmäisin ponnistuksin kuntoon niin, ettei yhtäkään taloa ole vielä menetetty velkojen takia. Piiritoimikunnan toimesta on yhdistyksille järjestetty lainoja vakuutuslaitoksilta ja toisilta varakkaammilta yhdistyksiltä; kiireellisissä tapauksissa on joillekin yhdistyksille lainattu rahaa piiritoimikunnan varoista.

Valistustyö.

Valistustyötä on harjoitettu etupäässä luento- ja opastuskurssien muodossa, mutta myös puhetilaisuuksia on järjestetty eri puolilla piiriä. Piiritoimiston palveluksessa ei ole vakinaisesti ollut muita puhujia kuin piirisihteeri, mutta vv. 1931 ja 1932 on piiritoimikunnan ja Oy. Kehityksen yhteisesti palkkaamana järjestäjänä toiminut kahden kuukauden ajan tov. Vihtori E. Savo ja lisäksi on tov. Ville Komu liikkunut tilapäisesti järjestely- ja puhujamatkoilla piirin alueella useampaan otteeseen. — Puhetilaisuuksia järjestettiin:

v. 1929.....	455	puhetta	37,861	kuulijalle,
v. 1930.....	221	»	25,747	»
v. 1931.....	190	»	18,750	»
v. 1932.....	276	»	43,450	»

Niistä oli vaalipuheita v. 1929 225 puhetta 18,150 kuulijalle, v. 1930 93 puhetta 10,582 kuulijalle. Puheisiin eivät sisälly kursseilla pidetyt luennot. Piirisihteerien pitämiä puheita ja luentoja oli: v. 1929 158, v. 1930 107, v. 1931 90 ja v. 1932 133.

Kursseja on pidetty seuraavasti:

Vuosi	Icurss.	esitelm	kuulij.	paikkakuunat.
1929	6	70	1,778	Ruosniemi, Kuivalahti, Raivio, Kyläsaari, Vanhakoivisto ja Liittola.
1930	3	64	2,778	Kilvakkala, Merikarvia ja Sorkka.
1931	2	60	2,500	Honkilahti ja Pori.
1932	11	195	7,462	Koskioinen, Lappi T. L., Merikarvia, Karkku, Metsämaa, Kokemäki, Rauma, Mouhijärvi, Vanhakoivisto, Hinnerjoki ja Sorkka.
Yht.	22	389	14,518	

Luentoja pidettiin kursseilla seuraavista aineista: sivistystyö, kunnalliselämä, nuorisotyö, raittiustyö, järjestöelämä ja sanomalehdistö. Harjoitusaineina on kursseilla ollut järjestötehtävät, kirjanpito, sanomalehtikirjeenvaihto, kokoustenpito, asioimiskirjoitus, laulu, lausunta, joukkolausunta ja voimistelu.

Piirijuhlia pidettiin vv. 1929 ja 1930 kahdet, 1931 kolmet ja 1932 neljät, eri puolilla piiriä. Taloudellinen tulos on mainituista juhlista vv. 1929 ja 1931 ollut verraten pieni, vv. 1930 ja 1932 parempi. Ensimmäiset piirimme *maakuntajuhlat* pidettiin yhdessä nuorisopiirijärjestön kanssa 1932 lieinäk. 23—24 p:nä Punkalaitumella. Ne onnistuivat hyvin myös taloudellisesti.

Valistustyössä on piiritoimikunta ollut yhteistoiminnassa Sos.-dem. nuorisopiirijärjestön, Työväen Sivistysliiton, So[^].-dem. Raittiusliiton sekä osittain Työläisnuorisoliiton, Työläisnaisliiton, S.A.K:n ja TUL:n kanssa. Varsinkin on yhteistyö ollut voimakasta nuorisopiirijärjestön, raittiusliiton ja sivistysliiton kanssa.

Jäsenhankinta viikko 1931.

Piiritoimikunta kehoitti kiertokirjeissään yhdistyksiä järjestämään jäsenhankintajuhlia ja lähetti puhujia useihin tilaisuuksiin. Viikko ei onnistunut niin hyvin kuin odotettiin, mikä lieenee osaltaan johtunut paikallisten tovereiden välinpitämättömyydestä. Juhlia järjestettiin 27 ja niissä oli yleisöä 3,500 henkilöä, puheita pidettiin 32.

Jäsenhankintaviikko 1932.

Tällä kertaa kiinnitettiin piiritoimikunnan taholta päähuomio Porin ja sen lähiympäristön järjestöihin. Porissa pidettiin tällä alueella toimivien järjestöjen johtokuntien yhteinen neuvottelu-

kokous jossa keskusteltiin jäsenhankintaviikon järjestelystä. Samanlainen kokous pidettiin Raumalla. Tulokset mainituilla alueilla vastasivatkin odotuksia. Kaikkiaan järjestettiin piirin alueella 42 valistusjuhlaa, joissa pidettiin 48 puhetta 4,900 kuulijalle. Uusia jäseniä liittyi lähes 200.

Kunnallinen toiminta.

Kunnallisia neuvottelupäiviä on järjestetty v. 1929 kahdet ja 1932 yhdet. V. 1929 järjestetyt neuvottelupäivät olivat tarkoitetut etupäässä kunnallisissa luottamustoimissa oleville tovereille ja näitä olikin saapunut varsin runsaasti päiville. Luentoja pitivät E. Sallila, H. Seppälä, N. Lehto, I. Nurminen, P. Railo ja A. Manninen. — Vuoden 1932 kunnallispäivillä luennoivat J. E. Janatuinen, V. Komu ja A. Kontula; osanottajia oli 52.

Meikäläisten kunnallistoimintaa on nykyinen pula vaikeuttanut varsinkin niissä kunnissa, missä on sos.-dem. enemmistö. Työttömyyskysymyksen järjestely on tuottanut monille kunnille vaikeuksia ja sen johdosta ovat sekä porvarit että kommunistit hyökkäilleet sos.-dem. kunnallismiehiä vastaan koettaen saada työläisjoukot epäluuloisiksi ja vihamielisiksi meitä kohtaan. Porvarienemmistöisissä kunnissa, jos joku meikäläinen rohkenee olla eri mieltä porvarien kanssa, hän saa kaikkien vihat päällensä. Näissä kunnissa ovat meikäläiset luottamusmiehet toisinaan osoittaneet liiallista arkuutta porvareihin nähden.

Piirikokoukset.

Kertomuskauden piirikokoukset on pidetty Porissa seuravina aikoina: v. 1930 huhtik. 19—20 p:nä, osanottajia 54 henk., v. 1931 huhtikuun 4—5 p:nä, 46 henk., v. 1932 maalisk. 26—27 p:nä, 50 henk. Osanottajamäärään sisältyvät kansanedustajat ja piiritoimikunnan jäsenet. Asioista mainittakoon: v. 1930 työväenjärjestöjen suhde urheilujärjestöihin, järjestyksenpito yhdistysten taloissa; v. 1932 maakuntajuhlan järjestäminen, työväenyhdistysten taloudenhoito ja kunnallistoiminnan tehostaminen.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana ovat toimineet: vv. 1929 ja 1930 Toivo Rintala, 1931 ja 1932 Hugo Varjola. Piirisihteerinä on ollut v. 1931 elokuuhun saakka Aatto Manninen ja saman vuoden loka-kuusta lähtien A. E. Kontula. Piiritoimistonhoitajana on edelleen-

kin toiminut Hilma Laine. Nuorisopiiritoimikunnan edustajana on piiritoimikunnan kokouksissa ollut sen sihteeri Väinö Niemi.

Raha-asiat.

Piirin taloudellisen aseman parantamiseksi järjestettiin v. 1930—1931 aikana *arpajaiset*, jotka onnistuivat kohtalaisen hyvin, ollen voitto niistä Smk. 21,544: 85. Vuoden 1932 aikana myytiin samassa mielessä *valistusmerkkejä*, mutta niiden tuottama taloudellinen tulos ei ollut niin suuri kuin oli laskettu.

Suuremmilta ja toimivimmilta yhdistyksiltä on verot saatu veraten helposti, mutta pienemmiltä ja heikosti toimivilta yhdistyksiltä niitä on ollut vaikea saada. Syynä verotilityksien myöhästymiseen on pidettävä sitä, että jäsenmaksut yhdistyksissä ovat olleet yleensä liian alhaiset, joten ne eivät riitä veroihin, vaan yhdistykset ovat joutuneet käyttämään niihin muullakin tavoin hankkimiaan varoja; nykyaikana tämä on ollut melkoisen vaikeata, kun eivät iltamat ja juhlat tahdo mitenkään kannattaa. Osaltaan on verotilitysten viipymiseen ollut syynä myöskin toimihenkilöiden leväperäisyys.

Piiritoimikunnan menojen supistaminen on tapahtunut pääasiassa alentamalla toimitsijoiden palkkoja. Vuonna 1929 olivat palkkamenot 40,750: —, v. 1932 vain 33,070: —; viimeainittuun summaan sisältyivät myös tilapäisluennoitsijoille ja puhujille maksetut palkkiot, varsinaisten palkkamenojen ollessa 28,800: —.

Piirijärjestön tulot ja menot vv. 1929—32.

Tulot:	1929	1930	1931	1932
Piiriveroja.....	31,780 —	34,993	28,677:—	27,758:
Puolueveroja	17,000 —	17,225 25	15,958:75	15,668:75
Ylim. veroja*).....	6,948 —	5,155	585: —	2,395
Toimivälineitä	1,497 05	2,791	2,252:80	2,405
Piiri- y.m. juhlista	3,644 35	1,508 05	—	3,411:60
Voitto-osuus.....	1,918 60	1,957 05	1,547:67	1,156
Arpajaisista			20,796:80	—
Lahjoituksia vaalim. .	17,935:•	12,847: —		
Muita tuloja.....	11,576:—	18,131:10	14,062:03	11,805:58
Tulot yhteensä	92,289:39	94,607:45	83,880:05	64,599:93
Tappioksi	5,646:41	6,352:—	—	7,531:37
Yhteensä	97,935:80	100,959:45	83,880:05	72,131:30

*) Puoluekokouskustannuksia.

Menot:

Puolueveroja	16,376:75	17,103:25	16,115:25	12,650:50
Palkat	40,750:—	40,825:—	33,643:60	33,070: —
Piirikokouskulut	6,173: —	6,348: —	4,634:65	4,769: —
Matkakulut	3,149:—	2,225:—	1,823:50	3,326:75
Vuokrat	2,470:—	2,400:—	2,600:—	3,000: —
Kulungit	4,733:65	7,689:50	6,191:05	7,099:50
Vaalimenot	18,823:65	11,680:05	—	—
Oikeus- y.m.	—	—	15,963:85	—
Sekalaisia kuluja	5,459:75	12,688:65	2,908: 15	3,344: 55
Menot yht.	97,935:80	100,959:45	83,880:05	72,131:30

Tiliasema Joulukuun 31 p:nä 1932.*Varat:*

Rahaa kassassa	4,945: 65
Talletustilillä	317:23
Saatavia eri yhdistyksiltä	14,515: 05
Kokemäen ty. Vapaus	10,392: 50
Kalustoa	7,100: —
Osakkeita eri yhtiöissä	1,510: —
Smk.	38,780:43

Velat:

Puolueelle veroja	5,413: 25
Onkijoenty	3,800: —
Luvian ty.	600: —
Kokemäen ty. Vapaus	10,392: 50
Karhiniemen ty.	17,540: —
Puhdas omaisuus	1,034: —
Smk.	38,780:43

Porissa maaliskuun 1 p:nä 1933,

TURUN JA PORIN L. POHJ. SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

Arvi E. Kontula.

Hämeen läänin etel. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 7. 1929—31. 12. 1932.

Yleiskatsaus.

Kulunut toimikausi on ollut piirissämme työväen järjestötoiminnalle mitä vaikeinta aikaa. Työttömyys ja taantumus ovat vaikuttaneet lamaanuttavasti ja puolueen jäsenmäärä on sentähden melkoisesti laskenut.

V. 1930 kesällä aloitettiin lapualaisten taholta vainotoimenpiteet, mitkä aluksi kohdistettiin etupäässä työväen kunnallisiin luottamushenkilöihin. Niinpä erotettiin laittomasti Somerolla 4, Lopella 3 ja Humppilassa 3 sos.-dem. valtuutettua. Hauholla ja Vanajassa erotettiin mielipiteittensä vuoksi sosialidemokraattiset kunnankirjurit. Useissa muissakin kunnissa harjoitettiin painostusta ja esitettiin vaatimuksia sos.-dem. kunnallisten luottamushenkilöitten erottamisesta. Näitten vaatimusten tehostamiseksi pantiin toimeen eräitä kyydityksiä, m.m. Padasjoella kyyditettiin eräs sos.-dem. naisvaltuutettu. Niinikään erotettiin m.m. Valkeakoskella kaikki kommunistiset valtuutetut. Samana kesänä tapahtui Forssassa kommunistisen kunnanvaltuutetun, työmies Holmin murha.

Myöhemmin kohdistettiin vainot työväen omaisuuteen. Niinpä lapualaiskauden aikana on naulattu tai muulla tavoin vahingoitettu: Tursankankaan, Idänpään, Iso-Äinään, Ollilan, Pitkäjärven, Somerniemen, Kaisun, Sukulan, Kärkölän kirkonkylän, Marttilan ja Holloilan Vainion työväentaloja. V. 1932 keväällä yritettiin räjäyttää H:linnan t.y:n laiva. Eräät mainituista työväentaloista ovat joutuneet useammankin kerran lapualaisten tihutöiden kohteeksi. »Hämeen Kansan» toimitalo oli pitemmän ajan vainon alaisena. Useilta työväentaloilta on käyty riistämässä lapualaisille epämieluisia kuvia. Työväen puhetilaisuuksia on häiritty j.n.e. Yhtäkään piirissämme tapahtunutta lapualaisten suorittamaa törkeämpää tihutyötä ei ole tähän mennessä selvitetty.

Monista vaikeuksista huolimatta useiden järjestöjen toiminta on ollut kohtalaisen vireää.

Kommunistit ovat paikoittain koettaneet soluttaa yhdistyksiämme, siinä kuitenkin onnistumatta.

Eduskuntavaalit v. 1930.

Vaaleihin käytässä lapualaisten harjoittama terrori vaikutti monin paikoin masentavasti. Vaalien edellä ja vielä vaalipäivinäkin harjoitettiin suoranaista vaaliterroria, törkeäsanaisten, työläisvalit-

sijoille lähetettyjen uhkauskirjeitten ja työstäerottamisuhkan y.m. muodossa. Kaikesta huolimatta vaalit tuottivat kohtalaisen hyvän tuloksen. Äänimäärämme lisääntyi 7,366:11a. Kaikkiaan annettiin sos.-dem. työväen vaaliliitolle 31,305 ääntä, (edustajia 5). N. s. isänmaallinen vaaliliitto, johon kuului kokoomus, maalaisliitto ja edistyspuolue, sai 32,333 ääntä (edustajia 6). Pienviljelijäinpuolue sai 1,749 ääntä eikä yhtään edustajaa. Kommunistien edustaja-paikkaa ei s.-d. työväki kyennyt valtaamaan, vaan se joutui kokoomukselle. Pienviljelijät antoivat yleensä kannatuksensa puolueellemme. Huomattava osa kommunisteista pysytteli poissa vaaleista.

Vaalivalmisteluissa päähuomio kiinnitettiin kirjalliseen agitatio-muotoon. Varojen vähyyden vuoksi ei palkattu erikoisia vaaliagitaattoreita; sitävastoin piirin toimitsijat ja edustajaehdokkaat kävivät puhematkoilla entistä enemmän. Paikallisten järjestöjen valitsemia vaalitoimitsijoita oli saatujen tietojen mukaan 86 ja heidän lisäksi kotiagitaattoreita. Eräissä kunnissa nuoriso-osastolaiset tekivät pienissä ryhmissä agitatiomatkoja. Suurempia alueita käsitäviä vaalitoimitsijani neuvottelukokouksia ei pidetty, vain kunnallisjärjestö aluetta käsitäviä. Vaalijuhlia ja -kokouksia pidettiin n. 150, puheita niissä 219, kuulijoita 23,270.

Piiritoimikunta julkaisi edustajaehdokkaiden kuvilla, sos.-dem. vaaliliiton ehdokaslistoilla ja lyhykäisellä tekstillä varustetun vaali-plakaatin (painos 15,000 kpl.) sekä 2 lentolehtistä (kummankin painos 10,000 kpl.). Piirilehteä levitettiin ilmaiseksi 2 viikon aikana 5,082 osoitteella. Huolimatta vaalien valmisteluajan lyhyydestä vaalikoneisto toimi yleensä hyvin.

Kunnallisvaalit v. 1930.

Tilanne kunnallisvaaleihin käytäessä oli suurin piirtein samanlainen kuin edustajavaalienkin edellä, muutamissa kunnissa vielä huonompikin. Varsinkin Vanajassa ja Hauholla harjoittivat lapuolaiset ankaraa vaalit erroria. Vaalipäivänä yritettiin työläisvalitsijoita estää menemästä vaaleihin, m.m. asetettiin piikkimattoja työläisiä vaali-paikalle kuljettavien autojen eteen.

Lukuunottamatta Asikkalaa, jossa työväen ehdokaslista tuli valitsijayhdistyksen asiakirjoissa olleen virheen vuoksi hyljättyksi, sos.-dem. työväki kävi kaikkialla vaaleihin omilla listoillaan. Keskus-lautakuntien toimesta hylättiin sos.-dem. ehdokaslistoja Nastolassa, Riihimäellä, Hämeenlinnassa, Valkeakoskella ja Hämeenlinnan maalaiskunnassa. Alistustitse asia tuli korjatuksi Hämeenlinnassa, Riihimäellä ja Hämeenlinnan maalaiskunnassa.

Valtuutettuja valittiin 652 (v. 1928 654). Sos.-dem. äänimäärä kohosi 18 kunnassa yht. 2,838:11a sekä laski 15 kunnassa yht. 867:llä. Äänten lisäys koko piirissä oli 1,971, koko äänimäärän ollessa 25,940. Porvarien äänimäärä lisääntyi 29 kunnassa yht. 3,322:11a ja väheni 5 kunnassa yht. 437:llä, joten lisäys oli 2,335, koko äänimäärä 27,035.

Sosialidemokraattisia kunnanvaltuutettuja on koko piirissä 306 ja porvarillisia 346. Valtuustoenernemistö on sosialidemokraateilla 14 kunnassa, niistä määräenemmistö Forssassa ja Janakkalassa. Porvareilla on enemmistö 20 kunnassa.

Jälkeen vuoden 1930 on kunnallisesta jaoituksesta johtuen toimitettu vaalit Akaassa v. 1931, Hollolassa ja Lahdessa v. 1932. Akaassa sos.-dem. työväki sai valtuustoon 5 ja porvarit 10 edustajaa, Hollolassa työväki 6 ja porvarit 11, Lahdessa työväki 17 ja porvarit 18.

Piirin toimitsijat kävivät vaalien edellä puhe- ja järjestelymatkoilla. Valitsijoille lähetettävää vaaleihinmenokehoituskirjettä painatettiin 15,000 kpl. Lisäksi n. 20 kunnassa järjestöt julkaisivat oman vaalijulistuksensa. Lähes kaikissa kunnissa pidettiin paikallisten järjestöjen toimesta vaalikokouksia, joissa sos.-dem. valtuusmiesehdokkaat selostivat kunnan asioita. Jotkut kunnallisjärjestöt palkkasivat oman vaalipuhujan.

Presidentin valitsijamiesvaalit.

V. 1931 toimitetuissa presidentin valitsijamiesvaaleissa valittiin piirijärjestöstämme kaikkiaan 16 valitsijamiestä (v. 1925 17). Ääniä ja edustajia saivat: sos.-dem. työväen vaaliliitto 21,788 ääntä, 7 ed.; P. E. Svinhufvudin vaaliliitto 14,727 ääntä, 4 ed.; edistyspuolueen ja pienviljelijäin vaaliliitto 11,956 ääntä, 4 ed.; maalaisliitto 5,022 ääntä, 1 ed. Sos.-dem. työväki ja edistyspuolue voittivat kumpikin paikan, kokoomus menetti kolme.

Kieltolakiäänestys.

V. 1931 toimitettu kieltolakiäänestys tuotti yllätyksellisen tuloksen, mikä johtui käsityksemme mukaan kieltolain vastustajain harjoittamasta harhaanjohtavasta agitatiosta. Osa puolueemme kannattajista äänesti kieltolain kumoamisen puolesta, osa pysytteli pois vaaleista. Puolueen jäsenistäkin osa vastusti kieltolakia. Yleensä työväenjärjestöissä oltiin kieltolain kannalla, joskin monin paikoin suhtauduttiin äänestykseen ja sitä ennen suoritettuun agitatioon välinpitämättömästi. Ainoastaan kahdessa piirimme kunnassa, Forssassa ja Janakkalassa, kieltolain kannattajilla oli enemmistö. Kokonaisuani-